

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thronus Dei Maria Deipara

Spinelli, Pietro Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1696

Virgo Deipara Iustorum Mater, egregie matris munera in homines præstat,
& quanam ratione illi respondendum. Dies quoque Festi, Templaque ab
ecclesia ei dicata: multiplex item cultus eidem decretus. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46853)

runt, in quibus & ipsa est, recte filij sponsi appellatur. Idem cap. 3 eiusdem libri. Beatior, inquit, fuit Maria concipiendo mento, quam ventre, & infra. Felicitus gestavit cordis, quam carnis. hæc ex Augustino. E. Guarticus abbas sermone 14. de Assumptione, ipsa, inquit, Virgo voluntatem Patris in tantum faciebat, ut de ipsa

prædicaret Patris. Isa. 62. Vocaboris voluntas mea igitur ubi eam filius negligere videtur, ibi amplius honorasse invenitur, dum ei scilicet, materni nominis honor duplicatur pro eo, quod eundem filium, quem alio gestauerat, incarnatum etiam nunc animo gestabat inspiratum. hæc Guarticus.

VIRGO DEIPARA IVSTORVM MATER, EGREGIE matris munera in homines præstat, & quanam ratione illi respondendum Dies quoque festi, Templaque ab Ecclesia ei dicata, multiplex item cultus eidem decretus.

CAPVT XXIX.

SYMMARIVM.

Deipara in domibus sibi dicatis innumeros agentes, & agrotos subleuat n. 6.
Qua erga Deiparam à nobis præstanda n. 10.
Quanam Ecclesia in Deipara honorem facienda docuerit n. 12.
Dies festi in Deiparæ honorem decreti ibidem.
Eminentius festorum Deiparæ, & quibus diebus recolantur de eorum vero singulis plenius in tractatu de festis n. 13.
Sabbatum Deiparæ perpetuo ritus dicatum, & à quo tempore n. 14.
Sabbatum cur peculiariter Deipara consecraturum n. 18.
Templa Deiparæ erecta num. 23.
Templa Deiparæ ante eius Conceptionem ibidem.
Templa dum in terris Deipara ageret, vel certe Apostolorum tempore ei dicata n. 26.
Lauretana ades ibidem.
Templa in India Deipara adhuc superstitione posita num. 29.
Varia templa ab Apostolis, vel eorum discipulis Deipara consecrata n. 30.
Templa, quæ Deipara post eius in Cælum Assumptionem, propagata iam ubiq; gentium Christi fide sunt extructa n. 33.
De multiplici in Ecclesia cultu Deiparæ sancito num. 34.
Preces quibus Ecclesia Deiparam inuocat ibidem.
Officium Deiparæ paruum ibidem.
Officium maius Sabbatum de Deipara, vna cum missa n. 35.
Frequens Deipara memora in officio maiori ibidem.

Cætera Deipara inuocatio in qualibet missa numer. 36.
In consecrationibus Altaris, & rerum sacrarum Deipara nomen usurpatur ibidem.
Pulsus ad saluationem Angelicam tribus diei temporibus num. 37.
Concordes ad populum à saluatione Angelicis inchoantur num. 38.
Processiones in Deipara honorem decreta n. 39.
Stationes ad Deipara templa n. 40.
Peregrinationes ad Deipara templa ibidem.
Religiones urbes, Portus, Insule à Deipara nomen accepere, num. 41.
Litaniæ, vararumq; preces in Deiparæ honorem compositæ num. 42.
Deiparæ imagines, ac reliquæ in Ecclesia præcipuo cultu insignes num. 43.
Imaginum Deiparæ usus iam inde ab ipso Apostolorum tempore, earumque multitudo innumerabilis, ibidem.
Reliquæ crinum, lactis, ac vestium Deiparæ, vbi nam locorum asseruntur, numer. 48. & sequentibus.
Capilli Deiparæ num. 51.
Lac Deiparæ ibidem.
Vestes Deiparæ num. 52.
Zona Deiparæ num. 53.
Velum, vitæ, chivobeca, foccus, & annuli, maritica fasciæ sepulchrales Deiparæ num. 54.
Domus, lectus, pecten, fusus & glomus Deiparæ, num. 55.
Sepulchrum, Fons in Ægypto, columna Casaragustæ num. 56. 57.
Sedes, ac lapis, vbi Deipara Tolati cõstita, eiusdem Epistolæ,

Epistola. & oleum sancto Thoma Cantuariensi datum. n. 18. & 29. Christi prae seipsum fasciata cunabula, volum, ac vestra inconstans. num. 60.

B. Virgo mater in nos exercit.

VM Virgo sanctissima, vt in superioribus vidimus, ex triplici capite Mater sit iustorum; reliquum est, vt ostendamus, quare ipsa egregie ac diligenter erga nos matris munera praestare dignetur; vt intelligamus, qua itidem ratione nos illi sedulo pro virili nostra parte, diuina adnitente ope, respondere debeamus: quamuis enim, quae suorum beneficiorum est in nos magnitudo, quaeue nostra est tenuitas, parilli referre nequeamus; at saltem quantum Deo dante possumus, ad id conari debemus, ne plane ingrati inueniamur.

Primus B. Virgo amat suos.

Et quod attinet ad eius in nos officia, Primum amat nos misericordem. Multa porro Virginem ad hunc erga nos amorem permouent: primum enim cum sit mater Dei, vere est Domina omnium, vt capite quinto dixi, id eoque amat seruos suos. Secundò, cum sit mater omnium, vt in superioribus capitibus probauimus, filios suos fouet, ac diligit. Tertio, quia os nostrum, & caro nostra est, originem ducens ex primis humani generis progenitoribus Adamo, & Eua; quam rationem ei proponunt Athanasius in sermone de Deipara, cum eius patrocinium implorat, similiter Petrus Damianus in sermone de Natiuitate: & Bonauentura in speculo Beatae Virginis cap. 6. Obsecrare, inquit, possumus Mariam sicut Abraham obsecrauit Saram, Dic obsecro te, quod soror mea sis, vt bene mihi sit propter te, & uiuat anima mea ob gratiam tuam. O Virgo Maria, o Sara nostra, dic quod sis soror nostra vt propter te bene sit nobis à Deo, & ob gratiam tuam uiuant anima nostra in Deo, vt propter talem sororem Aegyptii, id est daemones, nos rauoreantur. & vt Angeli nobis in acie coniungantur, & vt propter talem sororem Pater, & Filius, & Spiritus sanctus nostri misereantur. ita Bonauentura.

Athanas.

Pet. Dam.

Genes. 12.

Genes. 17.

Adde Saram meritò beatam Virginem adumbrare, quae ex vocis etymologia sonat Principem: Deipara enim nostra Princeps, & Regina est, quemadmodum cap. 5. diximus. Quarto, quia Christus, cuius illa est mater, tanta dilectione nos est dignatus, vt ani-

mam suam pro nobis ponere voluerit: Idcirco & ipsa homines à filio adeò dilectos, hoc etiam nomine diligit: de quo eleganter Petrus Damianus in sermone primo de Natiuitate: Scio, inquit, Domina quia benignissima, & amat nos amore inuincibili, quos in te; & per te filius tuus, & Deus tuus summa dilectione dilexit, Quintò, quoniam vnus, idemque est habitus charitatis, quo diligitur Deus, & proximis teste sancto Thoma 2. 2. quaest. 25. art. 1. habitus vero charitatis in Deipara maximus fuit ordine suo diligens ea, quae sub obiectum suum cadunt: hoc enim ad charitatem spectat ex 2. 2. quaest. 26. art. 1. & ad hoc significandum de Virgine peculiariter intelligi potest illud Cantic. 2. Introduxit me Rex in cellaria sua, ordinauit in me charitatem. & quemadmodum Christus Dominus cum sancto Petro curam Ecclesiae demandauit, illud praemisit: Simon Ioannis dilige me plus his, & mox adiecit: Pasce Agnos meos: ac si diceret: amorem erga me tuum in pascendis Agnis meis ostende: ita Virgo sanctissima suum erga Christum amorem Christi oues diligendo demonstrat.

Pet. Dam.

S. Thom.

Cant. 2.

Ioan. 21.

Bernard.

Quare Bernardus sermone 1. de Assumptione: Non dubitare, inquit, aliquis potest omnino in affectum charitatis transisse Maria viscera, in quibus ipsa, quae ex Deo est charitas nouem mensibus corporaliter requiescit?

Ceterum de affectu amoris Deiparae erga humanum genus, quem in Christi passione praesetoluit, pulchre sanctus Antoninus quarta parte, titul. 15. cap. 20. §. 11. Et quod, inquit, dicitur de Patre aeterno Christo, ita & de eius matre temporali dici potest illud Roman. 8. Pro proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit illum, scilicet, passum voluntate, & affectu: & quo modo non etiam cum illo nobis omnia donauit pertinencia ad recreationem nostram? ita sanctus Antoninus.

S. Anton.

Rom. 8.

Denique amoris, quo filios suos complectitur, immensitatem ex beneficiorum magnitudine, ac multitudine, quae in nos abunde, & iugiter conferre non cessat, de quibus saepe in hoc libro egimus, aliqua ex parte colligere possumus. At verò peculiariter sibi deuotos amat: peculiari etiam ratione eis beneficia largitur; de ea enim dici potest illud Prouerb. 8. Ego diligentes me diligo: & Psalm. 68. Et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea; loquitur autem de Ierusalem, quae

Qua beatissimam Virginem adumbrat: qui e-
dem diligunt Virginem, fovebuntur ab ea per
inhabitationem in eius charitate.

Deipara
Virginis o-
pem implo-
rantes ex
auctoritate
S. Brigittae

Nec solum Deipara diligentes se diligit, ac
beneficiis cumulatur, verum etiam ad se orantes
benignè audit, eisque respondere non dedi-
gnatur, quod est alterum eius erga homines
dilectionis, ac benignitatis indicium, id quod
ipsum sancta Brigittae exemplo filii sui de-
claravit in libro 7. Revelationum eiusdem
cap. 25. Eadem, inquit, humilitas est nunc in fi-
lio meo in potentia Deitatis sua, sicut tunc fuit,
quando reclinabatur in praesepio, qui jacens inter
duo animalia, licet omnia feceret secundum Dei-
tatem, nihil tamen loquebatur secundum huma-
nitatem. Sic etiam nunc sedens ad dex. eram Pa-
tris, audit omnes loquentes ad eum cum charita-
te, & respondet per infusiones sancti Spiritus, qui-
busdam, verbis, & cogitationibus, quibusdam,
quasi ore ad os loquitur, sicut ei placet. Similiter
ego, quia sum mater eius, ita humilis sum nunc in
corpore meo, quod est super omnia, qua creata
sunt ex altum, sicut tunc fuit, quando Ioseph de-
sponsata eram, & infra ad calcem capitis: Sicut
ergo humilis fui in mundo cognita soli Deo, &
Ioseph, sic etiam nunc sum humilis sedens in sub-
limissimo throno parata praesentare Deo omnium
orationes rationabiles, sed aliquibus respondeo per
infusiones divinas, aliquibus autem loquor secre-
tius sicut beneplacitum est Deo. haec tenus S.
Brigitta.

S. Bonav.

Hoc ipsum sanctus Bonaventura in Specu-
lo beatæ Virg. cap. 4. innotat. O quam dulciter,
inquit, Maria salutare novit. O Maria digneris
nos per gratiam tuam salutare. Et certe ipsa nos
libenter salutat beneficio. & consolatione, si nos
eam frequenter salutamus sermone, & oratione:
libenter nos salutatur cum gratia, si libenter eam sa-
lutamus cum Ave Maria, sic Bonaventura.

B. Virgo

suorum si
2. horum cu-
ram gerit.

Alterum Virginis in nos officium illud est,
quoniam curam gerit nostri maternam: de
hoc S. Bernardus deensis tom. 3. serm. 9.

Ioan. 2.

art. 3. cap. 2. sic scribit: Mater in nuptijs Cana
Gal. ita interpellat, ac si ad eam cura omnium per-
tineret, & omnium hominum Advocatam se sen-
tens, qua pra omnibus creaturis cunctarum facta
fuerat Virgo Mater, officium advocacionis, & pia
auxiliatrix assumpsit, etiam non rogata. hec i-

bi. Albertus

Magnus.

Sap. 6.

Albertus Magnus super missus est, docet
Virgini propter curam maternam, quam o-
mnium gerit, aptari posse illud, quod de di-
vina Sapientia dicitur: Ipsa cura est de omnibus.

Sanè in humanis patris amor ad filium, & si
solidior, matris tamen est tenerior: & idèd pue-
ri magis ad Matrem, quam ad Patrem in suis
necessitatibus recurrunt, quia facilius ab illa se
impetrare, quæ cupiunt, experti sunt. idèd
etiam ipse Dominus suam de nobis sollicitudi-
nem ab omni oblivione alienam Isa. 49. ma-
tris curæ comparat: Nunquid oblitisci potest
mulier infantem suum, ut non misereatur filio u-
teri sui: quasi dicat, nulla ratione, alia enim filio
de alimentis, vestibus, & de necessarijs prospic-
cit: ita B. Virgo omnibus finem misericordiæ
aperit: Sicut, inquit Bernard. ler. 2. de Assum.
Misericordiam tuam Virgo beata, si quis est, qui
innocentiam te in necessarijs suis sibi meminerit
desuisse, & infra: Quis ergo misericordiam tuam,
benedictam, longuam, laudatam, sublimi-
tatem, & profundum valeat investigare. hæc Ber-
nard. qui singula hæc latius persequitur. Hinc
est, quod B. Virgo piam filiorum suorum soli-
tudinem gerit, illos omni studio in Domino
educat, cœlestium consolationum dulcedine
lactat: neque enim ei huiusmodi lactis copia
desse potest, in cuius persona Cant. 8. dicitur:
Vbera mea sicut turris: quibus verbis ex Am-
brofio in Plal. 118. serm. 22. (quamvis de
Ecclesia ea exponat) uberum magnitudo, &
ubertas indicatur. ad quod confirmandum
citatur illud Plal. 127. & abundantia in Turri-
bus suis.

Ad hoc etiam caput matris curæ, quam
de nobis gerit Deipara, spectat quod in via
Domini nos dirigit, in tribulationibus, & affli-
ctionibus consolatur, in perplexitatibus, &
animæ angustijs instruit, sub protectionis
sue pallio amplissimo recipit, atque foret;
pœnas, quas Deus contra nos iratus iuste infli-
gere minatus, misericorditer à nobis deprecatur:
unum tamen, aut alterum, ut Deiparæ
in rebus etiam externis materna de homini-
bus cura perspicitur, tacitus prætere nequeo
ut ex his curam, quam de nostro spirituali
profectu gerit intelligamus. Cùm S. Alexius
Romanorum nobilissimus homo parentibus,
& sponsa relicto Edessam se contulisset, ibique
egregia coram Deo pietate conspicuus, sed
apud hominum oculos ignotus in vestibulo
templi Deiparæ septendecim annos transgessit,
set, imago Deiparæ (quæ nunc in templo S.
Alexij Romæ affervatur) ne tantus vir jaceret
inglorius, ejus nomen honorificè divulgavit
per

Isa. 49.

Bernard.

Quælibet

Cant. 8.

Psal. 127.

S. Alexius

Deiparæ

S. Alex.

per

Per ædis custodem, cui hæc de eo dixisse scribitur: *Introducito huc virum illum Dei, qui dignus est regno caelorum, nam oratio eius sicut incensum ascendit in conspectu Dei, & Spiritus sanctus super eum requiescit.* Introductus igitur cum celebri omnibus fieret, ipse, ut hominum gloriam declinaret, inde discessit. Dignus sane Alexius, qui Deipara voce superius ascendere iuberetur, quandoquidem extra templi fores, veluti in nouissimo loco in cæna recumbens tamdiu permaneret. hæc ex eius vita die 17. Iulij apud Surium, & ex Breuiarij Lectionibus, & Petro in Catalogo Sanctorum lib. 6. cap. 107.

Surius. Breuiarij Romanij. Petr. in Catal. S. Cæcilia.

Paschalis Primus Pontif. Baron. S. Cæcilia corpus ne à Longobardorum Rege hostiliter Romanam obfiderent, facto esse per eius homines sublatum; S. Cæcilia virginis aspectu, & habitu decora Paschali, ante confessionem S. Petri matronali lucescente Dominica dum psallentium harmoniam obferuat, sopore grauato apparuit, eumque hortata est, ut suum corpus requireret, & in templo, quod reparabat reponderet. Cumque Pontifex objiceret, eius corpus à Longobardis sublatum, illa in hæc verba respondit: Veritas est, quod Longobardi me multum desiderauerunt, & quaesierunt; sed gratia Dominæ meæ, temperque Virginis Dei Genitricis Mariæ effecit, quod nec me inuenire, nec me deportare, sicut voluerant, hinc longius potuerunt. hæc illa. Quod ipsum Anastasius Bibliothecarius illorum temporum scriptor testatur reliquit in Codice quodam à Caueni Monasterio accepto apud Baronium loco citato. Quod si Deipara hoc erga corpus S. Cæciliæ præstitit, mirum videri non debet, si corpus latronis egregia erga se pietate additi honore u-

Anast. in Bibl. thecarius. Baronius. Laronis sibi deponit corpus

mulandum curauerit, quod ex Cæsario libr. 17. cap. 59. describemus cap. 39. Reliqua verò exempla, quibus abundè suam, quæ de nobis gerit curam, testatur, infra cap. 34. & sequentibus afferemus.

Quin etiam Deipara non solum, quæ necessana, vel etiam vtilia sunt, sed utilitate, ac maiore quadam in suos sollicitudine abundè sufficit: sed muneribus quoque, & quibusdam quasi efficijs subinde eos cohonestate dignatur: Huiusmodi fuit crux aurea ab eadem Deipara dono missa Valtero de Birbac, quod ex Cæsario nos cap. 30. referemus: Huiusmodi fuit veritas ad sacificandum sancto Ildesonso post egregiam nauatam operam in perpetua Deiparæ virginitate contra hæreticos verbo, & scriptis tuenda, dono ab eadem data; quod in tractatu de virginibus in Ildesonso describimus. Simile etiam vestis sacræ donum coniectus est S. Bonitus Episcopus Aluernensis, rem gestam, quæ in vita S. Boniti apud Surium mense Ianuario habetur, nos ex Vincentio libr. 7. specul. histor. capit. 97. eisdem planè verbis hoc in loco narra-

Maria sua mulatam curat. Cæsarius Cap. 39. Cap. 34. Deuot. B. Virg. qui ab ea munus aliquod accipere. Cæsarius Cap. 36.

Surius. Vincent. Beluacens.

S. Bonitus Episcopus calesi vsq. à Deipara de natate

Sanctus præsul Bonitus Aluernensis cum cor suum perfecte dedisset, ut perfecte Iesum, & eius Matrem diligeret, quadam die templum beati Michaelis cum turba intravit, & in angulo Basilicæ, licet inter multos, solitudinem cordis sibi fecit: consummaris mysterijs quibusque in sua redierunt, & ipse solus in latibulo suo remansit, & custodes quidem, ne quis remansisset, percutati sunt Ecclesiam: sed Deum nutu Sancti viri non potuerunt inuenire latibulum, qui obferatiam Ecclesie foribus, eo secutus, quo secretus effudit in se animam suam, factusque in agonia prolixius, & enixius orans vidit huiusmodi visionem: Ecce repente de caelo sonuit, quasi vox dulcis cantilenæ, & micantibus luminibus limen templi cepit tremere tanquam intrante multitudine: aspiciebat vir sanctus, & ecce Virgo Maria intrabat cum candidato sanctorum Angelorum, & animarum cætu, sicut Regina circumstante exercitu, chorus ille coelestis decantabat Dominæ, eiusque filio, ipsa quoque vocem suam exercuit in Christi præconio: per medium facta est illa processio. Cumque ventum fuisset, ante altare, quaesitum est à quibusdam Sanctorum, Quis haberet

missam celebrare? En, inquit beata Virgo, ad-
est Bonitus p[re]sul verè bonus, & satis dignus,
cui hoc officium debeat committi. Audiens
hoc ille pauebat, & retrahebat se; cuius rei la-
pis, qui ei cecidit, adhuc seruat iudicium, tan-
dem quæsitus, & inuentus est, deductus, &
præsentatus illi beatæ congregationi; & mini-
strantibus Sanctis veste nuptiali ornatus est, ac
diuino altari applicitus, & postquam dedit in-
celebratione sancti operis operam, ac decen-
ter consummauit: B. Virgo valefaciens, dilec-
to suo, pro munere cœlestem vestem ei de-
dit. Res est nota satis, & apud Aluicenses
admodum celebris, maximè autem in Ciui-
tate Aluerniæ, qui dicitur Mons clarus, & vs-
que hodie monstratur populo vestimentum
illud cœlestè, cuius materies, & contexturæ
modus à nullo hominum dignosci potest, &
est eximij candoris, miræque leuitatis, ac leni-
tatis. hæc Vincentius.

*Maria nos
ab hosti-
bus ius-
tat.*
Cant. 8.

Tietman.

*Hugone.
Carthus.
Hailgrin.*

Hailgrin

4 Tertium matris munus, quod circa nos
Deipara exercet, illud est, quod à Satana tru-
culentissimo hoste sub patrocinium suum ve-
luti intra Urbis munitissimæ moenia admissos
nos tutatur, ac protegit: ideoque Cant. 8 de ea
dicitur: *Si murus est, edificemus super eum pro-
pugnacula argentea: si ostium est, compingamus
illud tabulis cedrinis:* quibus verbis ex Tiet-
mano in illum locum, sponsum tui similitudi-
ne muri bene firmi, & excelsi argenteis pro-
pugnaculis muniti, qui nullo hostium impe-
tu proferri possit, sub similitudine item ostij
Cedrinis tabulis inuicibilibus compacti, spon-
sæ inexplicabilem fortitudinem, & insuper-
abilem constantiam describit: quod licet de
Ecclesia Christi sponfa Tietmanus rectè ex-
ponat, nos tamen cum Hugone, Carthusiâno,
& Hailgrino in Cantica, illud de Deipara etiam
singulari Christi sponfa præ omnibus dilecta,
merito accipere possumus: quæ ex horum
interpretum sententia, murus est stabulis, ac
firmus ad defensionem, ac munimen nobis
tributus. Propugnacula verò argentea splen-
dida, pura, ac nitida, tum ad ornatum,
& decorem, tum ad fortitudinem, ac muni-
mentum extracta, indicant in Virgine diui-
na eloquia, quæ diligentissime custodiuit, in
quibus custodiendis retributio multa. Et
quoniam argentum reliquis metallis tinni-
tu suo dulcius resonat, ideo hæc propugna-
cula argentea ex Hailgrino preces Virginis

bene sonantes ad hostes repellendos significa-
re etiam possunt.

Ad hæc Virgo beatissima ex eodem est o-
stium, & Porta illa Orientalis Ezech. 44 per
quam filius Dei ad nos venit, & maligis
spiritibus, ne ad suos deotos intrent, ob-
sistit; totque tabulis Cedrinis à sanctissima
Trinitate est compacta, quor in ea sunt vir-
tutes, ac privilegia, quæ instar cedri impu-
trabiles, odoriferæ, & in profundum per
humilitatem radicatæ in immensum exte-
uerunt.

Hinc est, quod ex persona Virginis subijci-
tur eodem loco Cant. 8. *Ego murus, & vbera
mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi
pacem reperiens:* quibus verbis Deipara, ex Hu-
gone, & Interpretibus citatis, deuotè eam ve-
nerantibus piè recolentibus, strenuè imitantibus,
ac obnixè deprecantibus pollicetur suto-
ram se loco muri inexpugnabilis, quo omnes
ad se confugientes circumdentur, vt tuti red-
dantur ab his, qui in circuitu impij ambulanti;
& ab eo, qui tanquam leo rugiens circum qua-
rens quem deuoret, simul etiam misericordiae
suae vberibus lactis suauissimi copia, vt dixi,
turgentibus, instar turris, ac proinde ita excel-
sis, vt neminem quamuis procul existentem
latere, omnes etiam inuitare possint, se eisdem
nutrituram indicat. Turri vbera comparat,
quod filios suos non nutriendi tantum, sed &
protegendis, & ab hostium impetu securos eos
reddendi vim habeant, idque ex eo tempore,
quo gratiam, & pacem coram Deo legitur in-
uenisse, iuxta illud à Gabriele ei dictum: *Inue-
nisti gratiam apud Deum.*

5. Cæterum ad hæc Deiparæ protectio. *Mulier pp-
riam* exprimentam, rectè ut ait S. Antoni-
nus 4. part. tit. 15. cap. 2. de sanctissima Virgi-
ne intelligi potest illud Eccles. 26. *Ubi non est loquuntur
sepes, diripietur possessio, & ubi non est mulier, S. Anto-
ninus* ingemiscit egens. Virgo enim beata dicitur, *Mu-
lier*, per antonomasiam Genes. 3. Apoc. 12. Eccles. 36.
& à Christo Domino sub Mulieris nomine Genes. 3.
aliquoties est compellata, quemadmodum Apoc. 11.
ex S. Ioannis Euangelio constat. Genus igitur
tur humanum omnis boni egentissimum, & 19.
quando nondum aduenerat hæc benedicta
Mulier ingemiscerat, multis calamitati-
bus, & miseris oppressum, dicens illud Psal. 137.
47. *Rugebam à gemitu cordis mei, & assimila-
batur, vt dicitur loco citato Ecclesiastici,
possessio sine sepe, quia quamdiu hæc
muliere*

Ezer. 46.

Cur Ma-
ria ubere
suis assi-
milentur.
Cant. 8.
Hug.

Psalm. 137.

Cant. 8.

Lut. 1.

Mulier pp-
riam
in ver-
borum
Maria
& Tho.

Psalm. 137.

Psal. 79. Iudic. 6.

Psal. 75.

Bernard.

Primer. 31.

Deipara
et
sua
filla.

Relig. 24.

Sua
nata
in
verbo
videt
Maria.
& Thom.

molere crebat, de stirpebat; hoc praesidio, & veluti munimento; ac proinde direptioni patebat, non secus ac possessio sine sepe, quam Psal. 79. *Extremam autem aper de sylvam, & singularis ferus depastus est eam.* Ideoque tunc iuxta illud, quod Iudic. 6. praefiguratum legitur, divina animi misericordia Ros solum in vellere erat: in omni autem terra siccitas, id est: *Notus tantum in Iudaea Deus,* Satanas vero princeps huius mundi in eo suam tyrannidem exercebat. At post huius benedictae mulieris praesidium totam mundi aream Ros divinae misericordiae complevit, & Satanas ejectus est foras alligatus a Christo. Qua de re patet Bernardus sermone de Aqueductu, (quem dicit esse Virginem sanctissimam): *Mirabatur,* inquit, *& Salomon, & veluti desperanti similis agebat, Mulierem fortem quis inveniet? Nimirum propterea tanto tempore humano generi sua gratia defuerunt, quod nec dum intercederet is, de quo loquimur tam desiderabilis Aqueductus.* haec Bernard. Hinc etiam est, quod *Maria Stella* dicitur, non solum ut ait Bonaventura in speculo B. Virg. cap. 3. *quia est purissima sine labe peccati, & quia est radiosissima* (ut verbis eius utar) *radium aeternum,* id est, Dei filium, pariendo, sed etiam utilissima, dirigens nos ad patriam caelestem tanquam ad portum per mare huius seculi amaram, & procellosum: nunc autem ipsa omnes invitat verbis illis Eccl. 24. *Transite ad me omnes, qui concupiscit me, & a generationibus meis implentur,* nimirum a bonis Christi, quem de castis visceribus meis genui, vel ut est Graecum (quod in idem recidit) *ἐπι γυναικῶν* hoc est a fructibus meis implentur; Christus enim est *beneficus fructus ventris eius.*

Quoniam autem singuli beati ea omnia, quae ad ipsos, eorumque statum spectant, vident in Verbo, ut docent Theologi in 4. distinct. 45. & in 1. par. quaest. 22. & peculiariter S. Thomas in 4. distinct. 45. quaest. 3. art. 2. quaest. hunc. 1. & q. 8. de verit. art. 4. ad 23. & 2. 2. quaest. 83. art. 4. ad 2. & 3. par. quaest. 10. art. 2. in corp. ubi ex hoc infert *animam Christi Domini cognoscere omnia, quae Deus cognoscit scientia visionis: Quoniam ad Christum, inquit, & ejus dignitatem spectant quodammodo omnia, in quantum ei subiecta sunt omnia.* ita S. Thom. hinc infero B. Virginem, cum mater sit, ut diximus, iustorum, & praete-

rea Domina mundi, Regina Angelorum, & hominum, sit etiam Advocata peccatorum, videre in verbo quicquid Deus novit scientia visionis, ijs exceptis, quae ad Christum singulariter, & ad interiores animae ejus cogitationes pertinent, cum ad eam spectet nosse, quae ad nos filios, & servos, & quorum causam agit, pertinent. Quod egregie probat Franciscus Suarez. tom. 2. in 3. par. disput. 21. sect. 5. & citat Germanum sermone de Assumptione Spiritus, inquit, *tunc o Maria, visus in aeternum, omnia observans, omnia intus, & inspectio tua ad omnes se porrigit.* Nec tamen propterea Virginis cognitio cognitioni animae Christi aequatur: haec enim longe plura ex possibilibus cognoscit, & majorum claritate, ac perfectione, praeterquam quod Virgo, ut dixi, neque videt simpliciter omnia, quae cadunt sub scientiam visionis, quorum cognitionem integram soli animae Christi concedit S. Thomas q. 8. de verit. art. 4. in corp. & 4. dist. 49. q. 2. art. 5.

Suarez
Germanus

S. Thom.

B. Virgo
quia est
mater nos-
tra a jure
suo inter-
cedit pro
nobis.

DEIPARA IN DOMIBVS SIBI DICA-
tis innumeris egenis, & agrotos sublevari.

NEque solum Deipara, quae vel ad corporum inoluntatem, vel ad animarum salutem conducunt, benignitate erga nos plane materna apud Deum procurat in ceteris: verum etiam in ceteris. Nosocomijs, Orphanotrophis, aliisque huiusmodi domicilijs in eius honorem per singulas ferè Vrbes excitatis, quibus amplissimi redditus ex piorum hominum elemosynis Dei, Deiparaeque intuitu sunt attributa, Agrotos propemodum innumerabiles, Infantes plurimos a tenuibus, egenisque parentibus expositos, Orphanorum Virginum, aliarumque Feminarum caesus alit, ac nutrit. Virgines item nobiles, dotis eis assignatae in matrimonium collocat, Pauperibus erogata subinde stipe succurrit: quae etiam iidem, dum quae corpori sunt necessaria suppeditantur, plurimisque ea quoque sedulo

Materiam
B. Virg. est
qua in do-
mibus sibi
dicatis e-
gentes ad
agrotos
sublevari

sedulo procurantur, quæ animis sunt salutaria. Extant eius rei in singulis ferè vibibus monumenta; Talis est Romæ domus sanctæ Mariæ in Equiro orphanorum; tale ibidem Nocomium S. Mariæ à Consolatione; tale est Venetiis Xenodochium, antiquissimum illud quidem (vulgo dicitur S. Mariæ à Charitate) ab Alexandro III. Anno 1177. Pontificis indulgentiis illustratum. Tale est illud Florentiæ nobilissimum, quod vocant Sanctæ Mariæ Nouæ. Sepne in omnibus percentendis nimius v. deat, ea in medium afferam domicilia, quæ in vna Vibe Neapoli oculis nostris spectauimus; quorum annuos redditus expensas, capitum, quæ aluntur, numerum ex suppeditatione hoc ipso, quæ hæc præscriptimus, anno diligenter peruestigata hic adnotanda duximus.

Domus B. Virginis Annunciate, ædificiorum magnitudine, ac structura adeo eximia, tam multis conferta familiis, tantoque conuictorum numero, vt ingentis oppidi instar esse videatur. Huius domus Annunciate templum magnificè est extractum Sanctorum corporibus, ac reliquiis in primis insigne, sacra suppellectili, ac penitromaus splendide institutum, atque ornatum; Sacerdotum, ac Clericorum cultu maximè conspicuum. Hac porò domus, vt perferutati diligentius deprehendimus; ex bonis, quæ vocant stabilia, & ex censibus redditus habet annuos ducatorum octo circiter, & octoginta millium: ex eleëmofynis verò incertis, quæ singulis annis hominum pietate in eam conferuntur, non exigua summa efficitur: At verò si sumptus spectemus, in quos id impendit, quod ex redditibus, & eleëmofynis percipitur, centè nisi res omnium, qui in ea Vibe degunt, oculis pateret, penè incredibilis videri posset. Nam, vt à templo exordiamur, in stipendium sexaginta Sacerdotum, & triginta Clericorum iuniorum, aliorumque ministrorum, in singulos annos ducatorum decem millia impendit. Nutricibus quater millibus, quas alit pro expositiis infantibus, soluit annuorum ducatorum sexdecim millia. Exijs Mares vbi adoleuerint omnes pro cuiusque genio, atque indole, alij mæchanicis artibus, alij literis, quibus se ipsi honestè sustentare possint, instituntur. Fœminæ verò in eadem domo aluntur, suntque omninò octingentæ, ex quibus

quadringenta circiter suam Deo virginitatem vltro addidere, reliquæ verò ibi educantur suo tempore pro earum arbitrio vel honeste collocandæ, vel etiam Deo consecrandæ: præter has quingentæ numerantur, quæ nobilibus, ac honestis matronis dantur in famulas, postea ab ijdem dote attributa nuptui tradendæ. Nocomium quoque per amplum habet, in quod omnes ægroti, qui vel febri laborant, vel vulnere saucij sunt (tametsi Turcæ, vel infideles) admittuntur, ij vt plurimum ad ducentos percingunt, aliquando etiam ducenti supra mille extiterit. Pro Nocomij sumptibus, & eleëmofynis, quæ pauperibus erogantur, alijsque eiusmodi expensis in singulos annos ducatorum septem supra quinquaginta millia impendit; census item propter æs alienum constat quotoannis ad quadraginta ferè ducatorum millia exoluit, quæ omnia cum annuos redditus excedant, partim ex eleëmofynis partim ex nouo alicuieno persolunt.

7. Neapoli quoque extat hospitalis domus Pietatis S. Mariæ de Populo quam vulgus appellat in curabiliom, in ea solent esse ægroti viri ad quadringentos, totidem quæ ferè mulieres, ad hos enim infirmos in inabili morbo laborantes folet adhiberi, vel etiam sanitati restituendos plurima exercentur munera Christianæ charitatis, præter hos etiam furiosos, seu amentes viginti, & eò plures ibidem nutrit, in Herculano verò (vulgo Torre dello greco) ægrotos circiter nonaginta, qui ethica febri laborant suis alit expensis. Veino autem tempore prope lacum Agnani mille circiter ægrotis, qui varijs morbis sunt affecti, & illuc ad iudatoria vaporaria propter morbos exu dandos confluunt, vitæ necessaria suppeditat. Ad eandem quoque domum spectat earum mulierum cœnobium, quæ à flagitiosa vita ad honestam, ac religiosam se se recipiunt (Conueritæ vulgus appellat) eæ quamvis numero ducentæ, ac septuaginta, victui tamen cultuique corporis necessaria eiusdem domus pietate, ac beneficentia, non requirunt. Qui ministrant ægrotis, atque alijs in rebus famulantur, octoginta octo numerantur. Huius domus Incurabiliom annui reditus ad sex, & triginta ducatorum millia. Eleëmofynæ autem ad summam duum circiter ducatorum millium singulis annis ascendunt.

Alia quoque domus in captiuorum redemptionem

Charitatis munera, quæ in B. Virg. Annunciate domo præstantur,

Domo S. Maria à Iesu Redemptiois captiuorum.

ptionem est excitata, cui nomen S. Maria à Iesu Redemptiois captiuorum. Hæc annuos habet redditus ducatorum quinque millia, & quingenta, & tertio quoq; anno certum hominem in Africæ Mauritiam dettinat, qui è Mahometanorum seruitute Christianos è Regno Neapolitano ortos fere octoginta vel centum soluta ad redemptionem pecunia affert in libertatem.

Mons Pietatis Neapolitani.

His adungi potest illud christianæ charitatis domicilium, quod vulgo dicitur Mons Pietatis, piorum hominum eleemosinis Neapoli institutum; cuius est munus, pecuniam mutua gratitudò ijs dare, qui rei familiaris tenuitate laborant. atque in hoc christianæ pietatis, & charitatis opus ducenta, & quinquaginta aureorum millia perpetuò habet exposita. Ceterum, vt hæc sub Deiparæ patrociniò quæ omnis pietatis mater est, perfici intelligamus, in penitentiore eius domicilij parte satis magnificè constructi, sacellum eiusdem montis visitur, dicatum B. Virg. quam vocant pietatis; quæ è cruce, cui affat gemebunda filium exanimendum è cruce deponitur, expectat vt eum vulneribus plagisq;ue confectum suo exceptum gremio materna pietate deploret, ac lamentetur.

Mons misericordiarum, quæ opera præstat.

Extat & illud eadem in Vrbe domicilium, quod dicitur Mons misericordiarum à septè misericordiarum operib; quæ in alienis miserijs Christiana commiseratione subleuandis, sedulo exercentur: id quod erectum est à se funditus excitatum, B. Virginii à Monte misericordiarum consecrarunt. Ab eius montis sodalibus nullum in proximos misericordiarum genus prætermittitur. Etenim ære alieno grauati è carceris custodia, persoluta creditoribus pecunia, liberantur; pauperes, quos pudor arceat à mendicando, eleemosynis inuuantur; captiui è barbarorum manibus redimuntur; ægroti, qui in Nosocomijs præsertim Incurabilium decumbunt, singulis hebdomadis præscripto die inuisantur, cibo reficiuntur, eorum etiam obsequio, famulatuq; releuantur; tandem in Ænaria (ea nostro idiomate Ischia dicitur, Insula diuersarum aquarum calidarum, ac mineralium, varijs quoq; depellendis morbis opportunarum copia maximè celebris) ædes comparant rebus omnibus necessarijs instructas, in quibus religiosos viros, qui nullis redditibus, sed ex eleemosinis victitant, aliosq; egenos

piè, ac benignè excipiunt, ijsq; victum, aliaq; necessaria verno tempore, quo eiusmodi aquarum balneis sibi remedia quæriunt, liberaliter subministrant. Neq; solum eiusmodi operibus corporum valetudini, sed animarum etiam saluti pro virili parte prospiciunt: nam & defunctorum animabus, quæ purgatorij igne expiantur, missarum sacrificijs, quæ plurima in suo potissimum templo facienda curant, frequenter opulantur; & nuper cum in ea vrbs parte, quam Mercatum appellant (id autem est satis amplum, ac præcipuum rerum venalium forum) altera professorum domus Societatis Iesu erecta esset, ad eos propius iuandos, qui illam Vrbs regionem incolunt: Montis huius sodales, vt omnes explerent Christianæ misericordiarum partes, duodecim aureorum millibus, templum nobis fundare decreuerunt. Intellexerunt nimirum viri sapientes quales, quantiq; animarum fructus ex ea Domo percipiantur in præsentia, & quam vberes sperentur in futurum. Atque hæc quidem omnia siue corporalis, siue spiritualis misericordiarum opera, tantam vniuersæ Ciuitatis approbatione exhibentur, vt meritò complures eidem Monti in tam pios vsus plurimam pecuniarum vim affatim elargiantur.

Nec tacitus præteribo congregationem Natiuitatis beatissimæ Virginis in Domo professa Societatis Iesu Neapoli erectam, quæ egenis, qui à mendicando, Pudore arcentur, secretis eleemosynis subsidia confert. Sane hæc Congregatio id in se suscepit, vt modestiæ eorum, qui mendicare erubescunt, pro viribus opem ferat. Ac primo quidem corrogata inter sodales eleemosina, quæ cum nec semper eadem, nec multorum egestati satis esse potest data ab ipsis sodalibus certa pecuniæ quantitate; Mons sub patrociniò beatissimæ Virginis anno humanæ salutis 1603 est erectus, dictusq; Mons beatissimæ Virginis pauperum verecundorum, qui non nisi à sodalibus dictæ Congregationis administratur. Sed locus eidem Monti decretus extra domus professe ambitum, propterea quod quæ in nostris domicilijs præsertim in domibus professe eriguntur Congregationes, redditus habere minimè permittuntur. Atque hæc in eadem Domo professa scribente me Mons hic pauperum verecundorum annuos redditus habet aureorum ferè 1200 verecundæ pauperum indigentia addictos.

Mons Dii-pare pauperum verecundorum

A a a 3 Sunt.

Alia domus in quibus Virgines educantur.

8 Sunt in eadem Vrbe aliqua quoque beatificæ Virgini dicata domicilia, Orphanotrophia licet appellare, quod ingens in ijs Orphanorum multitudo innuntiat. Sunt & alia plura, quæ puellarum conseruatoria vulgus appellat, quod plurimæ illic puellarum alantur, & conseruentur. Et vt mittam domum Spiritus sancti, vbi virgines viginti supra trecentas, quarum virginis integritas paritabat: Domum est S Eligij, vbi virgines numero quingentæ honestissimæ ortæ parentibus: Domum SS. Philippi, & Iacobi, vbi virgines omnino centum supra quinquaginta ex parentibus, qui lenici aitem tractant natæ aluntur: domum S. Margaritæ, in qua viduæ commemorantur, eæ quatuordecim sunt; hic solum commemorabo domicilia sub B. Virginis nomine instituta, omnes etiam ex induitiâ quam plurimis religiosorum, siue virorũ siue mulierum cœnobijs sub Deiparæ tutela conditis, vbi frequens eorum omnium cœtus aspicitur, de quibus in Tractatu de templis agemus.

Orphanorũ domicilia sub B. Virginis patrocinio Neapolit. instituta.

Primo igitur loco offert sese in suburbio, quasi in ipso Vrbs vestibulo Domus cum tẽplo S. Mariæ, quæ à celeberrima illa, quæ in Pibeno est mutata nomen, Lauretana dicitur: illic Orphanæ pueruli cadenti amicti veste sustentantur, atque instituuntur sub disciplina Religiosorum Patrum Clericorum Regularium Congregationis Somaeschæ.

In media eadem Vrbe aliud exstat domicilium Orphanorum, qui carulas induunt vestes, ij omnino sunt centum, ac septuaginta; aluntur sub cura eorundem Clericorum Regularium Somaeschæ, & iuxta suam quisque indolentiam, vel literis, vel opificio alicui addiscendo addiçuntur.

Exstat, & alia puerorum domus, qui veluti erronei è nidijs abrepi triuijs, vbi omni humano præsidio destituti iacebant, in hac Domino fouentur, vestiuntur, educantur; eam à Deipara, sub cuius est clientela, est sortita nomen, dicitur vulgo sancta Maria à Columba pauperum Iesu Christi: puerorum alunorum numerus ad sexaginta circiter excurrit.

Hactenus de pijs puerorum domicilijs: veniamus iam ad mulierum domus, in quibus puellulæ victitant, quarum aliquæ virginitatẽ ad finem vsque vitæ seruant: quædam vbi ad nobiles annos peruenerunt, assignatæ ijs dotæ nuptiæ honeste traduntur.

Sancta Maria cognomento Visita pauperum

Virgines alit quinquaginta quatuor supra ducentas.

Domus conceptionis B. Virginis apud Montem Caluarium, Virgines ferè quinquaginta quatuor.

S. Maria à Splendore Virgines numero quadraginta; & quamuis cum hæc scriberemus, nondum professionem emisissent: eæ tamen sub regula S. Claræ asperitissimam Cappucinorũ vitam sectantur, assiduis ieiunijs, & oblatione vestitu carnem macerant.

S. Maria à constantinopoli, quæ puellarum carum nuper admisit, Virgines numerat viginti tres.

S. Maria à Charitate mulieres quinque, & triginta. [ctoginta.

S. Maria Refogij mulieres quatuor, & o. S. Maria Succursum, mulierum, quas vocant Illuminas. In hanc domum admittuntur non tantum Virgines, sed etiam aliæ, quæ è flagitiosa vitæ naufragio ad honestatis portum appellantur; omnes in præsentia numero sunt ferè triginta quatuor.

Domus Duæ Mariæ Solitudinis Hispanorum (vulgo la Soledad) Virgines Hispanorum filias educat octoginta duas.

Alia quoque Domus B. Virginis cognomento à Carminello, mulieres hispanas, quæ à flagitiosa vita ad honestam se receperunt, admittit: hæc duodecim numerantur. Atque hæc omnia in vna Vrbe Neapolit. vt ex ea de reliquis Christiani orbis Ciuitatibus coniecturam capiamus.

Et hæc quæ satis apertè declarat sanctissimam Deiparam in omnium se, quibus miseris, & imbecillis mortales iuuare posse, beneficiorum genus effundere, nihilq; non excogitasse, atque adinuenisse, quo ad animi morbos, & corporis incommoda subleuaret.

9 Quantum porro præsidij à Deipara benignissima matre polliceri sibi possint eius filij, qui illius opem suppliciter implorant, facile declarat beneficia in eos etiam, à quibus non inuocatur collata, quos materno affectu tuetur, ac protegit; vt videre est in nuptijs Cana Galileæ, in quibus non requisita deficiente viro à filio illud impetrauit: hoc enim iam cum Bernar. ser. 2. Dominica 1. post o. 1700. 2. stauam Epiphaniæ his verbis expendit: Et Bernar. ipsa dico vobis charissimi si ipse à nobis pulsata fuerit, non deerit necessitate nostra, quoniam misericors est, & mater misericordis. Nam si com-

compassa est verecundia illorum, à quibus fuerat iniuncta, multo magis compatiatur nobis, si pie fuerit invocata, sic Bernard. Ad hujus rei confirmationem sexcenta exempla afferri possent nos tantum commemorabimus illud, qui sub Iustiniano Imperatore, & Menna Constanti-nopolitano Episcopo, narrat Euagius suo tempore gestum, & toti orbi notum lib. 4. c. 35. de puero Iudæo, qui licet virginem sanctissimam non invocasset, per eam tamen ab incendio est servatus: Menna, inquit, temporibus miraculum editum fuit planè memorabile, vetus fuit consuetudo Constantinopoli, ut si quando multæ admodum particule puri, & immaculati corporis Christi superessent, pueri impuberes, qui scholas frequentabant, accerlerentur, easque manducarent. Quod cum factum fuit, filius cujusdam hominis Hebræi quidem opinione, arte autem vitrariorum, una cum pueris versatus est: qui quidem parentibus percontantibus ab eo causam moræ, respondit uti res se habuit, seque cum alijs pueris pariter comedisse. Hebræus bile, furore, & iracundia inflammatus in clibanum ardentem, in quo vitrum formare solebat, puerum conjicit. Postquam verò mater puerum queritans reperire non potuit, passim per totam Urbem ibat, Deum cum gemitu obtestans, & flebilibus lamentis se dedens, Tū duo autem post ad ostium officinæ viri sui consistens luctu miserabiliter diuexata, nomine puerum compellat. Puer matris vocem ut agnovit, è clibano responsum dat, mater effractus foribus intorumpit, videtque puerum in medijs carbonibus candentibus consistentem illæsum ab ignis incendio, qui cum rogaretur, Quo pacto illa sū mansisset: Mulier, inquit, veste amicta purpurea crebrò ad me venit porrexit aquam, qua carbonum flammæ corpus ambientes extinguerem, cibum, denique dedit quoties esuriebam. Qua re ad Iustinianum perlata, puerum cum matre lauacro regenerationis tingendos decrevit: patrem aut pueri, qui recusavit in numerum Christianorum a scribi, in Syris cruci suffigendum curavit hæc Euagius. Eandem historiam confirmat Gregorius Turonensis, qui paucis post annis, eodem tamen seculo vixit in lib. de gloria Martyrum cap. 10. ubi aliquanto explicatius illud de B. Virgine tradit: Cum enim, inquit, infantulum Christiani interrogarent, quale ei inter ignem fuisset umbraculum, ait: Mulier qua in basilica illa, ubi panem

de mensa accepi, in cathedra parvulum in sinu gestas infantem, hæc me pallio suo, ne ignis voraret operuit: unde indubitatum est beatam ei Mariam apparuisse. hæc Gregorius Turonensis, additque multos Iudæorum exemplo hoc in Urbe illa saluatos. eandem historiam memorat Glyc. Glyc. cas 4. par. Annalium.

QUÆ ERGO DEIPARAM A NO-bis præstanda.

10 Sed veniamus ad ea, quæ erga ejusmodi Matrem à nobis præstanda sunt, ne tot, tantisque ejus erga nos beneficijs ingrati planè simus. Qua in re duo potissimum exequemur. Primum qua nam ratione priuata erga Deiparam pietate, atque studio singuli nos gerere debeamus, idque brevissimè: ubertorem enim, & integram ea de re tractationem, in secunda hujus operis parte, capite nimirum 34. & sequentibus instituemus. Alterum, quæ nam circa dies festos, templa, aliæque hujusmodi publico cultu in Deipara honorem faciendæ Ecclesia statuerit, ut debita filiorum officia erga eam rependentes, ejus majestati, ac beneficijs aliqua saltem ex parte respondeamus.

Et quod attinet ad primum, omnes magnum erga Deiparam affectum diuina alpirante gratia in nobis ipsis excitare, fovere, atque augere, idque quam primum abique illa mora conemur: sicut enim S. Iohannes, ubi à Christo è cruce pendente audiuit: *Eccæ mater tua* charitate filij erga tantam parentem accensus, *ex illa hora*, hoc est omni cunctatione abjecta continud accepit eam in sua, id est in propria, hoc enim sonat græca vox *ἑστία*, ita & nos amorem Virgini, qualem filios decet erga talem matrem exhibentes, eam in propria cordis penetralia S. Iohannis exemplo admoniti, illico, nulla interposita mora per intimam erga eam pietatem, ac devotio-nem recipere nitamur; illud magnopere ca-ventes, ne peccata peccatis addentes hæc Vir-ginis filiatione prorsus indigni reddamur, nendè utilitatem, quam percipere ex ea possu-mus uberrimam per oscitantiam eladi patia-mur. Quocirca conscientie puritati, abster-sa omni peccati labe, in primis studeamus; eamque tanquam Dominam, ac matrem agnoscetes omni cordis studio diligamus,

Qua abhe-mimibus erga Deiparam præstanda. Quæ agen-da.

Quid singuli erga Deiparam exhibere dicunt. Statim de votio Deipara exci-tanda.

Ioan. 19.

Laeyms,

AuZores, qui eadem narrans historiam Gregorius Turonens.

diligamus, ac summa animi demissione veneremur; de ejus bonis intima animi lætitia eidem gratulemur in nostris, quibus premimur angustijs, fidenter ad eam accurramus, dicamusque suppliciter, *Monstra te esse matrem*. Et quoniam, ut rectè monet Cyprianus de bono patientiæ, seruos oportet esse obsequentes, & filios non decet esse degeneres, diuina ope ad iuti pro nostra virili parte, eam imitari, eique nonnulla obsequia deferre studeamus. his enim sex actuum generibus, Amore, Reuerentia Congratulatione, Fiducia, imitatione, atque Obsequijs, pietatem ac deuotionem erga Virginem constare, Deo bene propitio in secunda hujus operis parte plenius ostendemus; interim hæc indicasse satis sit.

Cyprian.

Pietatis
sanctus
erga
Deiparam
maximus
apud
omnes.

Cap. 34.

QVÆNAM ECCLESIA IN DEIPARA honorem facienda decreuerit.

Quomodo
Ecclesia
Deiparam
gloriam
prosequatur.

Sed videamus, quæ nam Ecclesiæ à Spiritu sancto edocta, ad gloriam tantæ Virginis, quam Dei, ac Domini sui Genitricem non tantum agnoscit, ac prædicat, sed etiam veneratur, ac colit, à qua tot, tantisque beneficijs identidem cumulatur, faciendæ præscripserit. Quæ quidem omnia ad dies celebres in ejus honorem dicatos, ad Tempia ei erecta, denique ad Complura alia in ejus cultum sancita revocari possunt.

DIES FESTI IN DEIPARÆ GLORIAM decreti.

Dies festi
in honore
Deipara.

ET sanè si de diebus in Deiparæ honorem institutis loquamur, præter Sabbatum singulis recurrentibus hebdomadis Deiparæ di-

catum de quo infra in hoc capite plenius, plura in ejus cultum festa sunt instituta, siue spectes ea, quæ in Ecclesiâ uniuersali, siue ea, quæ in peculiariibus Regnis, & Urbibus, vel etiam in Religiosorum hominum familijs celebrantur. ut de sanctissima Virgine sub typo Judith dictum intelligamus, illud Judith 16. *Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria: ubi vox illa, Procedens, hoc est pergens, & ultra se extendens, innuere videtur Deiparam ferijs, festisque augeri in dies, quod experientia satis est compertum: ut propterea Cant. 6. dicatur progredi quasi Aurora consurgens, quæ magnis per singula momenta incrementis, magis, magisque clarescit. quod ipsum Ildefonsus sermo. 7. de Assumpt. in cedro Libani de Deipara significatum tradit: Hac est, inquit, qua ut Cedrus Libani quotidie in terris multiplicabitur, arborabiturque ramus, & in celo radicebus, ut crescat amplius, solidatur. sic ille. Et certè Judæis olim præscriptum erat Numer. 28. ut Nouilunij recurrentibus Calendarum, seu Neomeniæ solemnitate aucto sacrificio numero celebrarent, eamque tubarum cantu Num. 10. festiuiorem redderent. quare Psal. 80. Buccinate in Neomenia tuba, in insigni die solemnitatis vestra, quia præcipium in Israël est. Hujusmodi verò Neomeniæ festum ex Toletio in Joannis capitul. septimo. ann. 2. licet institutum esset in memoriam perpetuæ diuinæ gubernationis, & in gratiarum actionem propter beneficia, quæ à præpotenti Deo percipiuntur toto tempore, quod luna, à qua menses, & annos Judæi computabant, menstruo suo decursu metiebatur; simulque ex Augustino lib. 19. contra Faustum cap. 20. Hac noua luna celebratio nouam creaturam, qua per Christum facta est prænucciaret. Idem tamen Neomeniæ festum singulis mensibus recurrens figura etiam fuisse videtur festorum, quæ à populo Christiano summa cum alacritate aliquando celebranda erant in honorem Deiparæ, quæ pulchra ut Luna prædicatur. Et meritò noua Luna nullis veteris Euxæ maculis inquinata appellari potest, cujus intercessione, & meritis plurima à Christo Domino in humanum genus abundè, ac iugiter promanant beneficia: quare ad ea recolenda, & ad gratias de ijs Christo agendas complures festi dies in Deiparæ honorem instar illius antiquæ solemnitatis Neomeniæ magna cum pietate sunt*

Indit.

Cant. 6.

Ildefonsus

Num. 28.

Psal. 80.

Tolet.

August.

Cant. 6.

sunt inflicti, & ingenti cum læticia fidelium recoluntur. Si enim Ethnici vana Idolorum errore decepti in honorem matris Deum, (quæ tamen tot potentia genuisse ab ipsidem credebatur) æquinoctii verni diem colentes, nempe octavo calendæ Aprilis (quo sol diem nocte longiorem protendit) Hilaria (teste Macrobio lib. 1. Saturnalium cap. 21.) appellarunt, quorum Vobiscus in Aureliano meminit, eaq̃ue indicare videtur S. Dionysius Areopagita Epist. 8. quanto verius, quantoque iustius omni exultatione, & hilaritate beatissimæ Virginis festa, quæ vera Dei parens est, celebrabimus præsertim eius Annunciationis diem, quæ in octauum calendæ Aprilis incidit, cum Angelo nunciante Deum concepit, & veram hilaritatem, ac gaudium mundo attulit; quemadmodum pluribus cap. 5. ostendimus. Hinc vox illa Ecclesiæ in Deiparæ festis. *Cum iucundata Conceptionem, & Natiuitatem B. Maria celebremus*: hæc enim festa, vt eadem canit Ecclesiæ: *Gaudium annuntiauerunt vniuerso mundo.*

Cæterum inter veteris legis Neomenias, & Deiparæ festa, hoc discriminis intercedit, quod in illis luna hæc vt potè sensu, ac ratione carens, ad diuina beneficia conferenda nulla ratione concurrebat, ab ea tamen denominatione, & centum festiuium tempus sumebatur; quia Iudæi tempus, quo à Deo ea præcipiebantur, lunæ motu, vt dixi, distinguebant, ac numerabant; & idcirco festa illa ad solius Dei, non autem nouæ lunæ cultum referebantur. At verò ad Dei beneficia, & mysteria, quæ in Deiparæ festis commemorantur, ipsa suis precibus, & meritis, vel aliqua alia interdum ratione est cooperata; quare & festa illa in Dei gloriam, & Deiparæ etiam honorem sunt sancita.

12. Porò octo festiuitates ecclesiæ peculiariter in eiusdem sacratissimæ Virginis gloriam sub duplici officio omnibus celebres esse iussit, nimirum Conceptionis eius, Natiuitatis, Præsentationis, Annunciationis, Visitationis, Purificationis, Assumptionis. Festum denique quod vocant ad Nives, ex quibus Assumptionis ieiunium vigiliæ præmittit, festaque Assumptionis, & Natiuitatis, cum octauis solemniter peragenda statuit. His octo addere possumus, & nonam festiuitatem, nimirum olim S. Mariæ ad Martyres, quam Bonifacius IV. circa annum 607. celebrem, & Generalem

quotannis die 27. Maij Romæ agendam instituerat: Gregorius verò Quartus ab vniuersali ecclesiæ die 1. Nouembris in honorem omnium Sanctorum cum octaua seruandam decreuit; quemadmodum in Martyrologio die 27. Maij, & 1. Nouembris legimus. in qua festiuitate Deiparæ inter omnes Sanctos præcipue honoratur: vt propterea sanctus Antoninus inter Deiparæ festa festiuitatem omnium Sanctorum sibi existimari recensendam. quin etiam idem S. Antoninus in 4. part. tit. 15. c. 24. §. 3. agens de multiplici honore, quo Ecclesiæ Deiparam venerat, animaduertit ab Ecclesiæ in beatissimæ Virginis reuerentiam quotannis processionem in die Purificationis fieri, quemadmodum in Christi cultum fieri solet in pie palmarum, totque numero festiuitates Deiparæ esse dicatas, quot & Deo: Octo, in-

quæ sunt solemnitates particulariter Deo sub Solemnitate festo sacrata, scilicet Natiuitatis Domini, Circumcisionis, Epiphania, Resurrectionis, Ascensionis, Trinitatis, Pentecostes, & Corporis Christi: & totidem sunt celebratae Virgini sanctissimæ dedicata: scilicet Conceptionis, Natiuitatis, Annunciationis, Visitationis, Purificationis, Assumptionis festum ad Nives: Octauum est festum, quod antiquitus dicebatur sanctæ Mariæ ad Martyres postea est institutum in honorem omnium Sanctorum, in qua solemnitate beatissima Virgo ex præcipue omnium Sanctorum honorata. hæc ex S. Antonino, qui non memorat festum Præsentationis Deiparæ, quod tamen celebratur, & respondere potest festo Transfigurationis Christi, cuius neque meminit. quod cum S. Antoninus hæc scriberet, Callistus Tertius, (qui ex Platina illud celebrandum præscripsit) tamen eadem tempestate sederit, nondum tamen eius officium instituisse videatur. Quamquam aliquot Deiparæ festa ad Christum pertinent; nam Virginis annunciatio Christi Conceptio est; & eiusdem Purificatio, Domini præsentatio; sicuti Christi Natalis, Deiparæ partus est. Cæterum circa Dei Genitricis festa, vt ad aliqua magis peculiariter descendamus, sciendum est inter feriatos dies in Ecclesiæ sancitos (quibus Gregor. IX. Extra. de ferijs ca. vlt. à strepitu iudiciorum cessandum esse decernit) recenseri & festa Deiparæ his verbis. *Et dies, inquit, festiuitatum omnium Virginis gloriose. in quod*

caput Canonis, & præsertim Ioan. Andr. Panorm. Aaz 3 Mo.

Solemnitate festo sacrata, scilicet Natiuitatis Domini, Circumcisionis, Epiphania, Resurrectionis, Ascensionis, Trinitatis, Pentecostes, & Corporis Christi: & totidem sunt celebratae Virgini sanctissimæ dedicata: scilicet Conceptionis, Natiuitatis, Annunciationis, Visitationis, Purificationis, Assumptionis festum ad Nives: Octauum est festum, quod antiquitus dicebatur sanctæ Mariæ ad Martyres postea est institutum in honorem omnium Sanctorum, in qua solemnitate beatissima Virgo ex præcipue omnium Sanctorum honorata. hæc ex S. Antonino, qui non memorat festum Præsentationis Deiparæ, quod tamen celebratur, & respondere potest festo Transfigurationis Christi, cuius neque meminit. quod cum S. Antoninus hæc scriberet, Callistus Tertius, (qui ex Platina illud celebrandum præscripsit) tamen eadem tempestate sederit, nondum tamen eius officium instituisse videatur. Quamquam aliquot Deiparæ festa ad Christum pertinent; nam Virginis annunciatio Christi Conceptio est; & eiusdem Purificatio, Domini præsentatio; sicuti Christi Natalis, Deiparæ partus est. Cæterum circa Dei Genitricis festa, vt ad aliqua magis peculiariter descendamus, sciendum est inter feriatos dies in Ecclesiæ sancitos (quibus Gregor. IX. Extra. de ferijs ca. vlt. à strepitu iudiciorum cessandum esse decernit) recenseri & festa Deiparæ his verbis. *Et dies, inquit, festiuitatum omnium Virginis gloriose. in quod*

Plat in d.

Joan. Andr. Panorm. Aaz 3 Mo.

Hoftienf. & Panorm. animaduertunt feftiuitates omnes Virginis (vt loquitur Panor.) esse in præcepto, & principaliter esse quatuor, secundum quatuor anni tempora; scilicet Annunciationem in Vere, Assumptionem in æstate; Natiuitatem in Autumno, Purificationem in Hyeme: *Quæ, inquit Hoftien. sunt ad modum lapidum pretiosorum, & corona in anni circulo collocatæ*: quibus verbis indicat totius anni tempora Virginis solemnitatibus ornata, atque munita, ideoque omnibus anni temporibus à fidelibus debitum illi cultum tribuendum.

*Virginis
festa anni
tempora
decorant.*

*Quatuor
alia vir-
ginis solem-
nitate.*

23. His quatuor feftiuitatibus Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, & Assumptionis accedunt, vt dixi, quatuor alie solennitates, quas in Virginis Deiparæ honorem Ecclesia vniuersalis magna omnium pietate celebrat, Conceptionis nimirum immaculatæ, Præsentationis in Templo, Visitationis ad S. Elisabeth, & festi, quod vocant ad Niues.

Quibus adnectenda sunt & alia Deiparæ festa quæ peculiare ob causas, vel apud certas religionum virorum familias, vel certis in Regnis, aut Diocæsisbus solemniter instituta sunt, de quorum singulis aliqua quidem in præfenti perstringenda forent Verùm ne huiusmodi caput plus æquo excrescat, quæ de ijs vberius dicenda essent, in peculiarem tractatum ad finem totius operis congesimus. Hic eorum Elenchum tantum adscribemus, quo ea saltem generatim indicentur.

De Sabbatitamen Deiparæ dicati institutione antiquissima, & de eiusdem institutionis causis in hoc capite disseremus, tum quia id cap. 12. pollicenti sumus, tum etiam, quia ea occasione quædam explicantur, quæ ad rem præsentem facere potissimum visa sunt.

ELENCHVS FESTORVM DEIPARÆ

Quibus debet recolantur, de eorum uero singulis plenus in Tractatu de Festis.

*Festi dies
in Deiparæ
honoræ.*

Conceptio immaculata Deiparæ celebratur 8. Decembr.
Natiuitas eiusdem cum octaua die 8. Sept.
Præsentatio in templo die 21. Nouembr.
Annunciatio die 25. Martij.
Visitatio Dei genitricis ad S. Elisabeth die 2. Julij.
Purificatio die 2. Febr.

Assumptio Deiparæ cum præcedenti vigilia, & octaua die 15. Augusti.
Festum S. Mariæ ad Niues 6. Augusti.
Festum omnium Sanctorum 1. Nouemb.

COMPLURA DEIPARÆ FESTA, quæ variis in locis celebrantur.

Desponsatio Deiparæ 22. Ian. in Gallijs.
Dedicatio sanctæ Mariæ ad Martyres Romæ 13. Maij.
Expectatio partus Deiparæ 18. Decembr. in Hispania.
Festum Deiparæ à Constantinopoli, seu Ogidria, quod feria tertia Pentecostes celebratur.
Sancta Maria Angelorum, seu Portiuncula die 2. Augusti.
Sancta Maria à Carmelo die 16. Julij.
Commemoratio sanctæ Mariæ de Victoria die 7. Octobris.
Festum Rosarij Dominica 1. Octobr.
Festum dolorum Deiparæ.
Festum Gaudiorum Deiparæ.
Festa duo dispositionis vestium Deiparæ in Vibe Constantinopolitana die 2. Julij, & die vlt. Augusti.
Solemnitas Recollectionis festorum Deiparæ Louanij Dominica 1. Sept.

SABBATVM DEIPARÆ PERPETVO dicatum, & à quo tempore.

13. **S**ancta Christi ecclesia à Spiritu sancto sedocta, suam erga Deiparam pietate, atque obseruantiam testatur, non tantum quamplurimum, ut supra diximus, solennitatibus annuersario ritu in eiusdem honorem institutis: verum etiam singulis recurrentibus hebdomadis, sabbati die perenni cultu eidem dicato, vt quemadmodum dies Dominica Christi Resurrectioni, & feria sexta eiusdem passionis: ita & sabbatum Deiparæ solemne est, quo die præter missas, & diuina officia, quæ de eadem celebrari publicè solent, fideles aliquid peculiare pro sua quisque in Virginem pietate priuatim præstare student: complures enim eo die non solum veteri Ecclesiæ præcepto à carnibus abstinent, sed maiorem etiam in Virginis honorem ciborum abstinentiam sibi imperant, aliatque corporis castigationes, vt potè cilicium, flagellorum diuerbe.

*Cultus
Deiparæ
die sabbati
ab Ecclesia
dicatur.*

Epiphanius

uerberationem, & his similia sponte subeunt; eleemosynas etiam eo dem die pro Virginis reuerentia in pauperes erogant, ac preces eidem impensio cura recitant. Quæ quidem omnia Virgini cordi esse, innumerabilia promodum miracula, & crebra propter hæc obsequia in mortales ab ea collata beneficia testantur, ut videre est apud Auctores, quorum aliquot exempla cap. 39. referemus.

Cap. 39. *Incipit* Cæterum de huius institutionis primordijs quove tempore sabbatum apud fideles in Deiparæ honorem solemne esse coepit, non satis inter Auctores constat. Quocirca, ut de antiquissimo Ecclesie usu recepiam.

Augustin. Augustinus epistol. 86. his verbis: Populi Orientis propter requiem significandam, qua caro Christi in monumento requiescit, maluit in sabbato ieiunium relaxare: alij propter humilitatem mortis Domini ieiunare, sicut Romana, & nonnulla Occidentis Ecclesia. hæc Augustinus, qui etiam insinuat apud aliquas Africæ Ecclesias, & præsertim apud Civitatem S. Monicæ matris suæ ieiunium eo die viguisse: Sanctum quoque Ambrosium à se Catechumeno nomine matris ea de re consultum, respondisse; Illius Ecclesie in qua quis degit, morem esse seruandum. Hieronymus epistol. 97. & 28. non tantum Romanam, sed etiam Hispanicæ Ecclesie ieiunium sabbati in More habuisse, Hippolytum quoque virum disertissimum, alioque auctores ea de re scripsisse testatur, monetque traditiones ecclesiasticas cuique ecclesia proprias seruandas esse: Sanctus quoque Innocentius Papa eius nominis Primus, inter alia, quæ sapienter constituit, commemoratur statuisse, & illud in eius vita. & præsertim in Breviario Romano his verbis: Probatur etiam ut sabbato ob memoriam Christi Domini sepultura ieiunium seruaretur. Alij verò eiusmodi diuersitatis inter Occidentis & Orientis Ecclesias aliam reddunt rationem: Cum enim Simon Magus, Menander, Saturnius, Cennthus, & postea Cerdon, Marcion, alijque Heretici (quorum meminit Irenæus lib. 2. cap. 20 & sequentibus, & Epiphanius hæres. 21. & sequentibus, & præcipue hæres. 42.)

S. Ambrosius. quocirca, ut de antiquissimo Ecclesie usu recepiam.

Hieronymus. Augustinus epistol. 86. his verbis: Populi Orientis propter requiem significandam, qua caro Christi in monumento requiescit, maluit in sabbato ieiunium relaxare: alij propter humilitatem mortis Domini ieiunare, sicut Romana, & nonnulla Occidentis Ecclesia. hæc Augustinus, qui etiam insinuat apud aliquas Africæ Ecclesias, & præsertim apud Civitatem S. Monicæ matris suæ ieiunium eo die viguisse: Sanctum quoque Ambrosium à se Catechumeno nomine matris ea de re consultum, respondisse; Illius Ecclesie in qua quis degit, morem esse seruandum. Hieronymus epistol. 97. & 28. non tantum Romanam, sed etiam Hispanicæ Ecclesie ieiunium sabbati in More habuisse, Hippolytum quoque virum disertissimum, alioque auctores ea de re scripsisse testatur, monetque traditiones ecclesiasticas cuique ecclesia proprias seruandas esse: Sanctus quoque Innocentius Papa eius nominis Primus, inter alia, quæ sapienter constituit, commemoratur statuisse, & illud in eius vita. & præsertim in Breviario Romano his verbis: Probatur etiam ut sabbato ob memoriam Christi Domini sepultura ieiunium seruaretur. Alij verò eiusmodi diuersitatis inter Occidentis & Orientis Ecclesias aliam reddunt rationem: Cum enim Simon Magus, Menander, Saturnius, Cennthus, & postea Cerdon, Marcion, alijque Heretici (quorum meminit Irenæus lib. 2. cap. 20 & sequentibus, & Epiphanius hæres. 21. & sequentibus, & præcipue hæres. 42.)

Hippolytus. Augustinus epistol. 86. his verbis: Populi Orientis propter requiem significandam, qua caro Christi in monumento requiescit, maluit in sabbato ieiunium relaxare: alij propter humilitatem mortis Domini ieiunare, sicut Romana, & nonnulla Occidentis Ecclesia. hæc Augustinus, qui etiam insinuat apud aliquas Africæ Ecclesias, & præsertim apud Civitatem S. Monicæ matris suæ ieiunium eo die viguisse: Sanctum quoque Ambrosium à se Catechumeno nomine matris ea de re consultum, respondisse; Illius Ecclesie in qua quis degit, morem esse seruandum. Hieronymus epistol. 97. & 28. non tantum Romanam, sed etiam Hispanicæ Ecclesie ieiunium sabbati in More habuisse, Hippolytum quoque virum disertissimum, alioque auctores ea de re scripsisse testatur, monetque traditiones ecclesiasticas cuique ecclesia proprias seruandas esse: Sanctus quoque Innocentius Papa eius nominis Primus, inter alia, quæ sapienter constituit, commemoratur statuisse, & illud in eius vita. & præsertim in Breviario Romano his verbis: Probatur etiam ut sabbato ob memoriam Christi Domini sepultura ieiunium seruaretur. Alij verò eiusmodi diuersitatis inter Occidentis & Orientis Ecclesias aliam reddunt rationem: Cum enim Simon Magus, Menander, Saturnius, Cennthus, & postea Cerdon, Marcion, alijque Heretici (quorum meminit Irenæus lib. 2. cap. 20 & sequentibus, & Epiphanius hæres. 21. & sequentibus, & præcipue hæres. 42.)

Cur Origines catholici à ieiunio abstinent? Augustinus epistol. 86. his verbis: Populi Orientis propter requiem significandam, qua caro Christi in monumento requiescit, maluit in sabbato ieiunium relaxare: alij propter humilitatem mortis Domini ieiunare, sicut Romana, & nonnulla Occidentis Ecclesia. hæc Augustinus, qui etiam insinuat apud aliquas Africæ Ecclesias, & præsertim apud Civitatem S. Monicæ matris suæ ieiunium eo die viguisse: Sanctum quoque Ambrosium à se Catechumeno nomine matris ea de re consultum, respondisse; Illius Ecclesie in qua quis degit, morem esse seruandum. Hieronymus epistol. 97. & 28. non tantum Romanam, sed etiam Hispanicæ Ecclesie ieiunium sabbati in More habuisse, Hippolytum quoque virum disertissimum, alioque auctores ea de re scripsisse testatur, monetque traditiones ecclesiasticas cuique ecclesia proprias seruandas esse: Sanctus quoque Innocentius Papa eius nominis Primus, inter alia, quæ sapienter constituit, commemoratur statuisse, & illud in eius vita. & præsertim in Breviario Romano his verbis: Probatur etiam ut sabbato ob memoriam Christi Domini sepultura ieiunium seruaretur. Alij verò eiusmodi diuersitatis inter Occidentis & Orientis Ecclesias aliam reddunt rationem: Cum enim Simon Magus, Menander, Saturnius, Cennthus, & postea Cerdon, Marcion, alijque Heretici (quorum meminit Irenæus lib. 2. cap. 20 & sequentibus, & Epiphanius hæres. 21. & sequentibus, & præcipue hæres. 42.)

Deum Iudæorum mundi opificem, non minus impiè, quam impudenter malum esse dicerent. Christumque ad eum destruendum venisse affirmarent: & quoniam Deus sabbato, quod in eiusdem honorem Iudæi obseruabant, quiescerat: ideo ipsi in eius contumeliam eadem die sabbati ieiunabant. ad huius ergo tam perniciosæ hæresis detestationem, quæ in Oriente potissimum erat propagata, Orientales catholici à sabbati ieiunio cauebant. Ideò S. Ignatius epistol. ad Philippenses: Si quis inquit, Dominicum diem, aut sabbatum, uno excepto, ieiunaret, hic Christi interfector est. Idem prohibetur in Canone Apostolorum 55 qua de re videndus est Baronius tom. 1. Annal. ad annum Christi 57.

15. At verò in Occidente, & potissimum Romæ fideles sabbato ieiunabant ex Augustino epistol. 86. supra citata: Quoniam, inquit, hæc est opinio plurimorum (quamuis perhibeant esse falsam plerique Romani) quod à apostolo Petrus cum Simone Mage à se Dominico certatus, propter ipsum magnæ temptationis periculum, prius cum eiusdem Urbis Ecclesia ieiunaret, & consecuto tam prospero gloriosoque successu, euenit morem tenuerit: eumque imitata sine nonnulla Occidentales Ecclesie, hæc Augustinus. Eandem ferè causam afferit Cassianus lib. 3. de Instit. cap. 1. ex aliquorum enim sententia vult, apostolorum Petrum in sabbato contra Simonem constitutum ieiunasse, ieiuniumque discipulis suis indixisse. Innocentius verò Primus Epistol. ad Decentium, & habetur de consecrat. dist. 3. cap. sabbato. Huius sabbati ieiunij aliam quoque causam reddit, quoniam scilicet Apostoli propter Christi mortis mortem non tantum sexta feria, sed sabbato etiam in more fuerunt.

His subiiciam illud, quod noster Franciscus Turrinus lib. 1. contra Magdeburgenses cap. 3. in verbis illis Domini Luc. 5. Venit dies cum ablati fueris ab illo sponsus, tunc ieiunabunt in illis diebus: egregie obseruauit: hunc enim factum existimat, ut apud Orientales ieiunium fieri conuenit feria 4. & 6. quibus ablata videtur Dominus: Quoniam, inquit Augustinus epistol. 86. Ipsa quarta sabbati consilium reperitur ad occidentum Dominum fuisse Iudæi, deinde traditus est Dominus ea nocte, quæ ad sextam sabbati, qui dies passionis eius man festus est, pertinebat. sic Augustinus. apud Occidentales verò sexta feria, & sabbato, quo corpus

S. Ignatius

Baronius

Cur Occidentales catholici à sabbato ieiunio abstinent? Augustinus

Cassianus

Innocentius I

C. Sabbato de consecrat. dist. 3.

Alia ratio cur Occidentales Ecclesia cum Orientali in seruando ieiunio non conuenit. Franc. Turrius. Luc. 5. Augustinus

corpus Domini in sepulchro iacuit loco quartae feriae est receptum ieiunium, hoc est à carne abstinentia, quod genus abstinentiae ex Damasceno libello de jejunijs ad Cometum est ieiunium quoddam, & ex Tertuliano lib. contra Plyphicos vocatur *ieiunium portionale*, id est *exceptio*, vt ille ait, *quorundam Eduliorum*. hæc ex Francisco Turriano. Atque hæc de antiquissima sabbati obseruatione.

Damasc. Terull.

Sabbati dies ex antiquissima sancta Ecclesia institutione Deipara est dicatus Concl. Clarem.

S. Antoninus. Genebrav

Ptol. de Lucca. Apud Raulin. Urb. Il. Pont.

S. Gerardus Episc. Canadif. & mart. Surius.

Breuiariū Ord. Cluniacen.

Canisius.

16. Verum vt ad exordia institutionis, qua sabbatum in Deiparæ cultum celebrari ceptum est, veniamus nonnulli id ad Concilium Claremontanum sub Vibano II. anno 1094. celebratum referunt, quorum ratio ea est, quoniam in eo Concilio preces horariae virginis, seu eius officium, vt vocant paruum, omnibus, qui officium Dominicum recitare tenentur, est indictum, ibique statutum est, vt sabbatis officium Deiparæ, & missa de eadem solemniter celebretur. Hæc enim in Claremontana Synodo testantur S. Antoninus 2. par. hist. tit. 16. cap. 1. §. 2. 3. Genebrardus lib. 4. chronolog. in Vibano II. & ante eos Vincencius Beluacensis lib. 2. spec. histor. cap. 112. Ptolomæus de Lucca in historia scholastica noua apud Raulinum secundæ partis sermonum de Sanctis sermone 45. & alij constituta fuisse ab Vibano II. ad eiusdem Deiparæ patrocinium in expeditione pro terra sancta recuperanda in eodem Concilio decreta, implorandum; Attamen longè prius sabbatum in Deiparæ honorem seruatum inuenitur: nam S. Gerardus Episcopus Canadiensis, de quo Surius tom. 5. die 24. Sept. qui præclarissimo martyrio pro Christo est affectus an. 1042. singulis sabbatis officium Assumpt. Deip. cum nouem Lection. magnisq; laudum præconijs ante eiusdem aram insigni pietate explebat, & ordo Cluniacensis institutes anno salutis 842. in suo Breuiario sic habet: *ut sabbatis extra quadragesimam, & nisi sit festiuitas, &c. Officium, inquit, celebretur de innumerata Virgine singulari nostra Ipe post Dominum Iesum.* Quod satis indicare videtur antequam Concilij Claremontani decreto in vniuersali Ecclesia officium Virginis in sabbato sanciretur, sabbatum Deiparæ communi sensu attributum. Quare mihi admodum verisimile est Concilium Claremontanum, id quod de sabbato Deiparæ attributo in mores inductum iam erat, sua auctoritate sanxisse, quod innuere videtur Canisius lib. 5. de B. Virg. cap. 29.

cum ait, Synodum Claremontanam vel tradidisse, vel confirmasse illud de horarijs Deiparæ precibus recitandis ab Ecclesiasticis, & de sabbato Virginis cultui dicato, citatq; Hieronymum Rauennatem lib. 5. hist. qua de re videndus etiam est Arnoldus lib. 5. ligni vitæ.

Quinetiam Pelbartus grauis Theologus lib. 1. Stellarij B. Virg. par. 4. art. 3. cap. 2. sabbatum Deiparæ officium à S. Ildefonso, qui circa ann. Dom. 660. floruit vsurpatum affirmat; scribit enim haberi præcipuè in lib. qui à Ioan. Egidius, seu Ioan. Minor Ord. Præd. haberi præterea in miraculis B. Virgin. S. Ildefonsum Toletanum Archiepif. post editum de perpetua Deip. virginitate librum, Nouem Lectiones in officio ad Deiparæ honorem quolibet sabbato dicendas consecisse: cumq; die quodam sabbati admirabilis in ecclesia armonia resonaret, arbitratus canonicos eo absente matutinum officium persoluere, cecus cum suis ad Ecclesiam perueniens admirabilem vidit claritatem, & Angelorum choros officium illud à se editum decantantes, ac B. Virginem, quam Angeli laudabant, in Episcopali cathedra residentem, absolutisq; matutinis S. Ildefonso ad se vocato casulam ad celebrandum cælitus allatam, quemadmodum alibi diximus, esse largitam. hæc ex Pelbarto.

Hoc ipsum de sabbato ante multa annorum secula in Hispania in honorem Deiparæ dicato colligi potest ex historia celeberrimi Deiparæ templi in Monte ferrato ea occasione extructi, quod annum Domini circiter 890 Pastores, qui cum suarum ouium gregem in illius montis iugo debebant, obseruarint singulis diebus Sabbati inclinante iam die ingentia lumina in proximum Antrum delabi, conuentusq; Angelicos ibidem exaudiri, quo prodigio ad Barcinonensem Archiepiscopum delato, & suis oculis perspecto; inuenit is in eo Antro Deiparæ simulacrum piissimum, cui postea insigne illud templum est excitatum, de quo nos plenius in Tractatu de festis, ac templis Deiparæ, ubi & memorabile illud exemplum de Comitibus Barcinonensibus filia à Joanne Garino Eremita iugulata, & post aliquot annos Deiparæ ope viua inuenta, referemus; quod per idem ferè tempus contigit, & adstruendi ibi Monasterij causam præbuit.

17 Huc etiam spectat illud, quod deprecatione, cuius initium est *Salve Regina* Navarrus pietat. & doctrina clarissimus Prior Abbas Monasterij Roncæ vallis pugna Caroli Magni cum Mauris celebrat in finibus Navarræ, refert in Manuali de oratione cap. 19. num. 183.

Fama est, inquit, fapsdam illam orandi formam (Salve Regina) olim in nostra Ronca Vallo SABBATIS solitam ab Angelis cantari apud quendam fontem, quem ab eo tempore in hoc presens Angelorum fontem appellant: quom (ut alij aiunt) S Bernardus audivit ab iisdem alibi cantari. hæc ille.

Quod ne cui mirum videatur adijciam id, quod hac de re scriptum reliquit Gulielmus Durandus in rationali divinatorum officiorum lib. 4. cap. 1. Is enim agens de missis, quæ peculiariter olim ex institutione Alcuini Magistri Caroli Magni, rogatu tamen Bonifacii Archiepiscopi Moguntini singulis quæque diebus hebdomadæ assignatæ erant; affirmat quinta feria dici missam de Angelis, sexta feria de Cruce, Sabbato verò de B. Virgine. Claruit verò Alcuinus anno Domini circiter 770. quod latis indicat iam tum in more positum, ut Sabbatum Deiparæ esset solemne, alioquin missæ de Deipara vltimum hebdomadæ diem minimè attribuisent: neque illam Angelis, quorum est Regina, postposuissent: verum in hac missarum assignatione habita est tantum ratio eius diei, qui Deiparæ de more erat dicatus, propter rationes, quas infra afferemus, non secus ac sexta feria Dominicæ passioni est tributa: sequentibus verò temporibus cum ordo ille missarum ab Alcuino editus aliquantulum immutatus esset, nihilominus tamen statutum est, ut secunda feria de Angelis, sexta feria de cruce, & feria septima, seu sabbato de B. Virgine missa diceretur: quod ex quodam miraculo Constantinopoli orum habuisse Gulielmus Durandus docet his verbis. In septima feria statutum est, ut missa diceretur de B. Virgine, quod initium habuit, quoniam olim in quadam Ecclesia Civitatis Constantinopoli erat imago B. Virginis, coram qua dependebat velum, quod totam velabat imaginem: sed hoc velum in sexta feria post vespas recedebat ab imagine nullo movente, solo Dei miraculo, quasi deferretur in celum, ut ad plenum posset imago à populo prospici: celebratis verò vespas in sabbato, descende-

bat ipsum velum ante eandem Iconem, si-

ue imaginem, & ibi manebat usque ad sextam feriam. Hoc viso miraculo sancitum est, ut semper illa feria de B. Virgine cantaretur. hæc Gulielmus, & licet Iacobus Pamelius in tertio sacramentorum libro, qui Alcuini alter hanc missarum distributionem refert, ipse tamen, & reliqui omnes magna confessione missam feriæ sextæ Passionis, & missam Sabbati B. Virgine attribuunt. Ex quibus omnibus facilè colligi potest id, quod dicebamus, aliquot seculis ante Concilium Claremontanum sabbatum in Ecclesia Deiparæ attributum esse: in Synodo verò Claremontana hoc fuisse auctoritate eiusdem Synodi decretum.

SABBATVM CVR PECVLIA RITER Deipara consecratum.

AT, dicit quispiam, cur Ecclesia inter hebdomadæ dies, sabbatum potissimum Deiparæ dicavit? Ad hoc quidem dicimus, Ecclesiam, quæ Deum in Sanctis veneratur, dies natales, quibus Martyres pro Christo mortem inuicto animo subierunt, & Confessores ex hac lachrymarum valle ad Deum feliciter commigrarunt, anniuersaria celebrata recolere, Deiparæ verò non tantum anniuersarium, sed singulis recurrentibus hebdomadis, diem vnum perpetua religione multis rationibus dicasse, tum propter singularem maternitatis Dei, qua Sanctis omnibus longè, multumque antecellit, prærogatiam, tum etiam, quia ipsa inter martyres, ut dixi, est plusquam martyr: inter Apostolos eorum est magistra, atque præconium, quod cap. 17. & 19. ostendimus; inter Virgines earum est primiceria, atque adeo multis nominibus Virginum appellatur, quod cap. 32. clarum fiet. Quare ut sanctis dignitate præstat, sic crebris, ac iteratis diebus illi sacris Ecclesia maiori eâ (ut par est) cultu veneratur, eiusque apud Christum opem, atque patrocinium impensiori studio implorat: quod autem ex hebdomadæ diebus, dies potissimum sabbati Virgini sit sacer, cuius gratia hæc omnia est instituta disputatio, sanè eius rei multiplex ratio reddi potest.

Et prima quidem est illa, quia in sabbato, quod Christi passionem proximè est con-

Deipara ex eo, quia alijs Sanctis longe præstat singulis hebdomadis veneratur

Cur Virgini sacer sit Sabbata dies.

Primo, quia Re-

surrectio. Christi fides ea die in B. V. rg. permāsit Turrecr. Abulens. S. Antoninus. Gul. Dur. Bernard.

Bonaueu.

Abulens.

Bellarmin.

Euc. 13. Ioan. 20.

Secundo, quia aser

secutum, fides in ea remansit: hanc afferunt Turrecr. mata cum nonnullis quorum meminit Abulensis in præfatione in Matth. quæst. 14 & S. Antoninus 4. part. titu. 15. capit. 24. § & Gulielmus Durandus in ration. diuin. offic. lib. 4. cap. 1. eandem reddidit Bernardus in libr. de Passio. Domini cap. 2. cuius hæc sunt verba: *Passione tempore omnes relicto eo fugerunt: sola illa, que benedicta est in mulieribus, per illud iri- se sabbatum stetit in fide. & saluata fuit Ecclesia in ipsa sola: propter quod apertissime sancta Ecclesia in laudem, & gloriam eiusdem Virginis diem sabbati per totius anni circulum celebrare consuevit.* Sic Bernardus, & Bonauentura in 3. distincti. 3. artic. 2. quæstio. 3. ad 2. *Quoniam, inquit, discipulis dubitantibus in Virgine ea die remansit: fides Ecclesia solida, & inuincibilis: quod Abulensis loco citato intelligendum existimat de fide explicita Resurrectionis CHRISTI, non tantum in communi, sed etiam in particulari, eius videlicet, qui tunc mortuus erat; potat enim eo tempore, aliquos Iudæorum per Orbem dispersos credidisse quidem Messiam in lege promissum mortuum, & resurrecturum, licet ante sufficientem Euangelij promulgationem nescirent in particulari cum aduenisset: & hoc scire recepit Bellarminus controuersia de Concilijs, & Ecclesia libro 3. capit. 17. ubi etiam negat Apostolos, in illo triduo an illi se fides licet Resurrectionem Domini ignorauerint, quamuis enim CHRISTUS eis mortem suam, & Resurrectionem prædixisset; ipsi tamen Lucæ 13. *Non intell. gebant qua dicebantur, & Ioannes 27. Nondum sciebant scripturas, quia oportebat cum à mortuis resurgere: in Deipara tamen explicitè, & in particulari fides omniū, etiam Resurrectionis CHRISTI in triduo illo perfectissime vigeat.* Id quod complures significari docent in candela illa, que in matutino illius tridui hebdomadæ sanctæ reliquis candelabri triangularis extinctis accensa reseruat, quare sanctus Antoninus 4. part. titu. 15. capitul. 41. § 1. *Fides, inquit, lumen in Deipara occultum, quod omnibus postea patefactum, & omnes suo exemplo illuminabit significatur candela illa accensa in matutino tridui hebdomadæ sanctæ, idem affirmant Gulielmus Durandus lib. 6. rationalis diuinorum officiorum ca. 79. nu. 25.**

Secunda ratio, quam etiam cap. 11. attingimus, & est Auctoris sermonum discipuli ier-

none 164. & aliorum, quoniam Deipara die Sabbati, quo Christi corpus in sepulchro iacebat exanime, non solum, vt dixi, fidem explicitam Resurrectionis Christi seruauit illibatam, verum etiam propter filij absentiam, cuius corpus in sepulchro deposuerat, & propter recentiam atrocissimæ necis eiusdem filij, quam præsens spectauerat memoriam tanto, tamque acuto doloris gladio, iuxta Simeonis vaticinium in anima transfigebatur, vt à Patribus capit. 12. citatis plusquam martyr appelletur, eiusque dolor acerbissimus à Bernardo sermone Signum magnum, martirium cordis, quod à feria sexta vique ad Dominicam Resurrectionem perdurauit, merito appelletur: quare quemadmodum dies illa, quo S. Martyres mortis dolorem pertulerunt in eorum honorem quotannis celebratur ita & singulis hebdomadis sabbatum, in quo Dei genitrix plusquam martyr exiit, ab Ecclesia eiusuit consecratum.

19 His adijciam rationes aliquas ex mystica sabbati significatione petitas.

Tertia ratio, quam inter alias reddit Gulielmus Durandus in rationali diuinorum officiorum loco citato: *Quoniam, inquit, Sabbatum est ianua. & introitus in diem Dominicam, qua est dies requiei, & significat vitam æternam: quia verò Deipara est nobis Porta ad Regnum celorum, quod per diem Dominicum figuratur: ideo de illa solemnizamus in septima feria, qua diem Dominicam precedit.* Sic Gulielmus additque Auctor sermonum discipuli sermone citato: *Sabbatum est matrum, inquit, inter diem gaudij, & penitentiam: hoc est inter Dominicam, & feriam sextam, & ipsa Virgo mediatrix est, nimirum ad intercedendum inter Deum, & hominem.*

Quarta ratio eiusdem Gulielmi: *Vt scilicet sollemnitas, inquit, matris sollemnitas filij conuenietur.*

Quinta ratio propter similitudinem, quam mysticè habet Deipara cum Sabbato; & ipsi, quæ de Sabbato in sacris litteris habentur, siue in prima rerum creatione, siue in opere redemptionis. Hæc ratio breuissimè rapitur à Gulielmo Durando loco citato, & ab Auctore sermonum discipuli loco citato: nos vberius eam explicabimus. Quemadmodum enim Deus Genes. 2. sex diebus mundum creauit, completis quoque die septimo opus suum,

*diffinitum coram me
tyram
die pro
Christi
uice est
papa
sermonum
discipuli
auit.
Luc. 2.
Bernard.
Bernard.
Psal. 7.
Gulielm.
Dur.
Cant. 2.
Auctore ser
monum
discipuli
Psal. 1.
Gulielm.
Durand.
Alia ratio
mes propter
similitudinem
quæ
Deipara
mysticè
habet cum
Sabbato.
Genes. 2.*

sum, quod fecerat, & requieuit die septimo ab
 uniuerso opere, quod dicitur: benedixitque diei
 septimo: ita etiam Deus perfectissimam, & om-
 nibus numeris absolutam condidit Vir-
 ginem, ac proinde si puras creaturas specte-
 mus, cum nihil sit ea præstantius, dici potest
 in ea compleuisse, seu perfecisse opus suum:
 in eaque item absque ulla contradictione
 perfectissimè requieuisse, tum in utero, ex
 quo carnem suscepit, in eoque nouem rese-
 dit menses; tum etiam in anima, in qua per
 gratiam copiosissimam perpetuò mansio-
 nem fecit, cui etiam instar Sabbati multis
 modis benedixit, quod toto hoc opere ma-
 nifestè ostenditur. In opere verò redemptionis
 Christi, ut verbis utar Bernardi serm. 1.
 Paschæ: *In patibulo sexta feria redemit hominē,
 ipsa die qua fecerat hominem in initio, sequens
 die sabbatizauit in monumento, consummato o-
 pere qua perfecterat, Tertia usq̄ die, quæ prima
 dierum est, primitia dormientium apparuit mor-
 tis victor nouus homo.* sic Bernardus. At Chri-
 stus longè præstantius in nostræ redemptio-
 nis opere in Virginis utero tanquam in sep-
 ulchro animato sabbatizauit, & quieuit;
 licet enim in matris utero nobis mereretur,
 ac proinde nostram iam operaretur salutem
 in medio terræ, hoc est in utero Virginis,
 quemadmodum dicemus ex Bernardo ser-
 mone 1. de Pentec. sabbatizasse tamen dici
 potest, quoniam stabat post parietem uteri
 virginis, seque publicè videndum, & ado-
 randum minimè exhibebat, quoad tam-
 quam sponsus per natiuitatem procedens de
 thalamo iuo Pastoribus, Magis, Simeoni seni,
 Annæ prophetissæ, alijsq̄ innotescere cœ-
 pit.

Bernard.

Psalm. 73.

Cant. 2.

Psalm. 118.

Verus
Desparat
quomodo
simili Do-
minico se-
pulchro.

20. Et sanè uterus Virginis cum sepulchro,
 in quo postea Dominus iacuit, plurimum ha-
 bet similitudinis, sepulchrum enim ex la-
 cra Euangelicorum historia fuit nouum; in
 quo nondum quisquam positus fuerat: quod
 sibi Ioseph ab Arimathia exciderat in Petra,
 sigillo munitum cum custodibus Iudæorum
 studio adhibitis: eratq̄ in orto propè lo-
 cum, ubi crucifixus est Iesus, & propè Iero-
 solymam. In eaque Dominus in munda Sin-
 done, cui lux passionis (quemadmodum
 Turini apparet, ubi ea religiosissimè affer-
 uatur,) verberum munitum, spinarum, ipu-
 torum, & cicatricum vestigia impressit, cum
 aromabus myrrhæ, & aloes est inuolutus.

Quod denique sepulchrum iuxta Isaie vari-
 cinium cap. 12. sequentibus seculis futurum e-
 rat gloriosum.

Isa. 12.

Cæterum in Virginis utero hæc omnia my-
 sticè conuenire, si singula perpendamus, per-
 spicuum erit. Primum enim uterus Virginis
 Dominico sepulchro à Patribus comparatur.
 Augustinus enim libr. 4. de Trinit. cap. 5. flo-
 mulitudinem incarnationis Domini cum eiuso-
 dem passione indicans sic ait: *Octauo Calen-
 das Aprilis Dominus conceptus creditur, quo
 & passus, ita in monumento aëno, quo sepultus
 est, ubi nullus mortuorum positus nec ante, nec
 postea congruus utero Virginis, quo conceptus est,
 ubi nullus seminatus est mortalium.* hæc Au-
 gustinus & Hieronymus libro 1. contra Iou-
 nianum expendens verba illa Cant. 4. Hortus
 conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus
 spon. signatus. Quod clausum est, inquit, atque
 signatum, similitudinem habet matris Domini,
 matris, & virginis. Unde & in sepulchro Salua-
 toris nouo, quod in petra purissima fuerat exci-
 sum, nec antea, nec postea quisquam positus est.
 hæc Hieronymus.

Augustin.

Hieron.

Cant. 4.

Quin etiam sicut sepulchrum illud nouum
 erat, & signatum, ita & Virgo beatissima non
 tantum propter illibatam virginitatem voto
 obfignatam noua dici potest, sed etiam quia
 ex veteri Adamo nihil vetustatis, nihil noxæ
 originalis, nihil sæuentis fomitis contraxit.

Adhæc ipsa Virgo petra erat purissima,
 atque durissima, iuxta illud Isa. 16. *Emitte A-*
gnum Domine dominatorem terra de Petra de-
ferti: nominatur enim Petra propterea inui-
 ctam tum contra dæmonum impressiones
 fortitudinem, tum etiam in aduersis constan-
 tiam. appellatur Petra Deserti propter virgi-
 neatem uteri sacratissimi ab omni viri con-
 tacto solitudinem.

Isa. 16.

Eratq̄ sub Ioseph sanctissimi sponsi cu-
 stodia, sicut sepulchrum Iosephi ab Arima-
 thia fuisse dicitur. Loco verò custodientium
 militum præstiterant Angelorum excubiæ
 Domini sui matrem perpetuò vallantes, eiq̄ue
 obloquentes.

B. Virg. a-
nima her-
to assimi-
lacur.

21. Ipsa quoque Virginis anima Hortus
 fuit cælestis sponsi amœnissimus, ubi sanctarū
 cogitationum folia iucunda, verborum utri-
 lium flores odori, & sacrarum operationum
 fructus dulcissimi, ac suauissimi edebantur,
 ita ut meritò sponsum mutaret verbis illis
 Cant. 5. *Veniat dilectus meus in hortum suum*

Cant. 5.

Et comodat fructum pomorum suorum. & Cant. 1. Flores apparuerunt in terra nostra.

Quemadmodum autem sepulchrum erat propè locum Dominicæ crucifixionis, & propè Ierosolymam; ita Deipara quæ in utero filium gestaret iugi memoria passionis Dominicæ, quam ex scriptoris sacris prænoterat, & perenni cælestis Ierosolymæ reconciliatione viciniam se mysterijs, ac locis illis exhibebat.

Nec de erant purissimæ conscientie munda linteamina, ubi adhuc infans quiescebat Christus illic non secus, ac in Sindone Dominicæ passionis vestigia erant, ac monumenta. Nam Virgo Deipara perinde quasi suo forent impietati animo filij cruciatus, quos revelatione præcognitos assidue secum ipsa reuolubatur, in misericordiam commovebatur; & quemadmodum ex Ruperto, & S. Brigitta dicimus: Ob

S. Prigitta

maximam futura passionis Domini compassiōnem tota colligebat.

Aromata porro, odores, myrrha, & aloes in Christi sepultura adhibita, fuerunt in Virgine virtutes mortificationis, humilitatis, & ceteræ fragrantissimæ illæ quidem, sed amara, quæ omnem putredinem longè arcetent.

2.2 Quod si sepulchrum Domini merito est gloriosum, gloriosissimæ fuit, & Deipara, iuxta illud Cant. 6 & Prov. 31 Viderunt eam filie

Cant. 6.

Prov. 31

& beatissimam prædicauerunt: quod ne ipsa quædam Deipara, quæ nimis humillima, reticuit; eum in suo Cantico dixit: Ecce enim ex hoc

Is. 2.

beatam me dicent omnes generationes: Neque sola Deipara in cuius utero Christus commoratus est; verum etiam domus ipsa Lauretana in qua cum Christum concepit, Virgo beatissima degerebat gloriola euasit, nam è Nazareth in Picenum Angelicis manibus transesta tanta miraculorum gloria coruscet, vt è toto terrarum Orbe vtriusque sexus homines religionis causa magna cum pietate turmatim eò confluant, atque conueniant. Et hæc de veri virginis cum sepulchro Domini eo comparatione.

S. Ambro.

Quocirca S. Ambrosius sermone 2. de Parasepulchro eue ipsum Dominicum sepulchrum propter similitudinem cum Deipara utero, Vterus appellare non dubitat, cuius verba hæc sunt Beatum corpus Domini Christi, quod cum nascitur Vtero Virginis gignitur: cum recedit Ioseph iuxta tumulo commendatur. Beatum planè

corpus, quod virginitas peperit, iustitia custodit. Custodit illud Ioseph tumulus incorruptum sicut seruauit illud Maria Virginis Vterus illibatum. Hic enim viri pollutione non tangitur, ibi mortis corruptione non laeditur. Vbiq; beato corpori deferunt sanctitas, vbiq; virginitas. Natus illud venter concepit, nouus tumulus includit, Virgo ergo Dominica vulua: Virgo est sepultura. Quia potius ipsam sepulturam vulua dixerim, est enim similitudo non parua sicut enim Dominus de matris vulua visus exiit, ita de Ioseph sepultura viuus surrexit: Et sicut tunc de Vtero ad prædicandum natus est, ita & nunc ad euangelizandum renatus est de sepulchro: nisi quæ gloriose est ista: quæ illa natiuitas. Illa enim corpus mortale genuit: hæc edidit immortalē, post illam natiuitatem ad inferos descendit, post hanc remeatur ad cælos. hæc Ambrosius. Qui licet Resurrectionem Domini ex tumulo merito appellet gloriosorem, natiuitate eiusdem ex utero, quod in natiuitate mortalis, in Resurrectione prodierit immortalis, si tamen Deiparæ veterum sacratissimum cum sepulchro ipso accuratius conferamus, in utero complura longè præclariora inuenimus. Sepulchrum enim saxeuum erat, & inanimatum, vterus verò ille sepulchrum animatum, & rationale iure optimo dici potest, ibi corpus Dominicum licet verbo vnitum, anima tamen rationali erat destitutum, ideoque in triduo mortis, ut docent Theologi cum S. Thoma 3. part. quæst. 50. S. Thom. art. 4. Christus non fuit homo, hic verò Deus, & homo erat perfectissimus, ibi vix triginta sex horis iacuit, hic ad nouem integros menses permanfit. Ad horam enim mortis (verba sunt Augustini lib. 4. de Trinitate cap. 5. & 6. computata ipsa hora nona, quæ expirauit, usque ad diculum resurrectionis, hora sunt quatuoraginta: sepultus est autem cum iam sero factum esset, hoc est in fine diei, hic verò commoratus est ducentis septuaginta sex diebus, qui numerus dierum complet nouem menses, & sex dies, sicut a maioribus traditum suscipiens Ecclesie custodis auctoritas, ostendit enim calendis Aprilis conceptus creditur, natus autem traditur octauo calendis Ianuariæ, hucusque ex Augustino ibi locum tantum sepulture accepit, hic non tantum nascit, sed ex intus Virginis visceribus carnem tamquam verus eius filius accepit, ibi nihil amplius pro nobismet batur cum Christi Domini meritum solum ad mortem vique duraret ex S. Tho.

Deipara veteris sepulchro Domini præstat

S. Augu.

Mar. S. 1. 1. 1.

S. Thom. S. Thoma 3. par. q. 19. art. 3. ad 1. & q. 50. art. 6. ad 2. quod etiam docent Scotus in 4. dist. 1. q. 3. art. 3. Suarez tom. 1. in 3. par. disput. 39. sectio. 3. hic verò ab instanti suæ Incarnationis perfectissimè meruit teste S. Thoma 3. par. q. 34. art. 3. ideoque ut ait Bernardus serm. 2. Pentec. *lam tunc operabatur salutem nostram in medio terra, in utero videlicet Virginis Maria, qui mirabili proprietate Terræ Medium appellatur, ad illam enim, fit ut ad medium omnes respicere, non minus verè, quam eleganter probat ibi Bernardus.*

Moneat igitur, Christum in utero Virginis suo modo sabbatizasse, sicuti postea in monumento, & præstantiori quadam ratione in utero quievisse, propter hanc ergo similitudinem, quæ Deiparæ intercedit cum ijs, quæ in sabbato facta leguntur, dies sabbati ab Ecclesia eidem Virgini meritò est consecratus.

TEMPLA DEIPARÆ ERECTA.

Templa Deiparæ media.

23 **E**xplicatis ijs, quæ ad festos dies Deiparæ dicatos spectant, proponenda sunt templa in ejus honorem excitata; quod erat secundum ex ijs, quæ ab Ecclesia ad cultum eidem exhibendum præfari diximus: quæ quidem templa antiquissima, maxima; & omni memoria digna ubique gentium, atque locorum per omnes ætates à primarijs; & insignibus viris in Deiparæ honorem olim sunt extracta, & in dies extruuntur, Deo ipso ex præcedentibus, ac subsequentijs signis confirmante; quæ etiam à fidelibus non minor religione, ac pietate, quam suorum animorum, & corporum commodo celebrantur. Ejusmodi potro templa ad triplex, quo erecta sunt tempus revocari possunt. Quædam antequam Deipara in lucem ederetur. Quædam dum ipsa viveret, vel paulò post. Apostolorum nimitum ætate. Quædam post ejus gloriosissimam in cælum Assumptionem Christi fidei per uniuersum terrarum Orbem jam disseminata eidem Virgini passim sunt posita, atque dicata.

TEMPLA DEIPARÆ ANTE EIVS conceptionem.

Maria à S. Parib. Sybilis **P**incipio illud ponendum est, quod c. 17. indicauimus, & cap. 34. iterum dicemus, Deiparam jam inde ab ipso mundi exordio

non tantum sanctis Angelis, quemadmodum ex D. Thoma cap. 5. offendimus: verum etiam nonnullis viris Sanctis diuinitus præcognitam eisque promissam, & ab ijdem ardentè desideratam, quod satis declarant Prophetarum de ipsa oracula, & mysticæ sacrarum rerum figuræ, quibus Bernardus sermone Signum magnum, & sermone 2. super missus est, cum alijs Patribus tum prænunciatam, tum admiratam agnoscit, ut propterea S. Brigitta in sermone angelico cap. 7. & 8. astringat, Adamum, Abrahamum, Isaac, Iacob, & David ingenti lætitiæ affectos cum spiritu agnouerunt Dei genitricem ex suo semine nacturam; quin etiam eam nonnullis ethnicis non omnino ignotam fuisse ostendunt ea, quæ cum de sacratissimo Mariæ nomine longè ante præcognito ageremus, cap. 4. attulimus, quod ipsum perspicuè testantur vaticinia Sibyllarum, quæ quidem ex Varrone apud Hieronymum libr. 1. contra Iovinianum, & ex Lactantio lib. 7. contra gentes decem fore; nimirum Persica, Lybica, Delphica, Samia, Cumanæ, Hellespontica, Phygia, Tiburtina, Erythræa, Cimmerica; sua verò singulæ oracula de Deipara versibus prodidere, quos prolixè recitat Canisius lib. 2. de B. Virg. cap. 7.

24 Quæ cum ita sint, remini mirum videri debet, si inter densissimas Ethnicissimi tenebras nonnulli Dei beneficio Deiparæ cognitionem, tametsi obicuratam adepti, eam non absque diuino consilio atis, ac templis, ut dicebamus, venerati fuerint, quod ex subjectis exemplis planum fiet.

Druidæ Gallorum Sacerdotes inter eos sapientissimi sunt habiti; & ut verbis utar Cæsar lib. 2. de bello gallico: *Non tantum magno erant apud reliquos in honore, sed etiam certo ante ejus ni tempore in sinibus Carnutum, qua regio totius Gallia habetur media, consuebat in loco consuetudo, ibique de aliorum controuersijs consuebant. Hi quemadmodum olim Athenienses a tequam Deipara nasceretur anni Carnuti Verbe Gallia Lugdunensis florentissima in eodem agro, qui ipsorum comitijs erat destinatus, Atram sub terram profunde excauatam Deiparæ dicant cum hac inscriptione, Virgini Parituræ: quem locum postea sub terra, & super terram egregie ampliatum, atque exornatum Christiani in celeberrimam Ecclesiam cathedra.*

Præcognita Cap. 34. S. Thomæ

Bernardus

S. Brigitta

Cap. 4.

Varro. Hieron. Lactantius Syllabari. numerus

Canisius

Ara Virgini Parituræ. ra multis ante ejus orium ante nus à Druidis erecta. Casar de bello Gallico.

Cassianus
Nauarrus

dram exerent, quem admodum Carnuten-
fes, ac ejusdem loci incolae constanter affir-
mant, idque referunt Cassianus in catalogo
gloriae mundi, par. 12. consideratione 20. &
Nauarrus de oratione, & horis canon. libr. 21.
num. 28. Hanc postea Ecclesiam Carnuten-
sem Caroli Calvi Regis liberalitate extructam
affirmat Beiforestus in Annalibus Franciae ad
Cirolium Calvum, postmodum a Fulberto
Carnutenfensi Episcopo Deiparae impense addi-
cto, pietate, doctrinaque clarissimo, cui aegro-
tanti e sacro ubere lac Deiparae praebere digna-
ta est, renovatum largitionibus Canuti An-
glorum regis tradit Wilhelmus Mulmesburien-
sis li. 2. de gestis Anglorum cap. 11.

Willelmus
Mulmes-
bursensis.

Nec illud silentio praetereundum, horum
Druidum consilio praeter Aram, Statuam quo-
que Deiparae cum Pueri esse positam, quem-
admodum Nicolaus Naucelius professione
medicus in Parecbasi de mirabili nativitate
Christi cap. 11. testatur his verbis: *Annalium
Carnutenfium historia de Druidibus (si forte olim
Gallorum Magi, seu Sapientes, eo potissimum tra-
ctu, inter lucos versari soliti) cerio memorat, &
constanter affirmat, homines religionis, atque o-
mnium scientiarum peritos Christi Aduentum
praesensisse, & praesidisse, quorum imbutus doctri-
na Comes Carnutenfensis, nomine Priscus, statuam
erexit Virginis matris puerum in sinu gestantis:
eidemq; Virginis pariturae templum consecrauit a
Godofredo Montis Loricis Comite communibus
impensis aditus, Christi Aduentum longe ante
humano generi saluare praestolatus, meritoq;
veneratus, haecenus ille.*

Argonau-
tia Oracu-
lum consu-
lonibus
templum
Des Geni-
trici dica-
dum respo-
detur.
Gensbrar.
Augustin.
Plinius.

25 Argonautae, qui ex G. nebrardo tempore
Ahiatonis iudicis ante Christi Aduentum an-
nis mille ducentis circiter vixerunt (quemad-
modum etiam colligitur ex Augustino libro
18. de Ciuit. cap. 15.) Cyzici in Hellefpon-
to templum extruxerunt praeclassimum, quod
a Plinio l. 36. c. 15. veluti maxime admiranda
celebratur, consultoque ab eis Pythio oraculo
responsum retulerunt Matrae Verbi aeterni ge-
nitrici dicendum esse: & quamuis ipsi verita-
tis ignari daemones intinctu Rheae, quam Deo-
rum matrem stulta gentilitas fabulabatur si-
militudine quadam profusis dissimili decepti,
illud consecrauerunt, Zenone tamen Imperatore
ad verae Dei matris cultum est traductum: tem-
plum gestam Cedrenus in compendio narrat his
verbis.

Zeno Im-
perator,
Cedrenus.

Quo tempore iudicos Israëlitico populo praesua-

ruunt, Argonauia cum Iasone Theffalo, Polluce,
Hyla, Telamone, ac reliquis in Colchidem nauigau-
erunt, qui cum per fauces in Ponti cum mare
transire vellens Cyzicum Hellefponi Dominum
nauali prelio ipsos prohibere conantem interfece-
runt, ac Cyzicum Vrbem Hellefponi primariam
caperunt. Mox cognito Cyzicum sibi genere pro-
pinquum fuisse, uenae postulata, templum condi-
dere admodum mirabile, atque ad Oraculum,
quod est ante Pythias Thermas profecti Phabum.
Apollonem rogauerunt, ut sibi ediceret, cui aedes con-
secranda esset, & responsum ijs in haec est sententia,
Affidua virtute decus sublime parate,
Atque unum (sic mando) Deum, qui cum-
sta gubernat,

Caeli res fidus solicolite, atque timete,
Illius aeternum natum ante secula Verbum,
Nescia Virgo viri quondam partu tenera e-
des:
Quod ualuit igniferis impulsas sagitta procel-
lis,
Edomitum reddet Patri pro munere mun-
dum;
Huius, quam Maria nomen, manet, alma ge-
nitrix
Agnoscat templum proprium sibi vire dicatum.
Hoc oraculum arijs literis in marmore im-
pressis conscriptum ille in supero porta limine po-
suerunt, atque ipsi quidem tunc ad eam Rheae ma-
tris Deum dixerunt: sed ea postea Zenone impo-
rante templum sancta Dei genitricis denominata
fuit, haecenus Cedrenus.

At vero oraculum hoc, quod e graeco Isti-
nus Cedreni intepres. verbis para-
vertit nos quo oraculi sententia planius perci-
piatur sic ad verbum ex Cedreno vertimus.

Quaecumque quidem ad virtutem, & orna-
tum visa sunt facite: Ego vero iubeo colere
unum solum apud superiores regnantem Deum,
cujus Verbum nulli corruptioni obnoxium, in
intactae puellae utero conceptum erit. Hoc
Verbum tanquam sagitta ignifera medium
percurrens uniuersum Mundum, cum eum
caeperit, Patri adducet donum, illius puellae
erit domus haec, Maria vero nomen eius huc-
usque oraculum.

Huc etiam pertinet templum illud a Iasone
eorundem Argonautarum Principe in arce
Atheniensi positum, quod Deiparae consecran-
dum esse Apollo Delphicus diuina virtute
coactus vaticinio praedixit, cuius vaticinij
verba

Cedreni
intepres.

Simile re-
sponsum ab
eodem ora-
culo de Ie-
plo a Iasone
verba

Pallas quas condidit arces

Ipsa colat.

At dicit aliquis, idem videri templum illud Argonautarum apud Cedrenum, & hoc Iasonis à S. Procopio citatum: nam eadem protius sunt oraculi verba in utraque historia, & Iason ipse Argonautarum Dux, & Princeps fuit. Ceterum diuersa esse hæc, suadere videntur: nam illud Cyzici, istud Athenis, illud ab Argonautis vniuersis, hoc à solo Iasone, de illo consultus est Apollo ad Thermas Pythias, de hoc verò apud Delphos, illud postea Rheæ, hoc Mineræ ab Ethnicis est dicatum. Et fieri faci è potuit, vt Dei nuntius ad huius vaticinij veritatem magis confirmandum idem responsum, quod Argonaute cum Iasone apud Pythias Thermas acceperant, ijdem verbis referret Iasoni solus à Delphico Apolline, Quod si malimus idem esse Templum, quod ab utroque Auctore describitur, sed propter rei gestæ vetustatem aliquantulum historicos inter se discrepare, illud certè probatum manet, Templum Deiparæ multis antequam nasceretur seculis à Iasone, & Argonautis erectum, ac dæmonum malis artibus quasi fuito sublatum, & Rheæ, vel Mineræ iniquis possessoribus additum: postmodum Christi fide in vniuersum terrarum orbem illata, Cedreno auctore, vt diximus Cyzici Zenonis Imperator tempore ab iniqua possessione vindicatum, veraq; Domine restitutum ad Dei genitricis honorem certius, planiusq; reuocatum est.

DEIPARA Quodq; ante Christi aduentum Virginem in lecto, & Infantem in Præsepio passim collocare, & adorare consueuerunt, teste Canisio lib. 2. cap. 7. Cuius rei causam rogati dicebant, quoniam ipsorum maiores hoc à sancto Propheta acceperant. Et certe S. Epiphanius in vitis Prophetarum refert Ieremiam Ægyptiis prædixisse Idolorum suorum ruinam: *Vbi Ægyptum, inquit, ascendet cum suo infante Virgo enixa, Deo similis. sic Epiphanius, quod factum est Christo infante cum sua Genitrice in Ægyptu Herodiam rabiem fugiente, quemadmodum c. 23. diximus.*

In quo nati duo hac oraculi responsa inter se differant.

Deipara ante Christum ab Ægyptiis præcognita Canisio Epiphanius.

antiquo. verba à S. Procopio martyre ex antiquis Græcorum Annalibus allata, habentur in eius vita apud Metaphrastem, quam Surtius ponit die 8. Iulij eius porro vitæ tanta est auctoritas, vt inde pro cultu Sanctarum imaginum in 2. Nicæna Synodo Act. 4. testimonium sit illatum; ex eaque nos quæ huc spectant afferemus.

Metaphr. Sanctus igitur Procopius martyr, cui nomē antea Neanias, Christo Domino eum peculiari-
Surtius. titer vocante ad fidem conuersus, in persecu-
Synodus. tioni Diocletiani Imperatoris dira supplicia
secunda est perpeffus, primum sub Iusto Præside Pale-
Nicæna. stinæ: mox eo extincto sub illius successore Flauiano: demum in clyto martyrio est coronatus: is cum Flauiano rationem christianæ fidei magna animi constantia redderet, Deiq; vnitatem ex Mercurio Trismegisto, Socrate, & Heraclito consummasset, Christi etiam Incarnationem, & cruceem ex Sibilla ostendisset, tandem ex Ethnicorum historijs hoc subiicit; *Cum Iason princeps Argonautarum à templo, quod Athenis primum constructum est in arce, Delphicum Apollinem egisset arces illa, sic respondit Oraculum: quæcunq; ad honestatem, virtutemq; vos incitant: facite: Ego autem tres cupio, Deum vnum regnantem apud superos, cuius verbum ab interitu alienum conceptum in simplici Virgine, qui tanquam ignitus arcus percurrens mundi medium omnes capiens eos adducet donum Patri, Huius erit hæc ades, MARIA autem erit nomen eius. hæc ibi. Dæmones verò cum ea omnino obliterare non possent, suis saltem mendacijs adulterare sunt conati. Nam & Verbum Dei, quod est Patris Sapientia, ad capiendum mundi impetium instat igniferæ sagittæ, vel ipsius oraculi prædictione missum, eiusq; Genitricem Virginem simul imperite micentes, & mendacijs confundentes vnius fabulosæ Mineræ commento, in quam hæc omnia congesterant, obsecrare se posse sperarunt: ideoque eorundem dæmonum instinctu Poetæ Mineram ex Iouis capite progenitam, eamq; sapientiæ Deam, ac Virginem militaribusq; ue armis instructam, & Athenarum præsidem, in quatum arce templum à Iasone excitatum erat, confingentes, huic vaticinio tenebras ostudere. Hinc etiam factum fortasse est, vt à stulta gentilitate Mineræ in arcibus templa fieri consueuerint, quemadmodum docent Farnus, & Vitruuius libro primo ad quod respexisse videtur Virgilius Eclo. 2. cum sic cecinit.*

Farnus.
Vitruuius.
Virgilius.

Tam.

Templa dum in terris Deipara geret,
vel certè Apostolorum tem-
pore eidem dicata.

LAURETANA AEDES.

²⁶ **E**X omnibus Templis, quæ Deiparæ viuen-
ti dicata sunt Primum sibi locum vendica-
re videtur Aedes illa, quæ nascentem Virginem
suo gremio excepit, aluit, fovit, eiusq; est man-
cipata obsequio. Ea nunc Domus Lauretana
dicitur, & Deiparæ natalitio, & Gabrielis Ar-
changelij legatione, & divinæ prolis conceptu,
& Apostolorum veneratione & mutatione sedis,
& miraculorum gloria, & singulari omnium gentium
ac nationum religione incluta; ut jam nulla sit
in terris, aut augustior, aut vetustior. Nulla, in-
quam, vetustior; quam ipsi Apostoli magno
semper honore coluerunt, & divino cultui cõ-
secrata celebrant, rem divinam certatim inibi
faciantes; quæ madmodum ex eiusdem Virg.
revelatione fufius docet noster Horatius Tur-
sellinus lib. 1. histo. Lauret. cap. 3. Quamquam
si templi vim, atque usum perpendamus, quod
nihil aliud est, quam Domus diuino cultui
destinata, in qua Deus tum adoratur, tum o-
ratur, tum ei sacrificium offertur, porro Lau-
retana aedes Christi, eiusque Genitricis tot an-
norum inhabitatione iure optime iam tum
templum rectè appellari potuit, cum intra e-
ius parietes Dei genitrix est nata, & Verbum
Patris caro factum verè habitavit in nobis,
totque ac tam salutaria mortalibus Dei, Dei-
paræque sunt celebrata mysteria, de quibus
copiosè nos supra cap. 8. & 20. vbi Christus,
vt homo eiusque Genitrix sanctissima æterno
Patri pijs continenter preces fundebant, eiq;
suppliciter adorationis cultum exhibebant,
ac sacrificium impolluti cordis immolabant.
Nulla porro augustior, quàm tot, tantisque
nobilitatem mysterijs Baptista Mantuanus
Theologus, & Poeta insignis in sua historia
aedis Lauret non modò terrestri paradiso, vbi
Eua ex Adæ latere est formata; Monti Sion,
vbi est data lex; Templo Salomonis præcipua
Dei præsentia incluta, spelunca Bethleemiti-
cæ, vbi Christus natus, Monti Thabor, vbi
transfiguratus, Monti Oliuarum, vnde trium-
phans in cœlum ascendit: verùm etiam augu-
stissimo eiusdem Christi sepulchro, quo nihil

sanctius habetur in terra, reliquisque omnibus,
quæ sub cœlo sunt, locis æquare, vel etiam
præferre non dubitat præcipuè, quod hic Deus
humanitate indutus fundamenta iecerit salu-
tis nostræ. Quæ omnia egregè confirmat Ba-
pista Mantuanus, & subdit: *Licet mihi Pa-* Gen. 11.
triarcha Iacob sermonem concludere: Terribilis est
locus iste, non est hic aliud nisi domus Dei, &
Porta cali quippè Deus, Deique mater eadem
hanc arcano præsentia suæ sensu, insignè præ-
ceteris eiusdem Deiparæ templis perpetuo fa-
ciunt. Placet hic Turcellini rerum, quæ ad Turcellin.
Lauretanam ædem spectant, testis certè locu-
pletissimi, & accurati earundem scriptoris, ad
verbum referre sententiam in præfac. suæ hist.
Lauret. non minus verè, quàm eleganter li-
teris consignatam: Tantam, inquit, Deus mor- Plurima
talium animis inspiravit huius adis Lauretana cella
religionem, vt quicumque ad Lauretanam ædem Laure-
accedunt, non tam ad ædem Virginis, quam ad nam de-
ipsam Virginem sibi adire videntur: Et sanè hic mum in
Deus, De q; mater miro quodam modo præsen- sentibus
tiam suam declarant. Hinc diuinus ille omnium beneficiis
pectoribus incusatur horror ad sacrosanctam Do-
mus ingressum; hinc illud abeuntibus inicitur
eius reusanda desiderium: hinc nobilitas illa per di-
tarum, profugatarumq; mentium in diuersa mu-
tatio, quæ quidem perpetua adis Lauretana mira-
cula ita euidentia sunt, vt etiamsi deessent alia,
quibus abundat, eunctis facerent diuina præsen-
tiæ fidem: est autem hoc præcipuum, ac proprium Tem-
pli Lauretani, vt eius religio, ac sanctitas quoties
magis efflorescat: cum aliquarum etiam celeberr-
rimarum adium beatissima Virginis, aliorumque
Sanctorum celebritas eum aliquandiu vigerit
interdum desolascere videatur. hæc Turcellin-
us. Quæ venissima esse, omnes qui ad Lau-
retanum Templum aduent iocunda experien-
tia didicerunt. Nam innumerabiles illi sunt,
qui iam inde à primis annis inibi peccata re-
petunt, & animi fontes triginta, vel etiam qua-
draginta annorum obsoletas, sacra cõfessione
eluant. In hac æde perditii homines, & in suis
sceleribus diu obdurati repente mutantur, hæ-
retici impietatem eiurant, alij iras, simulates-
que deponunt: qui verò castè, ac purè eo ac-
cedunt, multo castiores, parioresque discedunt,
seq; diuinitus moueri, impellique sentiunt, &
ad virtutes ac sui victoriam, ad rectè facta
non modò accenduntur, verùm etiam im-
petu quodam animi infolio rapiuntur,
atque

Laureta-
na B Virg.
Domus
præsentia

Turcellin.

Cap. 8. &
20.

Baptista
Mantuan.

Turcellin.

Plurima
cella

Laure-
nam de-
mum in
sentibus
beneficiis

Reuel-
Alexa-
Tria-
si An-
tu in
matia
Laure-
na B
domo
mor-
Horo-
mus
gelut.
Turse

Nicep-
Temp-
Desp-
B. He-
Naz-
exer-
Altop-
Chri-
noru-
tai-
Nata-
Virg-
dmi-
s. are-
s. He-
s. Pa-
Bede

atque ad Dei, Deiparæque amorem mirificè inflammantur: ibique de perceptis beneficijs Deo, ac Deiparæ pro virili parte gratias agere, vel noua ad corporis, & animæ salutem beneficia sibi suppliciter impetrare student.

27 Verùm, vt huius sacræ ædis Lauretanæ præstantia magis perspiciatur, eius primordia, progressum, ac transiionem breuiter perstringamus. excitata primum est virginalis hæc seu cella, seu ædes in oppido Nazareto in Galilea, ibique e celestis Reginæ in conubulis Deique concepti consecrata vestigijs, postmodum ab Apostolis sacris initiata, araque & Cristi Crucifixi imagine, & simulacro illo cædino, in quo S. Lucas Euangelista beatam Mariam stantem, & puerum Iesum amplextantem expressit, inaugurata, ac Deiparæ cultui dedicata est: quæ omnia à Virgine ipsa Deipara per visum didicit Alexander Tersactensis Annistes in Dalmatia, in cuius dioecesi primum concederetur à Galilea hæc sacra ædes; & ne ambigeret veram fuisse Genitricis Dei speciem Alexander è diuturno, grauique morbo diuinitus subito conualuit, quemadmodum posteritati tradidit Hieronimus Angelitta in historia Lauretana, vt videre est apud Turcellinum lib. 1 cap. 3. Apostolorum auctoritatem cæteræ deinceps ætates secutæ sunt. Nos è multis paucorum gentium capita percontabimus, quæ identidem ad Mariæ incunabula studio religionis accesserunt. Anno salutis circiter 300 (quo tẽpore fides Christiana Magni Constantini patrocinio se liberius explicuit) sancta Helena Augusta Palestinam peragrans ex Monte Thabor, inquit Nicephorus libro actauo, capite 30. Orientem versus descendens peruenit Nazareth, & salutationis Angelicæ domo reperit B. Helena Dei Genitricis per amenum excitauit templum. Nazareth sic ille.

Reuelatio Alexandri Tersactensis Annistes in Dalmatia, de Lauretana B. Virg. domus primordijs Hieronymus Angelitta Turcellin.

Nicephorus Tomolum Deiparæ B. Helena Nazareth excitauit.

Sanctæ Helenæ pietatem Christiani omnes impense sunt æmulati. S. Hieronimus, vna cum S. Paula dum Palestinæ loca pie lustrauit: Nazareth nutriculam Domini (vt ipse loquitur in Epistola 37.) se adijisse testatur. Anno Natæ B. Verè circiter 700. cum Hierosolymam obtinerent Saraceni, eandem Virginis Domum à peregrinis Europæis celebrari solitam, auctor est Beda de locis Sanctis; vgiuit idem studium ab anno ferme 1100. Hierosolyma, Palestinaque Gothofredi Ducis Lotharingi ductu à Saracenorum manibus recepta, quamdiu

Hierosolymitanum steterit regnum, quo tempore à Tancredo genere normando Metropolis est facta. Iacobus verò Vitriacus Cardinalis, & Episcopus Aconensis in descriptione Terræ sanctæ de se ipse testatur crebro Nazarethum perrexisse, ac sæpè in æde Virginis rem diuinam fecisse ipso anniuersario Angelicæ salutationis die.

Sanctus Ludouicus Gallix Rex eius nominis Octauus anno salutis 1245. vt auctor est paulus Æmilius lib. 7. histor. labentem in Siria rem Christianam magno studio complexus, illò traiecit copias: sed cum minus prospero euentu res gereretur, teste Iodoco Clitueo sermone de S. Ludouico prima illa religionis Christianæ incunabula perlustrans ex Thabor Nazareth iter intendit, & vbi primum Deiparæ aspexit ædem, desiliit equo procumbit ingenua, Natalem illam Virginis domum, ipsamque salutem Virginem, inde progressus pedibus templum adiit. aderat annunciationis Deiparæ festum, in cuius perugilio Rex cilicio ad carnem indutus, pane dumtaxat & aqua ieiunauit; in ipso autem festo Missa in hac æde Regio apparatu est celebrata, in qua magnam vim lacrymarum profundens. sacram sumpsit Eucharistiam. Postmodum Christianis è Syria pulsis, Tripoli diruta, & Ptolemaide mensè Aprilii anni 1291. teste Ioanne Villano expugnata, cum debitas sacrosanctæ cellulæ honos, nec ab indigenis, nec ab externis haberetur, paucis post captam Ptolemaidem diebus, hoc est septimo Idus Maij anni 1291. Nicolao III. Pontifice Maximo (vt Illyrici Annales perhibent) hæc domus Angelorum opera à fundamentis auulsa à Galilea per ingentes terrarum, marisque tractatus vecta est in Dalmatiam, sitaque est in monte quodam Tersactum inter, & flumen Oppida Dalmatiæ. Italiam diuinæ benevolentix signo, cui tale, tantumque donum inde vsque à Galilea diuinitus est allatum, quadriennio post, nec tamen integro; anno nimirum 1294. quarto Idus Decembris translata in Picænum Italiæ regionem ad mare superum, & in Recinetensis agri sylua collocata, ab Laureta Recinetensi Matriona, in cuius ditione nemus illud erat, ædis Lauretanæ nomen indutum: sed cum ea sylua facinorosorum hominum auaritia, latrocinij, ecdibusque eorum, qui eò confluebant, esset infesta

Tancredus Normandus Iacobus de Vitriaco Carain.

S. Lud. gal lia Regis erga eandem B. Virg. domum pietas. Paul. Æmilius. Iod. Clit.

Ioan. Villanus.

Eandem Domus Angelorum opera in Dalmatiam trans fertur ac postea in Picenum.

Lauretana Domus vna dicta.

octavo, post mense in edium colle in mille fe-
re passus ab eo loco Recinetum versus est de-
lata. Atque hic etiam duorum fratrum, quo-
rum ille collis communis erat, avaritia in dis-
fensionemque Perosa ad iactam ferè sagittæ
ab eo loco in proximum collem paucos post
menses submota, ibi stabilem, certamque sibi
sedem delegit, quam nunc incolit, ubi in-
numerabilium miraculorum frequentia claret,
ac populorum ex toto terrarum orbe eam pie
visitantium concursu celebratur, ut meritò
quidam in suo carmine de hac æde sic ce-
cinerit.

Danteus

O celo dilecta domus, postusque beati.

Ac ipsa quidem Deiparæ cella suo beata ful-
gore, sua vetustate nitidissima, suo robore fir-
ma, quæ vix solo subnixâ tot iam secula, nul-
lo penitus fundamento perstat immota, hu-
mana fulcimenta nec requirit, & aspernatur
quod refert Turcellinus lib. 4. cap. 16. Circa
cellam templum extractum est egregium, &
mirabile, quod cellam ipsam in medio acce-
ptam, quasi pio ambit obsequio, quo in tem-
plo multorum Romanorum Pontificum libe-
ralitas, auctoritas, industria, & in Deiparam
pietas se acerrimè intendit, accito vndique
magni nominis artificè, omnisq; generis mar-
more longè composito: qua solertia, opulen-
tiæque moles effecta est, quæ omnem antiqui-
tatem lacescit, & aliqua ex parte vincit. Iam
statuas scitè factas, valvas æneas pulcherrimè
celatas, columnas opere Corinthio striatas,
cæteraque templi ornamenta egregie oculis
subijcit Turcellin. lib. 3. c. 16. qui etiam eius-
dem Lauretanæ Virginis miracula diligen-
tissimè, pati cum latini sermonis elegantia perse-
quitur, quorum aliquot ex eodem descrip-
imus c. 20. alia verò ad tract. de miraculis refer-
uamus.

Turcellin.

*Domus ea-
dem à Ro-
manis Pö-
tifficibus
summope-
rè exor-
nata.*

*Societatis
Iesu Colle-
gium in
Laureta-
na demo à
Iulio 3. Pö-
tiffice fun-
datum.*

Nec minor in exornando Templo, quam
in excolendis animis summorum Pontifi-
cum pietas eluxit. Nam anno 1554. Iulius III.
Pontifex Maximus, quo peregrinis exterarum
præsertim nationum Lauretum ex toto orbe
confluentibus magis consultum esset, Socie-
tatis Iesv Collegium Lauretanæ Domus ex
pensis ibidem fundavit, ut nostri Sacerdotes
diversarum pariter nationum linguæ com-
mercio peregrinos ad expiationem animorum
allicerent, eorumque confessionibus assiduam,
sedulamque operam darent, rudibus Christia-
næ doctrinæ capita explicarèt, omnes ad piæ,

sanctæque vitæ studium excitarent. Quod
autem Deipara in natali sua Domo Socie-
tatis opera vii dignetur; meritò inter præcipua
eius beneficia nostræ Societati collata agno-
scimus, & fatemur. De hac quoque sacra æde
contra adstantes hæreticos non minus do-
ctè quam piè scripsit noster Canisius lib. 5. de
B. Virg. cap. 25. Et sane Lauretanæ Domus
pietas multas per Vibes est propagata; nam
Romæ, Neapoli, alijsque Vibibus sub eodem
nomine templa Deiparæ posita visuntur.

TEMPLA IN INDIA DEIPARÆ
adhuc supersisti posita.

29 **V**etustissima videntur templa illa in In-
dia Orientali Deiparæ inter mortales
versanti erecta; alterum Cranganore ab vno
ex tribus Magis, qui stella duce ad Christum
infantem adorandum venerunt, cuius in-
star alterum Calecutij in honorem Deiparæ
non longè post, est excitatum, quod certissi-
mis testimonijs est compertum. Narrat enim
Hieronymus Oforius Algabrientis Episcopus
nobilis historicus libro 1. de rebus gestis Em-
manuelis Regis Lusitanicæ Vascum Gamam
Lusitanicæ classis Præfectum anno 1498.
mensis Maio appulisse Calecutium celebrem
Indiæ Vibem; cumque ad Regem visendum
in terram descendisset à quodam viro prima-
rio, qui ius genti dicebat, Cautelem appel-
lans nomine Regis exceptum, & primùm
in Templum apud illos sanctissimum,
& magnificentissimum esse deductum; In
medio autem Templi erat (inquit Oforius),
sacellum editum, forma rotundum, ad quod
per multos gradus ascendebatur, ostium erat
ex ære factum, & valde angustum, intra sacel-
lum erat signum in aduerso pariete locatum,
cuius formam nostri propter loci obscurita-
tem aspicere nequiverunt, aditus in illud solis
æditus, atque Sacerdotibus patebat, quatu-
or aditui propius accedentes digito in ima-
ginem intento bis MARIAM inelamant. Ca-
tuelis cum reliquis, qui eum sequebantur,
se repente in terram proni, manibus extensis,
abijciunt, deinde surgunt, & more suo
precationem peragunt. Nostri suspicati o-
pem sanctissimæ Virginis implorari genibus
flexis, pacem à Deo exposcunt, Virginemque
Dei Matrem more nostris visitato venerantur.
hæc Oforius, qui deinde huius religionis
qua-

*Cranganore
Magis
Christum
Hieron.
Oforius
Algabri
Lusitanicæ
Vascum
Gamam
Hieron.
Oforius
Algabri
Lusitanicæ
Vascum
Gamam
Cranganore
Magis
Christum
Hieron.
Oforius
Algabri
Lusitanicæ
Vascum
Gamam*

qua homines pagani Mariæ nomen venerantur, rationem persequitur; quam nos ex eodem brevius hac inferendam diximus, quod res cognita non iniucunda ad Virginis sanctissimæ laudes spectare videatur. Crangor, inquit, in India vrbis est perantiqua, quæ Calecutio distat austrum versus circiter quinque & quadraginta passuum millibus, & à multis Christianis à S. Thoma conuersis incolitur. Cuius Rex olim Brachmanarum literis in primis eruditus, cum sororigermanæ vitium intulisset, illius flagitij conscientia grauitè afflētus, pœnas de se multorum dierum inedia, alijsque laboribus seuerè repetebat: nec tamen animi solitudine leuabatur: quare religio nis causa iter suscepit in Persidem, & Caimaniam, in qua antiquissima Magorum disciplina florebat, ex quibus duo opibus, & sapientia Principes Regi Cranganoris per literas noti, à stella præter naturæ ordinem orta edocti, Regem cœli in Iudæa natum, ad eum adorandum se compararunt, quibus idem Rex Cranganoris subnigro colore, qualem Pictores in hoc mysterio exprimendo effingere solent, se tertij comitem adiunxit. quare in posterum reliquis nominibus adiectis, nomen Cheriperimale (id eorum lingua sonat, vnum ex tribus) ex hac tam illustri societate, qua maximè gloria batur, assumpsit Christum itaque adorant, ei que mœdera offerunt: Rex lætissimus tertio demum anno in patriam reuersus, ædem extruxit, quæ Mariæ nomine consecrauit, in qua sanctissimæ Virginis imago cum filio in vlnis, collocata fuit, sapxitque, vt quoties in Templo aditui hoc nomen inelamarent, toties se omnes, qui adessent in terram prosternerent. Postmodò cum vt se totum diuinis rebus daret & negotia reliquit & regni opes distribuit ijs, quos sapientia, & religione præstare cognouerat. Ex his vnus fuit, qui Calecutij vrbis: simplissima fundamenta iecit, & templum illud, quo fuit Gama deductus, extruxit & in medio sacellum sanctissimæ Virgini dedicauit, & exemplum patroni securus, statuit, vt ad Mariæ nomen omnes sese in terram proijcerent, & licet incolæ sint pagani, hanc tamen memoriam ab antiquis traditam religione summa conseruant. Hæc sunt, quæ in antiquissimis Christianorum Indorum mentis continet, ab hominibus Indiæ peritissimis accepisse se scribit Osiarius.

VARIA TEMPLA AB APOSTOLIS, vel eorum discipulis Deipara consecrata.

30 CesarAugustæ in Hispania à sancto *Templum* Iacobo Apostolo Deiparæ adhuc fu *Maria Vir-* peritum templum est positum. Cuius rei histo- *ginis à Co-* riam narrat Petrus Antonius Beuterus in Chi- *lumna Ca-* Hispan. cap. 23. his verbis: *Beneditissima Virgo, saraugus* gloriosa, & sancta Maria Domina nostra, & Re *stana à S.* gina Angelorum, in ripa fluminis Eberi propè Ca *Iacobo A-* sarAugustam Aragonæ urbem in columna mar- *postolo ite* morea glorioso Apostolo Iacobo apparuit: qui eo *sum.* dem deinceps in loco sacellum Angelicum iussus *Petr. Ant.* extruxit. & eius honori, ac nomini consecrauit. *Beuterus.* quod Diua Maria Virginis à Columna Casarav- *Maria ad-* gustana cognominatur ob pylam, siue columnam, *huc inters* in qua videndam ipsa se præbuit; quod quidem *ria vrbem* miraculum contigisse perhibetur circa annum *S. Iacobo* imperij Tiberij vigesimum. hæc ille, qui addit *Apostolo* ex testimonio Callisti Papæ. & aliorum hoc *in Hispan-* ipsum templum multis ab hinc seculis exi- *nia appa-* mijs, ac infinitis ferè miraculis nobilitari. *ret.* Hanc etiam historiam habet Vasæus in An- *Vasæus* talibus rerum Hispaniæ, & Ioannes de Pineda *Ioan. de* in Monarchia Ecclesiastica libro decimo, *Pineda.* capite 2. §. 4. idem testatur Callistus Tertius *Calistus 3.* in quodam diplomate, quod in Ecclesia CesarAugustana asseruatur dato anno 1458. vbi, quam plurima, inquit, & infinita miracula diuina prouisione aietim sunt. & addit: Capellam illam eius Ecclesie à mandato Dei genitricis per Beatum Iacobum fabricatam nuncupari Cameram Angelicam Dei genitricis de Pylari. hæc ex diplomate Callisti.

Sanctus Petrus Apostolorum Princeps, cui *Sacellum* ex inia Dei genitricis dignitas, atque præ *Deipara* stantia prebè erat perscripta, cum adhuc in *adhuc in* Syria moraretur, eidem Deiparæ sacellum e *terris vi-* xerit, ea adhuc in terris agente (nam post *uenti à S.* eius Astenptionem in Occidentali de metaxa *Petro Apo-* regione, & nomenbat in Roma debebat) eius *stolo ex-* sacelli Iacchus de Vitnaco Cardinalis, qui *structum.* chijt in Syria anno 1244. nomenit his ver *Iacobus de* bis in sua historia Orientali cap. 44. Antea *Vitrico* denis Civitas sic dicta, quasi ante Aradum *Cardin.* sita, vulgari autem appellatione hodie dici- *tu* tur Torresa, in qua beatus Petrus Phœnici in *circumiens* circumiens eum à partibus Ierosolymitanis *transiit* transiit in Antiochiam, in honorem beatif- *simæ* simæ Virginis Mariæ medicam fundauit *Cec 2* *Lect*

Cranganor Rex in India vnus d' trib' Magis fuit qui Clorij sum adortur.
Cranganor Rex, tertio à partu Virgini anno idem templum dicitur.
Eiusdem exemplo Calecutij B. Virg. templum extructum.

Templum
Maria Vir-
ginis à Co-
lumna Ca-
saraugus
stana à S.
Iacobo A-
postolo ite
sum.
Petr. Ant.
Beuterus.
Maria ad-
huc inters
ria vrbem
S. Iacobo
Apostolo
in Hispan-
nia appa-
ret.
Vasæus
Ioan. de
Pineda.
Calistus 3.
Sacellum
Deipara
adhuc in
terris vi-
uenti à S.
Petro Apo-
stolo ex-
structum.
Iacobus de
Vitrico
Cardin.
tu
circumiens
transiit
simæ
Cec 2
Lect

Ecclesiam, in qua etiam diuina celebrauit myteria, quæ usque hodie in magno habetur honore, & multorum populorum accessu frequentatur, eo quod beatissima Virgo in illa sibi, ab infantia primitiæ Ecclesiæ consecrata, multa operatur miracula, & infirmis illuc venientibus grata confert subsidia sanitatum. Dicitur autem à multis, quod inter omnes beatissimæ Mariæ Ecclesias, ista fuerit prima. Non solum autem à Christianis, sed etiam à Saracenis in magna habetur reuerentia. hæc Iacobus de Vitriaco. Eiusdem Sacelli à Diuo Petro in honorem Dei genitricis positi Raphael Volaterranus libr. II. Geographiæ in Syria cum agit de Tripolitana regione in Phœnicia meminit: *Antaradum*, inquit, *Ciuitas ante Aradum sita, hodie Toriosa dicitur, in qua Sacellum Diuæ Genitricis Primus omnium extruxit Princeps Apostolorum ex ære Christianorum collato, in quo primum sacrificasse dicitur hæc ille.*

Raphael Volaterranus.

Sacellum B. Virg. in monte Carmelo.

Ioannes Baptista Mantuanus.

Basilica in honore Iesu Christi, ac Mariæ in S. Maritima extructa.

Templum Deiparæ Candacæ Æthiopiæ Regni extructum Franc. Aluarez Thom. Bozium Strabo.

Ioannes Baptista Mantuanus inter Christianos Poetas insignis libro tertio Partheniæ, memoriæ prodidit in monte Carmelo audita Virginis Beatissimæ in celos Assumptione, statim excitatum fuisse in eiusdem honorem Sacellum, quod eleganter sic cecinit.

Propterea montana viri spelæa colentes, Audito illius fato, sublimè Sacellum Apricis posuere iugis primi atq; quotannis Sacra instaurantos hymnos, & iura ferebant.

Sancta Maria Christi hospitio clara, cum apud Massiliam degeret maximam; ipse Vincentio Beluacensi libro nono sui Specul. historiarum cap. 100. & 101. condidit Basilicam in honorem Domini Nostri Iesu Christi, & beatissimæ Mariæ semper Virginis, quam Sancti Maximinus vnus ex septuaginta duobus Iesu Christi Discipulis Aqueus Episcopus, & Stephanus Arelatensis, & Eutropius Aurasicensis 16. Calendas Ianuarij consecraverunt.

In Æthiopia à Francisco Aluarez, qui hæc literis mandauit, quemque Thomas Bozium lib. 7. de Signis Ecclesiæ cap. 9. vocat scriptorem integerrimæ fidei, visum est templum à Candacæ Æthiopum Regina in Auxumo magnificentiissime constructum Deiparæ consecratum, & miraculis olim nobilitatum, & tamen omnes Æthiopum Regiæ, teste Strabone, Candaces non inuentur, Afferunt tamen Æthiopes, eamque templum istud posuit, illam fuisse cuius Eunuchus baptismo

instratus est à Philippo Diacono A. 8. ex A. 8. quo templum illud longè antiquissimum esse facile colligitur.

S. Maternus Episcopus B. Petri Apostoli discipulus, cuius memoria in Martyrologio die 24. Septembris adnotatur, post quam à morte mirabiliter ad vitam esset excitatus in Germaniam missus, Tungrenses, Colonienfes, Treuirenfes, aliosque finitimos populos ad Christi fidem perduxit. Is Tungris Eburonum ædem Virgini Deiparæ consecrauit, quemadmodum veteres Colonienfis, & Treuerenfis Ecclesiæ docent annales apud Canisium lib. 5. de B. Virg. cap. 23.

TEMPLA, QUÆ DEIPARÆ POST eius in celum Assumptionem propagata iam, ubiq; gentium Christi fide, sunt extructa.

IAM verò reliquorum templorum numerum, & amplitudinem, quæ Deiparæ consequenti tempore, ea nimirum in celis regnante, cum iam Christiana religio vniuersum orbem peruasisset, ubiq; terrarum condita sunt, nullus scribendo consequetur; cum in singulis Vrbibus, oppidis, pagis crebra sint, et ubi etiam miraculis illustra; quæ tabulis, ac scriptis commendata, vim, benignitatemq; Virginis matris, & collatam animabus, corporibusq; eam implorantium opem protestantur, quin etiã nullum est inter Christianos templum, vel præpotentis Dei, vel etiam Sanctorum cultui dicatũ, in quo non Virgini sanctissimæ proprium sacellum, vel ara excitetur, vt videre est Romæ in Basilica Saluatoris Lateranensis, in Basilica item sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, in quibus Deiparæ sacella magnificè extructa, atque exornata cernuntur, quod egregiè obseruauit S. Antoninus 4. part. tit. 15. cap. 24. §. 3. Generatio, inquit, electorum Ecclesiæ beatissimam dicit Virginem ex multitudine Ecclesiarum dicatarum sub titulo eius per totum orbem, quæ Ciuitas, quod castrum, quæ villa est, quæ non habeat Ecclesiam, & solemnior in eius nomine fabricatam? certe nec in nomine Saluatoris, nec in honorem aliquorum Sanctorum reperuntur in tanto numero. hæc ille. Verum ne in Deiparæ templis per centenas plus æquo longior sim, quam plurimis omiffis, pauca de celeberrimis indicabo non in præfenti capite, ne nimis digredi videar, sed in peculiari tractatu, quem

quem ea de re ad calcem operis rejiciam, ubi etiam in nonnullis quædam commemoranda duxi, quod eorundem templorum majestatem magis explicandam, atque ad eam ad Deiparæ etiam honorem spectare visa sint. In quo illud etiam generatim lectorem monitum velim,

quæ templa sunt posita, indicabimus, ut planum omnibus fiat: *Deiparam non modo*, ut canit Ecclesia.

Offic. Eccl.

Cunctas hareses in uniuersa mundo solam interemisse.

Verùm etiam de Ethnicismo, & de uniuersa Gentilium superstitione triumphum egisse, atque in eorum fanis veluti in infestissimorum hostium expugnatis arcibus sui filij, suaque trophea erexisse. Quare in his videtur impletum illud Isaie vaticinium, cap. 35. *In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant orietur visor calami, & juncti, & erit ibi semita, & via, & via sancta vocabitur;* quod nemini mirum videri debet, cum hæc sit mulier illa, quæ draconis venenati caput contritura prædicitur, quam Cyrillus homil. 6, in Nestorum meti-
 32 In una Vrbe Roma reliquarum omnium Principe Tyrannorum in Christianos, persecutionibus restinctis; quadringenta templa Deiparæ consecrata fuisse Andreas Fulvius lib. de antiquitatibus Urbis, ubi agit de Basilicis Christianorum his verbis testatur: *Fuorunt in Vrbe in illa primitiua Ecclesia Christi templis super atriâ in illa, ex quibus Quadringenta diua Maria Virgini Deiparæ dicata, quorum extant hodie aliqua venerande vetustatis.* sic ille.

Isa. 3.

Gen. 3.

Cyrillus.

33 In Hispania verò Jacobus Rex ejus nominis primus cognomento Expugnator tribus nobilissimis Regnis è Saracenorum manibus ereptis in Aragoniæ Regno ad duo milia templa exædificanda, ac Deiparæ nomini dicanda curauit, teste Hieronymo Blanca in commentario rerum Aragonensium ad annum 1235. qui cum ea de re ageret: *Delubra, inquit, ad hunc mille in Deipara Virginis honorem construxisse, ac sub ejusdem Virgini nomine, cui se sæpius vouerat sacrum, quem nunc vocamus Redemptionis Captiuorum ordinem fundasse perhibent.* sic ille. Et astipulantur alij rerum Aragonensium historici.

Templa B. Virginis. 2000. à Iacob primo Rege in Hispania dilata, Hieron. Ordo Redemptionis Captiuorum.

Hæc uniuersè dicta sufficiant de templorum multitudine, qui Deiparæ post ejus in cœlum Assumptionem Christiana jam fide ubique gentium recepta, erecta sunt: nunc quædam ex præcipuis, quæ seorsim, ac singillatim percensere visum est, tum Romæ, tum Neapoli, tum in alijs Occidentis Vrbus, atque Orientis, ea (ut dixi) commodius in appendicem, ac singularem ea de re tractatum ad calcem libri conijciemus.

Deipara templum cur diuersa nomina in illa.

Templa Deiparæ in Vrbe ab ipsi nascitur in Ecclesia.

Andr. Fulvius.

DE MULTIPLICI IN ECCLESIA

cultu Deiparae sancito.

3^a **T**ertium caput, quo Ecclesia suam erga Deiparam observantiam declarat, Multiplex est cultus, quem praeter dies festos, ac templa ei dicata in ejusdem venerationem, si ve decrevit, siue te ipsa exhibet, Et hic quidem ad tria ferè revocari potest; ea verò sunt. Primum Praeces, quæ ei persolvuntur, & id genus alia, quibus ejus laudes celebrantur, vel ejus praesidium singulari quadam ratione imploratur. Tum ejusdem imagines, quæ innumerabilibus in locis quæ publicis, quæ privatis maxima cum pietate coluntur, & celebrantur; Denique Capillorum ipsius, Vestium, atque ejuscemodi rerum reliquiarum, quæ plerisque in locis honorificè, ac religiosè asservantur.

PRECES, QUIBUS ECCLESIA

Deiparam invocat.

Ad primum caput de precibus, aliisque, quæ in Deiparæ honorem recitantur, vel sunt multa spectant, ea verò duodecim ferè sunt.

OFFICIUM DEIPARÆ

Parvum.

Primo, officium B. Virginis, quod vocant Parvum, ad discrimen officij Dominici, quod recitare tenentur ij, qui sacris ordinibus initiati sunt, & vulgò dicitur Magnum, propterea quod pluribus Psalmis, ac Precibus constat. Hujusmodi verò Virginis officium studio Petri Damiani doctissimi juxta, ac sanctissimi viri (ut ex Hieronymo Rubeo in ejus vita admonemur mirificè propagatum est: postea anno nostræ salutis 1094. decreto Urbani 11. in Concilio Claremontano) ut testatur Vincens. Vincentius Belvacensis in specul. histor. lib. 25. cap. 112. S. Antoninus 2. par. histor. titu. S. Antoni. 16. cap. 1. §. 23. & 4. part. sum. titu. 15. cap. Genebrar. 24. §. 3. & Genebrardus lib. 4. (chronol.) omnibus, qui divinum officium recitare tenentur clericis, indictum est sub præcepto, tamen si, ut notat Navarrus in Manuali de oratione c. 22. nu. 99. à Pio V. in nova Breuiarij Romani editione sublata sit obligatio illud dicendi sub præcepto extra choris, piè tamen hortatur omnes ad illud recitandum, adjecta indulgen-

tiarum largitione. Porò idem Pontifex Pius præcipit recitandum in choro ejus dicendi consuetudinem præscriptis in Breuiario diebus. Quia ex constitutione ejusdem, qui ex beneficio ecclesiastico obtinent pensionem, tenentur ad recitandum saltem officium parvum B. Virginis, quemadmodum observat idem Navarrus de oratione cap. 27. nu. 2. Ceterum hæc pia in laudem Virginis precandi forma, ita uti recepta est, ut laici ferè omnes, qui aliquo pietatis gossu assiciuntur singulis diebus ejus officij recitandi consuetudinem teneant.

OFFICIUM MAJVS SABBATINVM

de Deipara, una cum missa.

Secundo, in officio Dominico Majori singulis sabbatis ex decreto ejusdem Urbani 11. officium, & missæ sacrum, nisi quid obster, sunt de B. Virgine, quod etiam nunc diligenter servatur, id quæ inter alia, quæ in Deiparæ honorem præstantur, recenset S. Antoninus 4. part. titu. 15. cap. 24. §. his verbis: Præter officium parvum beatae Virginis, quod est in principio singulis diebus quo ad obligatos, addit quoque Ecclesia omnibus sabbatis cum vacat eam in missis, vel officio solo honorari solemniter, & cum sequentijs: Et sicut honoratur Dominus filius in dominicali officio ob suam resurrectionem, ita & ipsa honoratur Domina mater in sabbato, quia illa die, scilicet sabbati, mortuo filio, & fide extincta, de ejus divinitate in omnibus discipulis, & alijs, sola vera cognitio sua divinitatis in ea requiescit die illa, nam sequenti die recuperaverunt plures. hæc sanctus Antoninus, quod qua ratione sit intelligendam, fusè supra exposuimus, cum ageremus, quare sabbatum Deiparæ dicatum fuerit.

FRÆQVENS DEIPARÆ MEMORIA

in Officio Majori.

Tertio, in Officio item Majori in Laudibus, ac Vesperis cum Sanctorum commemorationibus præscribuntur, omnium prima post commemorationem de Cruce, est B. Virginis commemoratio.

Ad hæc ad singulas horas cum oratione Dominica præmittitur Angelica salutatio, ad officij denique finem Antiphona ad Deiparam *Salve Regina*, vel alia temporis accommodata subnectitur.

CRE-

CREBRA DEIPARÆ INVOCATIO
in qualibet Missa.

Quarto, in quolibet Missæ sacrificio Deiparæ crebrè invocatur, tum in ijs quæ clara voce, tum etiam in ijs, quæ secreto à Sacerdote proferuntur, quod si liturgias S. Iacobi Apostoli, & Joannis Chrysostomi, Æthiopicarum item, & Syriacam spectemus, in ijs profectò omnibus salutatio Angelica semper clara voce recitatur, quod in missa etiam latina nonnunquam fit, præsertim in nonnullis Deiparæ Missis votivis.

Ad hæc olim novem tantùm erant præfationes celebres, quas pro varia ratione festorum in missis Ecclesia usurpat, quemadmodùm testatur Pelagius II. de consecrat. dist. 3. ca. invenimus, licet in sacramento sancti Gregorij, qui Pelagio proximè successit Romæ impresso præter illas novem extaret quædam in natiuitate Deiparæ, quam brevissima. Verùm Urbanus II. 70. dist. 10. cap. Sanctorum Novem illis addit, & Decimam, qua in missis Deiparæ nunc utitur, quod etiam refert Gulielmus Durandus libro 4. rationalis divinorum officiorum, ubi de præfationibus, & Sigonius lib. 9. de Regno Italiæ.

IN CONSECRATIONIBVS ALTARIS, ET
rorum sacrarum Deiparæ nomen usurpatur.

Quinto, in consecrationibus, ac benedictionibus ab Ecclesia in Pontificali Romano institutis Deiparæ nomen sæpè reuerenter invocatur; siue cum in eius honorem ea, quæ Pontifex consecrat, dicantur, siue cum eius auxilium imploratur, id quod aduertere licet in solemnibus templi consecratione, in qua cum ad Altaris consecrationem venit, Ecclesia secundùm Deum in Deiparæ honorem nominatum & ante reliquos Sanctos, & ante ipsam etiam patronum, cui templum peculiari-ter dicatur, id à se his conceptis verbis fieri proferat: *Sanctificetur hoc Altare in honorem Dei omnipotentis, & Gloriosæ Virginis Mariæ, atque omnium Sanctorum, & ad nomen, ac memoriam Sancti N. Pax tibi;* quæ verba in consecratione Altaris Pontifex quinquies iterat, cum signum crucis cum aqua benedicta diuersis in locis imprimat; & quoniam oleo catechumenorum

bis quinas cruces, oleo verdè sacri chris-matis semel totidem cruces in iisdem locis signat ad earum singulas eandem terè formulam repetit. Ad hæc cum idem Pontifex in templi consecratione sacro chris-mate, in templi parietibus duodecim cruces iniungit, ad singulas eandem verborum formulam eum Deiparæ invocatione repetit, in hunc modum: *Sanctificetur, & consecretur hoc templum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, in honorem Dei, & Gloriosæ Virginis Mariæ, atque omnium Sanctorum ad nomen, & memoriam Sancti N. Pax tibi.* Quod si Altare absque templo consecretur, Pontifex eiusdem Deiparæ nomen, eandemque dicendi formulam totidem vicibus piè usurpat, cum ex aqua benedicta, ex oleo catechumenorum, & ex sacro chris-mate totidem numero cruces in eo signat, quot diximus fieri cum Altare vna cum templo consecratur.

In alijs præterea precationibus, quæ siue in primarij lapidis benedictione pro Ecclesia ædificanda, siue in ipsa templi, & Altaris consecratione à Pontifice funduntur, Deiparæ semper auxilium emixè inuocatur, vt videre est in Pontificali Romano.

Pontificalis
Romanæ

PVLVS AD SALVTATIONEM

Angelicam tribus dies temporibus.

Hæc etiam spectat salutatio Angelica, ad quam triplici æris campani pulsu, ter singulis diebus, vespere, mane, & meridie populus excitatur, quod vel in locis Ecclesiastico interdico obnoxius fieri posse docent S. Antoninus 3. par. tit. 27. cap. 4. sub finem, & ex summis Angelus, Syluester, Tobiena V. interdictum, & Nauarrus in Manuali cap. 27. num. 177. Cæterùm hunc salutationis Angelicæ pulsum in Deiparæ venerationem fieri animada uestit S. Antoninus 4. par. tit. 1. sec. 24. §. 3. *Statuit, inquit, Ecclesia singulis diebus pulsare campanas Ecclesiarum æsero, & iterùm de mane, ad quid, nisi vt honoretur beata Maria, & laudetur ex saluatione Angelica?* sic ille. Huiusmodi fortasse consuetudine hauserunt ex Psalmo grapho, qui sui exemplum posteritati tradidit, cum psalm. 54. idem in Dei honorem se præstituisse sic cecinit: *Vespere manu, & meridie narrabo, & annuntiabo, & exaudivit vocem meam.* Verùm eius institutionis initium multiplex fuisse videtur, etenim Polydorus

37
Triplex
pulsus ad
salutationem
Angelicam, &
tribus diebus
temporibus
fit
instituitur.
S. Antonius
Angelus
Syluester
Tobiena
Nauarrus
S. Antonius
Psalm. 54.

Polydorus
Vigi

Virgil.

*Ioannes
XXI.
Pont.
Theodo-
rius Ar-
chiep. Co-
lonien.
Surius.
S. Bonan.*

*Auctor
sermonii
discipuli,*

Dionysius

Exemplum.

*Ab igno
incolumi
seruantur
quidam,
qui Maria
patrociniis
implora-
tas.*

Virgilius de inventione rerum libr. 6. cap. 12. Vespertinum quidem pulsum acceptum refert Joanni XXI. qui annum Domini circiter 1320 in memoriam Incarnationis illum instituit; matutinum vero Theodoricus Archiepiscopus Colonienſis præcepiſſe dicitur. At Octavianus in vita S. Bonaventuræ apud Surium tom. 5. tum vespertinum, tum matutinum eidem S. Bonaventuræ aſcribit; vespertinum quidem, quia ſub vespere intendentibus ſe tenebris, ſanctiſſimam Virginem Angelus Gabriel ſalutaſſe, matutinum vero, quia ſub idem tempus à Virgine receſſiſſe exiſtimatur: cur vero à Ioanne XXI. pulſus ſalutationis Angelicæ ſerotinus fuerit inſtitutus, vel ſaltem ejus auctoritate propagatus ejus rationem reddit Auctor ſermonum discipuli in ſermonem de Viſitat. Dei par. qui eſt 25. de Sanctis, cuius verba tam de pulſu matutino, quam de vespertino, quod rem totam egregiè ad utilem praxim explicant in præſentia referre non gravabor. Quare, inquit, pulſatur Ave Maria de ſero, & de mane tribus ſcribitur. Respondetur, de mane in aurora diei ex laudabili conſuetudine pulſatur, ut illa hora honoremus, & ſalutemus ſalutatione Angelicæ beatam Mariam Virginem qua hora Angelus Gabriel eam ſalutavit, quia ſecundùm beatum Dionysium Incarnatio Chriſti in ortu diei facta eſt; quia tunc ortus eſt ſol juſtitie ſuper terram noſtræ miſeræ. Item ut recommendemus nos B. Mariæ Virgini, ut ipſa impetret nobis à filio ſuo ut illo die cuſtodiamur à peccatis, & confortemur in bonis operibus, & virtutibus. Sed de ſero pulſatur, ut per interceſſionem, & juvamen ſanctiſſimæ Virginis dimittantur nobis peccata, quæ commiſimus illo die, & ſic peccator ſtatim debet conteri de peccatis ſuis; item ut meritis ejus cuſtodiamur illa nocte, & ſi qua bona fecimus illo die per ejus manus virgineas filio ſuo Domino noſtro Jeſu Chriſto offeramus. Etenim legitur, quod in vigilia Annunciationis Virginis Mariæ in Avinione duo propter juſtitiam ſecularem ſunt ad ſtipites manibus, & collis ligati ut cremarentur. Accenſo igitur igne, unus illorum crebrò B. Mariam Virginem invocans, ut ſe juraret, intuendo ſi aliquando jejunijs, vel orationibus, vel aliqua obſequia ipſi Virgini præſtitiffet: Et ecce eidem veſtibus, & corpore inuſtis penitus, ſola colli, & manuum vincula ignis conſumpſit, & ab igne ſolutus exiliuit, ſocio ſuo ab igne totaliter

conſumpto. Reiectus eſt autem ſolutus ſecundario in ignem, & iterum permanſit iniuſtus, & ab igne exiliuit, ſicque cum laude ad Eccleſiam maiorem beatiffimæ Virginis ductus eſt, & Papa Ioannes XXI. ſtatuit ſerò fieri pulſum campanæ, ad quem quicumque homo genu flexendo tria Ave Maria dixerit, viginti dies Indulgentiarum habebit. Et de illo miraculo, & de illis Indulgentijs habetur publicum inſtrumentum literæ authenticæ. hæc in ſermone diſcipuli,

Duobus hiſce campanæ pulſibus addidiſſe meridianum dicitur Ludovicus XI. Gallie Rex à Gaguino libr. 10. hiſtor. Franc. & Genebrardo libr. 4. Chronol. ad annum 1227. illum porò Calliſtus III. (quemadmodum accepimus à Platina, & Alphonſo Ciaccone in eius vita) conſirmauit, ut populum invitaret ad orandum contra Turcas pro Chriſtianorum pace Cæſarum Arnoldus Uvion libr. 5. ligni vitæ cap. 20. cum alijs, quos citat, auctoribus docet Vrbano II. in Concilio Claremontano, bello ad recuperandam terram ſanctam indicto, mandaſſe ut in omnibus Ecceſijs, mane ac vesperti trino campanæ ſigno populus ad orationem, atque diuinam opem contra Barbaros impetrandam excitaretur, quod annos omnino 134. vſque ad Gregorium IX. ritè ſervatum eſt. Gregorium vero adiectione meridiani pulſu ejusmodi conſuetudinem in Deiparæ laudem commutaſſe ob tria myſteriorum genera, quibus à ſuis ſtudioſis, præſertim in Roſarij recitatione honorari, colique Deipara ſolet, ob myſteria, quæ vocat Gaudioſa, quæ à Chriſti Domini Incarnatione ceperunt, ac vespertino pulſu indicantur: Doloroſa propter ſummos, maximeque intenſos dolores, qui fuerunt in Chriſti Domini crucifixione, & morte, quæ in horam diei nonam incidit, Meridiano pulſu commemorantur Glorioſa, quæ initium duxerunt ab ea, quæ ſub auroram facta eſt Chriſti reſurrectione. hæc ex Vionio. Et ſanè iure optimo hoc triplici tempore ad orationem faciendam, ac Deiparæ patrociniū implorandum excitamur, ut mane diei naſcentis initio, noſque futurasque noſtras actiones ad Dei gloriam referamus: meridie, adultorio die breui preceatione ſpiritum reſciamus: vespere, cadente iam luce factorum omnium rationem per conſcientiæ examina à nobis exigamus.

CON-

CONCIONES A SALVTATIONE
Angelica inchoantur.

Concionatores, vt ex suis Concionibus vberem animarum fructum referant, diuinam gratiam per Deiparam implorare studet, ideoque vna cum populo suas à salutatione Angelica conciones auspicantur, huius pie cōsuetudinis meminit S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 24 §. 3. Omnes, inquit, sermocinantes & predicantes Christianis exordium pro gratia impetranda à salutatione Angelica faciunt. sic ille. Huius ratio peti potest ex quadam reuelatione facta S. Dominico. Is cum in regione Tolosana Gallie Narbonensis concionaretur, nec quicquam fructus spiritualis colligeret, cum sacratissima Virgine ea de re exoptulauit, quæ cum sancto viro aliquando apparuisset, ei dixit: Dominice filie nihil mireris, quod concionando minime proficiantem vero arcas solim à pluuia non irrigatum. festoque cum Deo conuolare decreuit mundum, saluationis Angelica pluuia præmissi. sicque orbis ipso in melius est reformatus, hortare igitur homines in concionibus ad Rosarij recitationem, & magnum de hinc animarum fructus consequetur, quod sanctus Dominicus stranie executus, vberes ex suis concionibus animarum fructus resulsit. hæc ex miraculis Rosarij, quæ in libro Rosarij itali cõ habetur, ita proportione quadã in sermonibus ad populũ præmittitur saluatio Angelica, vt hæc cõlecti pluuia terra cordis nostri arida in getur, & fructum diuino beneficio per Virgine impetratum, vberioreti ferat.

Cur ab Angelica saluatione conciones inchoantur.

S. Dominicus cum Deiparam motum, ut ad Rosarij recitationem animi hortetur.

Liber miraculorum Rosarij B. Virg.

recessit. In die Purificationis candelas accensit gestamus in manibus, lumen ardentissimæ charitatis à Virgine designantes, & eam viuam in nostris operibus habere protestantes. hæc S. Antoninus, qui adiecit: Quæmadmodum in Ascensione Dominica die in honorem Christi fieri processio conuenit, ita & in virginea Assumptionis die fieri solitam esse processionem in Deiparæ honore, cum tota caelesti curia, vna cū Christo filio obuiã ei processu ad recipientem in Cælum, thronoque collocandam suo. Ad hæc testatur Rupertus lib. 7. de diuinis officijs cap. 25. Processiones, quæ Dominicis diebus fieri consueuerunt ad Deiparæ oratorium primum omnium tendere, loquens enim de Resurrectione Domini: Recte, inquit, à maioribus nostri ordinis traditum est, & quasi pro lege fixum conseruatur, vt in processionibus, cunctis per annum Dominicis, beatæ Dei Genitricis memoriam prima statione visitemus, decantando quodlibet, quod eius proprium sit, eaque saluata, & oratione dicta tunc demum processionem peragamus: sicque feruente sacræ religionis studio prouisum est, ut infra claustrum habeatur eiuãdẽ B. Virginis diuersorium, scilicet sacratum in ipsius honore propriũ nominis eius oratorium, quid cõuenientius quid pulchrius, quid venerabilius, quam congratulari matri Virgini super Resurrectione vnigeniti? hæc tenus ille. Huc spectant Processiones sodalitates Rosarij, quæ prima cuiusque mensis Dominica apud Religiosissimum Prædicatorum Ordinem fiunt, & alias eiusmodi diuersis in locis.

Rupertus.

STATIONES AD DEIPARÆ
templum.

Nono, ad hoc caput spectant etiam stationes, quæ cum in Vrbe Roma ad multa, diuersaque decreta sint templa; multo plures ad Deiparæ, quàm ad aliorum templa assignantur. & vt misla faciam templa sanctæ Mariæ Transiberim S. Mariæ in Dominica S. Mariæ ad Martyres stationibus insignia, certè quemadmodum obseruauit Onuphrius lib. de septem Ecclesijs: Nullum planè templum (si vnũ S. Petri in Vaticano excepias) tot stationibus æquè esse insignitum, atque ædem S. Mariæ Maioris, ad quam tum stationes numero quindecim numerantur ab Onuphrio, tum potissimum ea, quæ in sacro Paschatis die ibidem ea de causa celebratur, quod, vt aduertit

Stationes ad Templum Deiparæ Romæ.

Onuphr.

D d Rupertus

PROCESSIONES IN DEIPARÆ
honorem decretae.

Octauo, huc referuntur Processiones, quæ in Deiparæ honorem fiunt, tum in vniuersali Ecclesia, tum in peculiaribus locis, vel Religiosorum familijs, aut piorum hominum sodalitatibus. Eiusmodi est processio illa in quibus Ecclesia quotannis instituta in die Purificationis cum accensis cereis: Quæ, vt ait S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 24 §. 3. fit in honorem B. Mariæ per correspondentiã ad diem in Ramis palmarum, nam sicut tunc portantur rami oliuæ cum palmis in signum victoriæ Christi de morte per resurrectionem, ostendentes etiam nos victoriã de vitijs per penitentiam ad vitam gratia resur-

Processiones in B. Virgine honorem cur & quibus diebus celebrari cõsueverint S. Antonini.

Rupertus.

Rupertus lib. 7 de diuinis officijs cap. 25. Deipara omnium prima Christum filium à mortuis reditum à pexerit, quemadmodum cap. 11, ostendimus.

Cap. 17.

PEREGRINATIONES AD DEIPARAS AEMPLA.

Peregrinorum frequentia ad aempla Deiparae.

Decimo, spectant quoque peregrinationes, quae si ad aliquem sacrum locum omnium gentium, & nationum concursu, frequentiaque celebres sunt: sunt certè Lauretum, Monestratum, Guadalupem, atque ad alia Deiparae loca, ut in illum illud faciam, nullam usque esse Prouinciam, nullum ferè Regnum, ubi non illustratum miraculis, consecratum aedibus, titulis insignitum, nobile aliquod Deiparae templum existat: quodve studiosorum quidem B. Virginis peregrinorum celebritate non clareat.

RELIGIONES, VRBES, PORTVS, INSULAE à Deipara nomen accepere.

Religiones quibus in honorem Deiparae nomen est inditum.

Vndecimo, huc spectant Religiosorum Ordines à Deiparae nomine appellati, cuiusmodi sunt ordines militares S. Mariae Teutonicorum, à quibus Prussia, & Liuania bello acquisita Christi fidem susceperunt, S. Mariae Montefra: aliquot item ordines Religiosorum Claustralium, nimirum ordo S. Mariae Montis Virginis, Seruitarum, Carmelitarum, S. Mariae Redemptionis Captiuorum de Mercede, & alij; quibus attexere possimus eos Religiosos, qui candenti habitu, Deiparae puritatis symbolo peculiare studium, ac pietatem erga eandem profitentur, vt puta Oliuetani, & alij; de quibus vberius capit. 34.

Cap. 34.

Vrbes.

Vrbes quoque, Portus, & insulae complures de nomine Deiparae dicuntur, quemadmodum obseruauit Bozius lib. 9. de signis Ecclesiae cap. 8. & 9. eiusmodi est Ciuitas in Prussia dicta Mariae Burgurosedes magni magistri ordinis Teutonicorum, à quibus fuit extracta, alia de Assumptione in Peruano regno, in Insula S. Dominici Vrbs S. Mariae Pacis, altera Conceptionis S. Mariae, in Insula verò Terzera Vrbs nostrae Dominae adiutricis In noua Hispania Ciuitas Conceptionis B. Mariae, altera Purificationis.

Portus.

Portus quoque plurimi in Indijs à Deiparae nomine appellantur: nam in noua Hispania extant Portus dicti de Conceptione, de Natiuitate, de Purificatione nostrae Dominae, in Japonia verò ex Masseo lib. 3. epistola 5. Portus olim Vocociura, nunc S. Mariae Adiutricis dicitur.

Insulae etiam aliquae idem nomen praeserunt, Infula in Adriatico quidem S. Mariae Tremitana, in Oceano vero Britannico S. Mariae Bouini, in mari Peruano S. Mariae Montis ferrati, Guadalupae Rotundae, & aliae locis Europaeis cognominis: Assumptionis in noua Francia, Conceptionis in India paulo infra aequinoctialem, teste Masseo libro 3. histor. Indicae.

Innumerabiles quoque Congregationes, sodalitia, confraternitates Deiparae insignita titulis, ac patrocinio nobilitatae maxime florent, nec sine vberissimo animarum fructu, cuiusmodi sunt, Rosarij Confraternitas, Sodalitia ex omni virorum ordine, quae in domicilijs Societ. Jesu erecta sunt, de quibus cap. 40.

Congregationes sodalitates, & confraternitates.

Cap. 40.

LITANIAE VARIAEQUE PRECES IN DEIPARA HONOREM COMPOSITAE.

Dodecimo, denique huc spectant complures, quae omnium ore pie vsurpantur in Deiparae uenerationem concinnatae preces, & omitto quidem Canticum sacratissimum Magnificat ab ipsa Deipara editum, & salutationem Angelicam ex uerbis Angeli Gabrielis, S. Elisabethae, atque Ecclesiae constitam, propter cuius recitationem plurima à Deipara beneficia collata memorantur apud Caetanum lib. 7. exempli cap. 26. & seq. apud Thomam Cantiprat. lib. 2. apud, ca. 29. par. 9. Iacobum de Voragine in festo Annuntiationis, & apud Pelbartum lib. 4. par. 4. cap. 2. & lib. 12. parte vlt. c. 6. vide etiam in Speculo exempli. distin. 3. n. 32. & dist. 4. num 10.

Præc. in honorem B. Virginis. Luc. 11.

Caetan. Cantiprat. iacob. de Vorag. Pelbartus Specul. ex.

Sed ad alias veniamus, profectè eius generis sunt preces, quae vel in Breuiario, vel in paruo B. Virginis officio, vel alibi passim leguntur, earum prima aliqua injura libuit hic apponere, quas Deiparae cordi esse, complura ab eadem eas recitantibus perflita beneficia non obscure declarant. In harum numerum referuntur Litaniae Deiparae ex varijs eiusdem titulis honorificis, ac typis collectae, quae in sacra aede Lauretana certis diebus praesertim in hebdomadis, festisque Deiparae dicatis decantantur. His adde Hymnos.

Caetan. Cantiprat. iacob. de Vorag. Pelbartus Specul. ex. Officium B. Virginis.

Anc.

Aue maris stella, &c.

Quem Terra; Pontus, Aethera, &c.

O Gloriosa Domina, &c.

Quo hymno S. Antoninus Patavinus daemoneum praefocare conatum effugavit, & imminente morte Virgini se commendavit, quemadmodum c. 35. dicemus.

memento salutis auctor, &c.

Huius hymni sunt versus illi.

Maria mater gratia,

Mater misericordia,

Tu nos ab hoste protege,

Et hora mortis suscipe.

Quos tum valentes, tum moribundi magna pietate iterant, quo Virgini in eo articulo se commendat: quin etiam, quemadmodum

Pelbartus narrat Pelbartus libro 10. Stellarij par. vlt. c. 3. ex Ioanne Egidio seu Iunioris Ordinis Praedicatorum, in libro qui inscribitur Scala Coeli.

Maria no-
men inno-
centi qui-
dam ab in-
fero salu-
damus li-
beratur.
Quidam paternis bonis dilapidatis, spe pecuniae adipiscendae in nemus a praestigiatore quodam perductus coepit a daemone ad Deiparam abnegandam vrgeri, sed iuuenis terrore percussus, hos vesiculos: *Maria mater gratia, &c.* quos quotidie recitare consueverat, contenta voce pronunciat, sicque daemon iratus, praestigiatoris praefocato statim euannit. Adde & Antiphonas.

Alma Redemptoris mater, &c.

Aue Regina Caelorum, &c.

Regina Coeli latere alleluia, &c.

Quam Antiphonam ab Angelis decantaram, & a S. Gregorio Papa ultimo vesiculo adiecto completam c. 20. diximus.

Salve Regina, &c.

Huius Antiphonae auctor, quamuis a Durando lib. 4. ration. diuin. officiorum cap. 22. & a Claudio Rota in legend. Sancti cap. 177. dicatur Petrus Episcopus Compostellanus: com-

Cap. 20.

Di Salue

Regina

Durand.

Claudius

Rota.

Herman.

Contract.

Tritem.

Genebrar

Can. fins.

Bellarmin.

Casarius.

Greg. IX.

Ponifex.

Bernard.

S. Bonauent.

munitur tamen existimatur Hermannus Contractus Deiparae (a qua scientiam consecutus est) studiosissimus, id enim testantur Tritem. lib. 2. de viris illustribus S. Benedicti c. 84. Genebrardus libro 4. Chronic. Canisius libro 5. cap. 13. Bellarminus lib. 1. de bonis operibus in particulari, cap. 15. cumque solemnisset in Germania teste Casario l. 7. Exemplorum, cap. 30. & in Gallijs, Gregorius IX. Auctore Abbate Urspergensis in fine horarum eam per omnes ecclesias decantari iussit: Inter opera quoque S. Bernardi leguntur sermones de ea, & S. Bonauenturae tom. 2. opusc. Rhythmis

eam celebrauit. Eandem Antiphonam Nauarius in manuali de oratione cap. 19. num. 184. testatur, ut supra dixi, ab Angelis in Ronca Valle cantari solitam sabbatis apud quendam fontem, qui iam inde vsque in praesentem diem *Fons Angelorum* appellatur: addit praeterea Nauarius a quibusdam eam appellari *Nauticam*, propterea quod Nautae praesertim imminens naufragium metuentes, magna cum intentione animi eam religiose vsurpant. & Bozcius libro nono de signis Ecclesiae cap. 8. *In mores, inquit, inductum est, ut omnis Christianus singulis eam diebus Deipara dicat.*

Nauarius

Bozcius.

Porro complura miracula in eorum beneficium, qui *Salve Regina* pie recitare solebant, narrat Casarius lib. 7. exempl. cap. 30. Thomas Cantipratensis in lib. 2. apum cap. 29. parte 22. S. Antoninus 3. parte historiae tit. 23. c. 3. § 2. & Speculum exempl. dist. 7. n. 4243. & 44. In precationum quoque numerum referuntur Rhythmica illa precatio, quae in officio partu B. Virginis inscribitur: *Planctus B. Mariae* cuius initium: *Stabat mater dolorosa.* Eius auctor a nonnullis existimatur Gregorius Papa, teste S. Antonino 3. par. hist. tit. 22. cap. § 32. & Philippo Bergomate in supplemento ad annu 1299. his denique ascribi possunt orationes illae, atque Antiphonae.

Casarius.

Caniprat.

S. Anton.

Specul. ex-

empl.

S. Anton.

Philippus.

Bergomate.

Obsecro te Domina sancta Maria, &c.

O intemerata, & in aeternum benedicta, &c.

Quae in Deiparae, & S. Ioannis Euangelistae honorem dirigitur, eam S. Edmundus adolescens, postea Archiepiscopus Cantuariensis recitare solitus, cum die quadam illam ex obliuione omisisset, in sequenti nocte a S. Ioanne Euangelista, qui eidem per quietem apparuit, & grauem ferulae ictum comminatus est, ne eam in posterum omitteret familiariter est persuasus, ita in eius vita apud Surium tom. 5. & Vincentius Beluacensis libro 31. specul. histor. cap. 73. Alius quoque hac eadem oratione daemones insidias euasit ex Vincent. l. 7. cap. 101.

S. Edmundus

a S. Io.

Euang.

monetur

no assuetas

erga Deip.

preces om-

mittat.

Vincent.

Beluacen.

O Domina mea sancta Maria me in, &c.

O Maria Dei Genitrix Virgo gratiosa, &c.

Sub suum praesidium, &c.

Sancta Maria succurre miseris, &c.

Desumpta ex Augustino ser. 18. de Sanctis.

Gaude Maria Virgo cunctas hereses, &c.

August.

Atque haec cum pie decantaretur, aliquot contingere miracula, quae nos cap. 24. retulimus.

Cap. 24.

Beatrix namque es sacra Virgo Maria, &c. Quam laudem iuxta Sueffionem Urbem in Gallia concinentes Angelos exauditos in vigilia Assumptionis, testatur Thomas Cantipratensis lib. 2. apum, cap. 40. part. 7.

Cantiprat.

Præter eas, quas commemoravimus ad Deiparam preces, variae extant ad eandem precandi formulæ ex oratione Dominico, & salutatione Angelica ad certum numerum dispositis, ac repetitis, de quibus vterius cap. 39. Eiusmodi est Rosarium à sancto Dominico institutum, quod ex tribus quinquagenis salutationum Angelicarum, interiecta ad singulas decadas oratione Dominica constat, certis ex vita Christi & Deiparæ mysterijs, ut vocant, Gaudiosis, Dolorosis, & Gloriosis ad meditandum propositis. Eiusmodi est corona Deiparæ, quæ sex decadibus salutationum Angelicarum cum sua oratione Dominica continetur, adiecta tertio salutatione Angelica. Eiusmodi etiam est corolla, seu corona parva Deiparæ ex oratione Dominica tertio in honorem trium diuinorum personarum repetita, & oratione Angelica duodecies in honorem duodecim privilegiorum Deiparæ, quæ per coronam duodecim stellarum in Apoc. significatur, de quibus copiosius c. 39.

Cap. 39.

Apoc. 12.

DEIPARÆ IMAGINES, AC RELIQUIA, in Ecclesia præcipuo cultu insignes.

Imaginib. ac Reliquijs Deiparæ magnus vbiq. terrarum honor exhibetur.

43. Imagines, ac reliquias eorum omnium qui cum Christo regnant in cælis, magno quidem honore, magna à fidelibus religione coli solitas, satis est omnibus exemploratum. Sed tamen pietatem, ac cultum erga Deiparæ siue imagines, siue reliquias fuisse in Ecclesia semper eximium, ac propè singularem declarat magnificentissima ipsi excitata Templâ, festi ipsidem instituti dies, peregrinorum è remotissimis regionibus ad eas studiose accurrentium celebritas, ac frequentia: quin etiam eiusmodi cultum sibi cordi esse, crebris miraculis ipsorum vtilitatem edis, qui ab ea coram suis, vel imaginibus, vel reliquijs operam implorant, ipsa quotidie Deipara locupletissimè testatur.

IMAGINVM DEIPARÆ VSVS iam inde ab ipso Apostolorum tempore, eorumq. multitudo innumerabilis

ET quod spectat ad Deiparæ imagines, non commemorabo eas quas a libi in hoc opere præsertim cap. 20. & in tractatu de festis ac templis Deiparæ obiter attingimus, prætereo illam Deiparæ imaginem, à qua, vt cap. 20. S. Mercurius martyr Iulianum Apostatam iussus est interficere: omitto illam, quæ est S. Zopoli, cuius è dextera manu medicum vnguentum ad varios curandos morbos scaturire diximus eodem capite, nihil dicam de illa Virginis imagine, quæ Edessæ in Syria iussu S. Alexium in templum introduci, eiusque nomen, vt est in Breviario Romano, diuulgavit, & nunc quidem Romæ in eiusdem S. Alexij æde in marmoreo, ac sublimi tabernaculo, columnis nimirum quatuor subnixo, religiosissimè asseruatur: taceo imaginem illam, in cuius conspectu preces effudit sancta Maria Ægyptiaca, orantique eam Deiparam, vt Ierosolymitani templi aditus peccatis suis præclusus, per eam pateret: missas facio alias per multas, quæ in templis, vel Deiparæ Sanctissimæ vel Deo dicatis visuntur, dicam tantum de antiquitate earum Deiparæ imaginum, quæ cum ipsa fidei Christianæ promulgatione exordium sumpsere, ac de earum in vniuersum multitudine, & utilitate.

44. Principio certum est, & consensum auctorum testimonio comprobatum, Dei Genitricem à sancto Luca Evangelista suis coloribus effictam, quod præter acceptam à maioribus traditionem, testatur Theodorus Lector libro 1. Collectaneorum (is autem ante mille annos floruit) Simon Metaphrastes apud Surium in vita sancti Luca: Nicephorus libro 14. capite 2. & libro 15. capite 14. Vicentius Belluacensis libro 23. capite 147. Sigonius libro 1. de Regno Italiæ: Canisius libro 5. capite 22. Bellarminus libro 2. de Imaginibus capite 10. Neque verò cum in vna tantum modò tabula Virginis formam pennicillo imitatum esse, sed in pluribus quoque tabulis, plures effigies expressisse, vel ex eo facile constat, quòd Romæ, quæ in sancta Maria Maiore extat Virginis effigies Urbis, & Orbis veneratione inclita, eam esse ex ipsa

Imaginib. B. Virginis præcipuo cultu insignis.

Breviario Rom.

S. Maria Maior. Imago Romæ à S. Luca depicta Theod. Lector. Metaphrastes. Surium. Belluacensis. Sigonius. Canisius. Bellarminus.

Cap. 20.

Paulus V Pontifex

Maria

Constituta

de-

Michaele

Imaginibus

Deiparae

culibus, ac

multitudine

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

is vnam, quae à S. Luca depicta expressaque est, constanti fama habetur. Cuius per Vrbem circumlatione S. Gregorij tempore sauientem late pestem discussum esse diximus cap. 20. eadem Imagini nostra nuper aetate, pro sua in Virginem pietate, facellum longè magnificenti-
tissimum extruxit Paulus Quintus Pontifex Maximus, in eoque eam sacello collocavit anno proxime superiore, hoc est nostrae salutis 1632.

Constantinopoli item alteram fuisse Deiparae effigiem à S. Luca depictam, testis in primis est Pulcheria Augusta, quae templum ei condidit sanè nobilissimum, de quo Nicephorus lib. 15. cap. 14. in hac verba: Pulcheria Augusta templum in Vrbe Constantinopolitana, erexit ad 370^{am} via Ducum appellatum, ubi Antiochia missam Verbi Matris imaginem deiecit, quam Diuus Apostolus Lucas ipse manibus depinxit. Illa adhuc vivente, & tabulam ipsam vidente, gratiamq; adeò illi forma sua immittente. Hac imago primum in loco, qui Tribunal dicitur, fuit; ubi, qua nunc quoque, miracula peraguntur. Porò in templo illo, ut tertio quoque septimana die per vigiliam videtur, & supplicatio peragitur creatur, quod adhuc usque diem servatur. haec Nicephorus. Alibi etiam huiusmodi Deiparae I. ones à sancto Luca coloribus expressas habere se plerique gloriantur, nimirum Guadalupæ in Hispania, Cestohoniae in Polonia, & alijs quoque in locis.

45. Quòd si harum Deiparae imaginum numerum, ac multitudinem attendamus, reperimus profecto in omnibus propemodum Christianorum hominum templis, quem siue Deiparae, siue alijs dicata sunt sanctis, & in singulis fere Aris, quae in quolibet quidem templo non paucae eriguntur, sacram Deiparae filium in sinu foventis imaginem in medio sanè loco, qui quidem omnium horis fidentissimus existimatur, collocari semper consuevisse. Neq; in templis solum, sed in sacellis etiam, quae ad pietatis monumentum in publicis excitata sunt vijs. Adde etiam quod in compitis, trivjsque viarum, in priuatis hominum cubiculis, in opificum officinis ad pietatis sensum excitandum, eiusmodi imaginibus sitas esse conspiciamus, quin etiam artium, impiorumque beneficio, multitudine innumera-
biles, elegantia insignes incisae, & in charta papyracea typis excusae visuntur in dies, atque in singulis propemodum manibus propagatae cernuntur. Quod ipsum fore animaduer-

tit. S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 24. §. 3. ubi S. Antonio-
rationem reddit, quare Crucifixi Domini mago ponebatur olim in extrema parte templi, ut nunc videre est Romae in sancta Maria Maiore, & in sancta Maria Transyberim; Deiparae verò cum filio in ipso sacratio, eius ve ista Sacerdotibus alta mente reponenda haec sunt: In ipsis verò Ecclesijs, vel domibus priuatis non desunt alibi imago beatissima Mariae benedicta, & ubi in Ecclesijs in parte inferiori earum, quasi in sancta, ponitur imago Crucifixi, tanquam candelabrum ad illuminandum, & imitandum ad sui imitationem: In parte superiori, seu sacratio quasi in sancta sanctorum, & in loco propitiatorij (scilicet tabula altaria) communiter ponitur figura B. Mariae cum filio in vlnis, & ut ab ipsa speremus propitiationem à peccatis nostris apud filium suum, hoc autem salubriter institutum est, ut dum Sacerdos divina Sacramenta pertractat, Mariam intuens, penset qualis fuit cui creditum est solo verbo Verbum carnem efficiere. Et qualis esse debet Sacerdos, qui debet ex verbo suo, vel potius Christi à se prolato corpus Christi, & sanguinem efficere ex substantia panis, & vini, & exemplo sua humilitatis, & puritatis dicat parum gerere mentem, & humiliter ac mediocriter componat pro se ad interpellandum, ad digne & fideliter ministrandum tantum Sacramentum. haec tenus S. Antoninus.

Ceterum hanc singularem quidem laude dignam consuetudinem humani generis hostis per summam fraudem interurbare, vel penitus abolere non tantopere melitetur, nisi videlicet ingenti hominum honore, ac spiritualli fructu in Christianum orbem, & inuictam olim fuisse, & in presentia retinere: id quod vel unico exemplo planum omnibus fiat ex narratione Abbatis Theodori Eliotæ apud Sophronium in Prato spirituali, cap. 45. cuius illa sunt verba: Dicebat Abbas Theodorus Eliotes, quòd fuerit quidam inclusus in monte Oliuarum, certator maximus; Impugnabat autem illum fornicationis spiritus, Die verò quadam cum instaret ei vehementer, coepit eiulare senex, & dicere daemoni, Quamdiu non dimittis me? Recede iam à me, quia mecum conuenisti, Apparuit autem ei daemone visibiliter, dicens, Iura mihi, quia nemini dices quod tibi dicturus sum, & te non amplius oppugno iurauitque illi senex, dicens, Per in habitantem in altissimis nulli dicam, quae mihi dixeris. Tunc ait illi daemone,

Imaginis Deiparae cultum sebi infansissimum esse daemone ostendit. Sophron. Prat. spirituali.

Noli adorare hanc imaginem, & ultra te non impugnabo. Habebat autem hæc imago expressam figuram Domine nostræ S. Dei Genitricis Mariæ ferentem Dominum nostrum Iesum Christum. Ait in clusum dæmoni, Dimitte me, ut deliberem. In crastinum autem hoc significavit ipsi Abbati Theodoro Eliotæ, tunc habitanti in Laura Pharan, narravitque illi omnia. Senex autem ait recluso; Vere Domine Abbas illusus es, quia iurasti dæmoni. verum tamen bene fecisti hoc revelans. Expedit autem tibi nullum in illa Urbe Lupanar omittere, quod non ingrediaris, quam ut neget te adorare Deum, & Dominum nostrum Iesum Christum cum matre sua. Confirmatum igitur & corroboratum pluribus verbis, reliquit illum in loco suo Apparuit ergo dæmon in cluso rursus, dicens: Quid hoc est pessimè senex? nonne tu iurasti mihi, quia id nemini diceres, & quare dixisti ei, qui venit ad te? Dico tibi, quia ut perurus in die iudicij iudicaberis. Respondit inclusus dicens: Scio quidem, quia iuravi, verum tamen Dominum, & Creatorem meum adorabo, tibi autem non obediam. hæc in Prato spirituali. Hanc historiam tanquam à Sophronio Archiepiscopo Ierosolymitano in lib. Prati spiritualis descriptam, totidem verbis legit Stephanus Monachus in 2. Synodo Nicæna Act. 4. & iterum Act. 5.

Prat. spiritual. Synod. Nicæna II.

46 Quam potè pia sit, quantaque imitatione digna eorum consuetudo, qui coram Deiparæ imagine lampadem domi accendunt, eorumque qui antequam domo pedem efferrant, & iter aliquod ineant, Dei Genitrici coram eius imagine, quam in cubiculo habent, commendare se solent: utrumque insigni Deipara ipsa miraculo ex eodem Prato spirituali, cap. 180. comprobavit, ut videre est in subiecto exemplo, quod totidem hic verbis referemus: Narravit nobis sanctissimus Dionysius Presbyter sanctæ Ecclesiæ Ascalonitarum, & sacrorum vasorum custos de Abbatate Ioanne Anachoreta dicens: Quasi verè magis in generatione ista fuit: atque ad commendationem summorum illius apud Deum meritorum, hoc de ipso miraculum narrabat: In spelunca, siquid, morabatur senex in partibus villæ, quæ dicitur Sochus, viginti ferè milliaribus ab Ierusalem; Habebat autem senex in spelunca imaginem immaculatæ

Devotio omnia se

Domine nostræ Dei genitricis, semperque

Virginis Mariæ in vlnis ferentem Christum Dominum, Saluatorem nostrum: quoties imaginem tur abire volebat ad locum aliquem, vel per vastam solitudinem, siue Ierosolymam ad adorandam sanctam crucem, & venerabilia loca, vel in Sinai montem orationis gratia, siue ad Martyres distantes ab Ierosolymis multis, prolixisque interuallis (erat enim senex Martyrum reuerentiæ mirabiliter deditus, & nunc quidem pergebat. Ephesum ad Ioannem; nunc autem Eucharitam ad S. Theodorum, nunc verò ad S. Theclam in Seleuciam Istauiæ; nunc ad S. Sergium in Saraphas, & modo ad istum, modo ad illum sanctum) respiciebat candelam, & accendebat, ut sibi consuetudo erat, atque ad orationem stans, & Deo, ut suum iter dirigeret supplicans, dicebat ad Dominam intendens in imaginem ipsius: Sancta Domina nostra Dei genitrix, quia longum iter iturus sum diebus multis perficiendum, candelæ tuæ curam habe, eamque ne extinguatur iuxta propositum meum serua. Ego enim adiutorio tuo comitante, iter arripio. Hisque ad imaginem dictis, egrediebatur, peractoque proposito itinere reuertebatur, aliquando post mensem, sæpe etiam post duos, vel tres menses, nonnunquam post quinque, vel sex, & ita repetebat integram candelam, & ardentem sicut eam cum iter arriperet, dimiserat: & nunquam hanc à se ipsa extingui vidit, neque de somno surgens, neque à peregrinatione rediens, neque ex Eremitio in speluncam pergens. hæcenus ex Prato spirituali. Hæc historia ex Limonario, seu Prato spirituali recitata est à Stephano Monacho in II. Synodo Nicæna Act. 5.

47 Ludouicus autem cognomento Pius, Imperator, Caroli Magni filius usque adeo Deiparæ imaginem venerabatur, ut ne vinctum quidem abiret, nisi sacram matris Dei imaginem secum ipse afferret, & coram ea, vel ad arborem in media solitudine suas funderet preces, quod ex Crantio in Metropoli libr. 1. cap. 10. refert Canisius libro 5. cap. 29.

Neque vero inuoluenda silentio est hoc in genere pietas sanctæ Hedunigis Ducissæ Poloniæ, quæ, ut cap. 36. dicemus, dum viueret, Deiparæ imaginem secum ipsa continenter ferebat, quam moriens tribus digitis sinistrae manus adco strinxerat, ut inde commode euelli non posset, ea imago exactis ab eius obitu annis 25. inuenta est intra tres digitos, qui

con-

consumptis carnibus, solutaque ossium compage, integri prorsus, incorruptaque longo intervallo deprehensi sunt, quemadmodum videre est in ejus vita apud Surnum tom. 5.

Surnus.
In benedictione imaginum
B. Virg. peccatorum
Surni pontificis
adhibetur
Pontificale Romanum.

Ad extremum illud quoque in hujusmodi Deiparæ imaginibus observatio dignum videtur, & ad singularem earum commendationem, atque reverentiam facit, quod in Pontificali Romano inter reliquas sacrarum rerum benedictiones, quæ à Pontifice solemniter peccatorum ponuntur illæ, quibus Deiparæ, sanctorumque imagines dedicantur. Cumque Sanctorum imagines à Pontifice sine mitra unica precatione, & sola aquæ benedictæ asperzione abique thurificatione fiant; Deiparæ tamen imaginem à Pontifice mitra ornato majori solemnitate compluribus Antiphonis, Psalmis atque orationibus, binæ item aquæ benedictæ asperzione, altera initio, adjecta thurificatione, altera in fine dedicati, atque sanctificari solent.

RELIQUIÆ CRINIUM, LACTIS,
*atque vestium Deiparæ, ubi nam loco
tamen asseruantur.*

Reliquia Deiparæ.

Reliquiæ sanctissimæ Virginis diversis in locis, & Urbibus in Ecclesia honorificentissime, ac religiosissime conservantur, ipsæque compures, & augustissimæ illæ quidem sunt extructæ Basilicæ. Quamquam enim Deiparæ, & anima, & corpore in cælum assumptæ ad filij dexteram beatissimo ævo perfuitur: pretiosissimus tamen Reliquiarum ejus thesaurus, sacratissimi nempe Lactis, Capillorum, Vestium, aliarumque rerum; quibus dum in terris ageret, utebatur, ad nosstrum solatium, ac præsidium divino consilio relictus, & fidelium pietate servatus, quasi per manus ad posteros transmissus. Quemadmodum eadem quoque Dei providentia factum est, ut tum Christi Domini Fasciæ, Vestes, & id genus alia magno studio, & præcipuo cultu in ecclesia asservantur, tum præsertim sacratissimum ejusdem Christi præputium à sanctissima Virgine ab initio reverenter quidem servatum, temporis verò processu, teste Innocentio III. lib. 4. de mysterijs Missæ, per Angelum Ierosolyma Carolo Magno delatum, & ab eodem Aquigrani reponeretur, quod deinde Caroli Calvi tempore Romam translatum, & in Ecclesia Late-

Christi præputium
Innoc. pon.

ranensi reconditum est. Verum in direptione Urbis, quæ in annum 1527. incidit, ex Sacello Lateranensi, quod dicitur, Sancta sanctorum, à quodam milite furto est sublatum, & in oppido Calcata, quod 20. circiter miliaribus Roma distat: tandem repositum ad hanc usque diem perseverat. Cujus historiam fuse describit Card. Toletus in Lucæ c. 2. annor. 31. Quomodo autem Christi præputium in terris haberi possit, ad Theologorum rutinam examinat Suarez tom. 2. in 7. part. disp. 15. sect. 1. & plenius disp. 47. sect. 1.

Cardin. Tolosus.
Suarez.

Verum ut Christianorum studium in ejusmodi Deiparæ reliquijs piè conquirendis & reverenter collocandis magis intelligatur, exemplum eorum, quæ in aliorum sanctorum reliquijs colendis gesta sunt, proferamus. Sciendum est igitur in colligendis, & honorifice collocandis Sanctorum reliquijs, non ijs solum, quæ ad eorum ossa, vel cineres, verum etiam in ijs, quæ ad eorundem vestes, aliaque ipsorum contactu sanctificata pertinent, magnam semper tenuisse fidelium pietatem. Deumque per eas innumerabilia effecisse miracula, ut videre licet 4. Reg. 2. in pallio Eliæ, quod ei in curru igneo in cælum ascendenti ceciderat, illudque Elisæus, tamen si, super eum requievisset spiritus Eliæ levavit, in quo & Jordanis aquas, ut per eas sicco vestigio transiret, diuisit. idem quoque videre est Act. 19. in sudarijs à corpore Apostoli Pauli delatis, ejusque semicinctijs, quæ languores ab ægrotis pellebant, & spiritus nequam abigebant. Quapropter S. Joannes Chryostomus sermone de Apostolis Petro, & Paulo apud Surnum ex Metaphraste tomo 3. exclamat ab his ipsis Apostolis multos carceres sanctificatos, multas catenas decoratas, optabatque gladium, quo percussus est S. Paulus, sibi fieri pro corona; clavos, quibus cruce suffixus est S. Petrus, pro gemmis in diademate infixis; quin etiam vinculis S. Petri, quibus pro Christo Ierosolymis, & Romæ victus est. tantus honor est habitus, ut propterea Romæ in Esquilijs hoc nomine S. Petri ad Vincula Ecclesia dedicata sit, ejusque memoriæ dies institutus Kalen. Augusti, quæ tacta ægros sanabant, daemones pellebant, ut est in Breviario Romano. Adhæc, teste Eusebio lib. 7. hist. cap. 24. S. Jacobi Apostoli Cathedra ad Constantinam usque tempora inter tot Ierosolymitanæ Urbis direptiones,

Christiana-
norum pi-
tas in San-
ctorum reli-
quijs asser-
vante.
4. Reg. 2.
Act. 19.
S. Apосто-
lorum Petri,
ac Pauli
reliquia
miraculis
præclara.
Chryost.
Surnus.
Breviariis
Roman.
Eusebius.
S. Jacobi
Apostoli
cathedra

plures, totque incendia, Tito primum, deinde Adriano Imperatoribus, illaesa profusa, & integra servata est, & ejuscemodi alia sexcenta de Sanctorum reliquijs apud probatos auctores inveniuntur.

Cap. 6.

*Pulcheria Augusta in asseru-
dis Deipara reliquijs
celeberrima Nicop.*

Quare si hæc in Sanctorum reliquijs conservandis, & colendis peracta sunt, mirum esse non debet complurium virorum pietate præstantium in reliquijs Deiparæ, quam longo intervallo reliquos Sanctos efficacitate, ac multitudine superat. colligendis, & omni honore prosequendis singularem pietatem, ac studium eluxisse: inter quos immortalis memoria digna videtur Pulcheria Augusta, quæ ejuscemodi Deiparæ reliquias diligentissimè undique conquiritas in tribus nobilissimis te extructis templis reposuit, quemadmodum ex Nicephoro lib. 14. cap. 2. & lib. 15. cap. 14. infra dicemus. Et sanè hatum Deiparæ reliquiarum frustula pretiosissimi muneris loco data, & delata, quin etiam divinitus ab incendio servata perhibentur, quarum beneficio plurima sunt edita miracula, ideoque ad Dei Genitricis honorem, ad nostram utilitatem, ac spirituales divitias divina providentia eas servari par erat.

49 Hinc est, quod S. Benedictus Abbas S. Mauro dilectissimo discipulo in Gallias discedenti paterni amoris pignus, ac monumentum lignum S. Crucis, & reliquias S. Dei Genitricis, una cum alijs reliquijs in capsula eburnea misisse scribitur in vita ejusdem S. Mauri à Fausto ejus condiscipulo apud Surium tom. 1. &

Surius. Greg. Turonensis.

Gregorius Turonensis lib. 2. de gloria Martyrum cap. 19. eandem reliquiarum insigne miraculum his ferè verbis describit: Quidam Joannes natione Gallus à lepra in Iordane mundatus, reliquias beatissimæ Mariæ ab Ierosolymis accipiens, revertebatur in patriam, cumque in Italia in latrones incidisset: Capsa, inquit, in qua ille beata gesta bat pignora ab ijdem latronibus effringitur, nihilque in ea pecuniæ reperitur, ideo latrones exiacta pignora in ignem projiciunt, cæsoque homine discesserunt. Tunc ille semivivus exurgens, ut vel cineres exustorum colligeret pignorum, invenit super carbones accensos illætas jacere reliquias, ipsumque in teolum, quo involute erant, ita admiratur integram, ut non putaretur prunis injectam, sed aquis absconditum, collegitque cuncta cum gaudio, & viam,

*Reliquias B. Virg. de
ferens quid in colu-
men ab il-
lata cado
servatur.
reliquias
ab igne il-
latis per-
manentiõ*

quam pergebat ingressus, ad Gallias pervenit incolumis, sic ille. Idem Gregorius Turonensis libro citat, c. 10. aliud earundem Deiparæ reliquiarum miraculum narrat. quod ipsemet expertus est. B. Virginis, inquit, reliquias cum sanctorum Apostolorum, vel B. Martini, quædam vice super me in cruce aurea positas exhibebam, cum que per viam gradetemur, conspicio haud procul à via hospitium cuiusdam pauperis incendio concremari. (Erat autem solis, quæ ignibus maxima præstant tormenta, contextum.) Curtebat miser cum liberis, & uxore aquam deportans, sed flammæ non mitigabantur. Tunc extractam à pectore crucem lævo contra ignem; mox in aspectu sanctorum reliquiarum ita cunctus ignis obstupuit, ac si non fuisset accessus hæc Gregor. 50. Hinc Patres etiam in miris laudibus ejuscemodi Deiparæ reliquias celebrant. nominatim verò Germanus Patriarcha Constantinopolitanus de sacrosancta Deiparæ Zona, quæ Constantinopoli in basilica à Pulcheria in chalcopratejo extructa asservabatur, insignem orationem habuit, quam ex Metaphraste refert Surius tom. 4. ad diem 31. Augusti:

ejus verba libet hic aliquanto fustis afferre, quod eas animi conceptiones, ac meditationes de sacra illa Zona proponat, præconia, ac fructus afferat ejuscemodi, quæ alijs Deiparæ reliquijs analogia quadam accommodari facile possint; sic itaque Germanus: Zona hæc corpus illud constringebat, in cuius utero Deum colabatur. Zona, quæ Dei Arcam, id est, Deiparam pulchre, & honestè exornabat, quæ sapè ex virgine lactis guttu humectabatur, quæ cum illi Deiparæ corpus veluti unguentum divinum involuerit, odorem ex eo curationum in æternum servat & mox. O Zona, quæ ipsi, qui ad te confugiunt das lumborum mortificationem, ad vitam, animi autem fortitudinem ad virtutum operationem; O Zona, quæ nostram naturam imbecillam astringis, & roboras, & inimicos nostros v. s. v. & invisibiles impedis; O Zona veneranda, quæ tuam civitatem circumdas, & concinas; & conservas à barbarica illæsum excursionem; O Zona pretiosa, quæ Deum Verbum dum esset in utero involuisti, & curationem benedictionem affertim illic hausisti. O Zona, quæ à corruptione aliena Dei matris corpori appropinquasti, & illinc inuisti incorruptionem. O veneranda Zona accinge lumbos nostros virtute justitiæ, & mansuetudine fac nos heredes æternæ, ac beatæ vitæ; & hæc nostram

*Zona Di-
para con-
munda-
ex Germa-
no Patriar-
cha Con-
stantina-
politano
Metaphra-
ste Surio*

*Trad-
scribit*

vitam interitui obnoxiam conserua, ne eam laudant inimici. Habeamus te vires, & auxilium, murum, & propugnaculum, portum, & salutare refugium. Quamobrem, o Deipara ad templum tuum studiosè accurrimus, in quo cum Vamus, in caelo ipso nos stare credimus, in quo te celebrantes in Angelorum choro versari nos existimamus. Eo quis ex fidelibus venerandam tuam zonam intuens non statim animi iucunditate repletur? haec tenus Germanus.

Altera e-
iusdem 70
ne ex Em-
phymio Zi-
gabeno co-
mudatio.

His, quæ de sacra Deiparæ zona prædicat Germanus, consonat Euthymius Zigabenus in alia oratione, quam eiusdem zonæ laudem die 31. Augusti in anniuersario festi depositionis Zonæ habuit, quamque Surius ex Metaphraße loco citato refert, vbi post multa in sacre zonæ commendationem prolata, testatur in eo Deiparæ templo vbi hæc zona cum Christi fascijs asseruabatur, paralyticos erigi, cæcos illuminari, horrore, & febre laborantes curari, adiecitque ad suam usque ætatem, (is autem vixit à reparata salute annum circiter centesimum supra millesimum) eam zonam seruari illæsam. Eius verba hæc sunt: Scriptum inuenimus in admiranda Arca, in qua est pressa hæc zona recondita, eam à tempore Arcadij filij Theodisij magni hic fuisse repositam 31. huius mensis Augusti, saluaq; illaesa, & impoluta, ut videtis, permansit usq; ad hodiernum diem, nullo modo fœdata, aut offuscata, aut eius colore vilo modo vnquam mutata: sed resplendens supra nisum, & tanquam modo ex cocerno laborata sic est proposita virtute sanæ, & viuificæ, & adorandi spiritus, hæc Euthymius.

Traditio-
series des-
scribitur.

Sed iam aliquæ ex Deiparæ reliquijs, qui nobis magis sunt compertæ, indicatis etiam non quidem omnibus, sed nonnullis locis, in quibus custodiuntur commemorandæ erunt, atque ad eam veritatem confirmandam, testimonium ducemus ex antiquissima, & quasi per manus à maioribus accepta traditione, quæ in singulis, in quibus eiusmodi reliquæ asseruantur, habetur templis: Traditioni verò assipulantur eorundem templorum tabulæ, quanquam & nos Auctores, qui earum reliquiarum meminerunt, interdum quoque citabimus.

Ac primum quidem agemus de sacratissimis Deiparæ capillis, ac lacte, tum de eius vestibus, & corporis indumentis, deinde de domo vtenilibus, & de alijs eiusmodi rebus quas suo beata mater est dignata contactu, siue dum

in terris ageret, siue post suam in caelum Assumptionem. Postremo Christi Domini indumenta, & alia eius generis, qua ratione ad Deiparam pertinent, commemorabimus.

CAPILLI DEIPARÆ.

EX sacratissimis Deiparæ Capillis, (quos ex Epiphano Præsbytero Constantinopolitano, Nicephorus lib. 2. histor. cap. 23. flauos fuisse affirmat) pars aliqua multis reperitur in locis, Romæ præsertim, tum in S. Maria Maiore, tum in S. Ioanne Lateranensi, tum etiam in subterraneo S. Helenæ facello, quod est in templo S. Crucis in Ierusalem, Auctore Onuphrio libro de septem Ecclesijs, cum eorum templorum reliquijs recenset. Exijsdem porò Capillis aliquid habet Ouetum Hispaniæ, Auctore Marinao Siculo libr. 1. de rebus Hispani aliquid Aquisgranum Germaniæ Vibs; aliquid tandem amplissimum quondam B. Virginis in Croylandia Insula Monasterium, vt eius monasterij Abbas Ingulphus testatur in sua historia, in qua affirmat, Imperatorem Henricum contulisse ei monasterio de crinibus S. Dei genitricis Mariæ, quos Hugo Rex Franciæ ei inclusos in aurea pixide dedit.

51
Capilli B.
Virginis.
Nicephor.

Marinaus
Siculus.

Abbas
Ingulphus

LAC DEIPARÆ.

IAM ex virgineo Deiparæ Lacte, quod ex bere de caelo pleno sorgebat Christus æterni Patris Verbum, aliquid diuersis pariter in locis asseruatur, nominatim verò Alsyij in cœnobio sancti Damiani ordinis sanctæ Claræ: Tolleti, & Oueti in Hispania, Auctore Marinao Siculo loco citato, Parisijs in summo templo, & in facello regio, teste Petro Bonfinio lib. 2. fastorum Parisiensium.

52
Lac.
Bonfinius
de fastis
Parisiensibus.

VESTES DEIPARÆ.

SED dicamus iam de vestibus, & corporeis, Deiparæ siue indumentis, siue ornamentis, quod erat alterum ex ijs, quæ propoluimus. Eius Vestis pars aliqua habetur Romæ, tum in S. Maria Maiore, tum in S. Ioanne Lateranensi, tum etiam in S. Laurentio extra muros, teste Onuphrio loco citato. Forolij in Collegio Societatis in simulacro Deiparæ ex Germania allato bona pars vestis

52
Vestes
Deiparæ.
Onuphrius

Ecc Deiparæ

Bonfinius
Deiparae afferuatur. In Hispania quoque Occu-
tum ex Maritimo: in Gallia templum Lutetiae
Cathedrale ex Bonfinio earundem vestium
thesauro dicuntur, atque illustrantur.

Verum celeberrima facta est Deiparae Ve-
stis, integra illa quidem, quam Leone I. Impes-
ratore Constantinopolim delatam, & in nobi-
lissimo templo in Blachernis collocatam scri-
bunt Metaphrastes in oratione de vita, & obi-
tu Deiparae apud Suriam die 75 Augusti, &
post Metaphrastem Nicephorus ibi 2 histor-
Surius.
Metaphra-
stes
Nicephor.
Ex hoc
vita dece-
ditur Dei-
para dua-
bus virgi-
nibus suas
darivestes
subet.
Meta-
phra-
stes.
cap. 21. & lib. 13 cap. 14. Nos haec omnia ex an-
tiquiore Metaphraсте, & qui plenius haec
narrat, referamus, Deipara (inquit Metaphra-
stes) post acceptum nuntium à filio per Angelum
de sua ex hoc mundo migratione ad Joannem
aspiciens virginem, cum paucas cum de eo esset
locuta, dormie duas (inquit) tunicas, quas toto
vita tempore habui tegumentum meo corporis, eas
dari iubeo hisce duabus mulieribus. Sic ille.
Has duas mulieres quamvis Nicephorus (ni-
si mendum in scriptum irreperit) dicat, fu-
isse viduas, ac eceles, ex Metaphraсте ta-
men, qui aliquot ante Nicephorum seculis
scripsit, eas fuisse virgines perspicue appa-
ret, cum de vniuersa veste in Verem Constan-
tinopolim translatione agit, quam oratione
citata in hunc modum factam refert, Leone
I. Imperatore (is autem regnare coepit anno
salutis 458.) Galbuis, & Candidus fratres pa-
tritia dignitate praediti, qui exercitui praer-
erant, multis comitatu familiaribus studio vi-
sitandi Ierosolymam, in quendam paruum
vicum prope Capharnaum, appetente no-
cte deuenerunt, atque hospitati apud quan-
dam honestissimam Anam hebraeam, obser-
uauerunt interius aliam domunculam multo
lucernarum lumine illustrem, multo item
tuffia, & vnguentis suauiter spirantem, in ea
verò magnam degere aegrotorum multitu-
dinem, intellexerunt verò eo in loco dæmo-
nes expelli, eosque, claudos, surdos, mutos,
corpore mutilatos, aliisque morbis affectos
facile curari, cuius rei causam multis, ma-
gnisque precibus ab illa muliere hebraea tan-
dem extorsuerunt, quae post multa confessa
est, Mariæ Deiparae ibi vestem custodiri, & ut
ipsius Metaphraстis utat verbis, adiecit mulier
illa, Etenim haec, inquit, Deipara vitam
finiens duabus mulieribus V I R G I N I B U S
duas suas vestes donauit loco benedictio-
nis, ex quibus vna fuit ex mei generis maio-

*Altera ex
hij vestib.
miraculis
praestata.*

ribus, quae id accepit, quod donatum fue-
rat, & in arca deposuit, & omnino iussit ut,
qui erant sui generis, ut esset V I R G O vnaque-
que quae eam acciperet, est ergo arca recon-
dita in interiori domo, & qui in ea est vestis,
causa est omnium, quae sunt miraculorum,
Ea re cognita Galbuis, & Candidus in ea do-
mo pernottauerunt, ubi erat arca, cuius longi-
tudinem, latitudinem, ac ligni speciem cum di-
ligenter obseruassent, Ierosolymam abscesse-
runt, ibi quae similem arcam construendam
curauerunt, cum verò ad hebraeam mulierem re-
migrassent, & in eadem illa sacra domo de nouo
pernoctassent, arcam inanem quidem, ac va-
cuam in eo loco deposuerunt, alteram autem
illam cum sacrosancta veste sustulerunt, &
cum ea Constantinopolim quam celesterrimè
reperunt, & in suo suburbano praedio in ea re-
gione, (eui Blancherae nomen) extructo or-
atorio, in eo pretiosum thesaurum reponunt,
mox etiam de tota re ad Leonem Imperato-
rem referunt, qui vehementer laetatus, in eo,
ubi afferuabatur loco regis impensis exitabo-
rotundo Temp'io magna cum veneratione sa-
cram ex argento, aurumque confectam arcam,
in eo collocauit, atque ibi testatur Nicepho-
rus, vel sua aetate venerandam illam vestem
integram, & olumenque seruari, quae variis
repellit morbos, & miraculis, quae in ea sunt
naturam, & vim temporis superat, haec ex Me-
taphraсте, & Nicephoro.

ZONA DEIPARAE.

Zonam sanctissimæ Virginis pluribus in
locis in pretio haberi, multorum testi-
monio constat; Romæ in S. Mariae Maio
re in marmoreo ferculo, ubi reliquæ afferuan-
tur, indeque populo certis diebus sollempniter
commonstrantur ex ea haberi testatur Onu-
phrius loco citato. Biugeses eius partem ex
Vibe Constantinopoli anno 1230. dono sibi
datam sollempni ea de re diplomate afferuam,
Aquilgranum, & Atrebatum ex eadem zona
habere se gloriantur, ac praedicant.

Ceterùm Constantinopoli Arcadio im-
perante sacram zonam integram repositam,
cui templum Pulcheria Augusti Arcadii fi-
lii magnificum extruxit, testatur Nicepho-
rus lib. 4. cap. 2. & lib. 13. cap. 14. his verbis,
Pulcheria traxit quoque Dei matris ex ipso funda-
mentis templi arcam. Quorum unum est in Chal-
soprateis.

depravato, seu fabricorum foro, sacri tumuli nomen habens, in hoc veluti thesauram Dei generitricis deponitur zonam. Hoc in templo ut quarto quoque hebdomada die pervigilium, & supplicatio ad lucernas & lampadas fieret, constituit, quam ea implenda frequenter solita erat. ita Nicephorus. Ex his ve- plures fuisse Deiparæ zonas, vel zettionam in plures dissectam partes, quæ diversis in locis piè recondantur, fateamur necesse est.

INDVSIA DEIPARAE.

Indusa. **I**nterulæ Dei Genitricis, siue subuculæ duæ extant, altera Aquiligrani à Carolo Magno ibi teposita anno Domini circiter 810. Auctore Philippo Bergomate libro 10. supplementi Chron. his verbis: *Carolus Constantinopoli in Galliam rediens, corona Domini nostri Iesu Christi partem, partemq; Dominica Crucis, & clavum unum, sudariumq; nec non & beatissima Virginis Maria Camisiam secum detulit, ad Basilicam Aquiligrani transmisit.* hactenus ille. Qui postò Aquiligrani degunt, ij ex traditione acceperunt eam ipsam esse, qua Virgo mater pariens erat amicta. Coloris est candidi, longitudine ulnis duabus cum quadrante, latitudine onius ulnæ cum quadrantibus duobus, & semis.

Beluacen. Altera verò Carnuti in Vrbe Gallix, ex Carolo Calui munere conseruatur, quæ eam Vr- bem memorabili, ac testatissimo miraculo, cu- jus complures auctores meminerunt, à Bar- barorum furore defendit, annum Domini cir- citer 878. tem gestam verbis Vincentij Belua- censis lib. 24. Speculi histor. cap. 46. ad cal- cem referemus: *Rollo multos magnis spibus so- licitatos secum adduxit, piræ eam aggressus, Car- nuti ahabuit. Cuius cuius nec armis, nec muris conijit, B. Maria Supparum, id est Camisiam ado- rant, quam Carolus Calvus à Constantinopoli eum alijs reliquis aduch: fuerat. Hanc Cami- siam in motum vexit, ille super prop. gnacula custo- dum trisa pectoribus, ventis exponunt. Hostes vi- sam ceperunt videre, & in eam sagittas dirigere. Quorum oculis mox obtenebratis, nec antecedere, nec retrosendere valebant. Quod videntes oppi- dani, multa eorum se eade satiarunt. Eiusi: ta- men Rollo, quem sua fides Deus reseruat, hæc Vincentius. Is à Malmeibonenti, qui cir- ca annum Domini 1110. floruit libro 2. de gestis Anglorum, ad verbum ea est mutua-*

tus, & ex Vincentio S. Antoninus 2. par. tit 16. cap. 2. §. 5.

VELVM, VITTA, CHIROTHERCA, Soccus, Annuli, Mantica, & Fascia sepulchrales Deiparæ.

Velum Deiparæ. Nicephorus libro 2. ca. 23. (cùm ageret de colore vestium eju- dem) sua ætate monstrari solitum, testatur his verbis: *Vestimentis, quæ ipsa gestauit, coloris nati- ui contenta fuit, id quod etiam nunc sanctum ca- pitis eius Velamen ostendit.* sic ille. Ex exigi- tur velo complura loca habere se aliquid pro- ficerentur, Roma in primis in subterraneo san- ctæ Helenæ sacello apud S. Crucem in Ierusa- lem eius veli partem custodit, auctore Onu- phrio loco citato; Assisium in Vmbria in S. Francisci templo; Treveris in Germania ex do- no S. Helenæ; Atrebatum deniq; ut est in diplomate Callisti Papæ III. dato anno salu- tis 1455. mense Iunio, ubi Indulgentias quas- dam ad certum tempus Ecclesie Atrebaten- si concedit, affirmatq; ibi asseruari vas: *In quo (ut ejus verbis utar) Velum est, quo caput suum texit intemerata virginitas, & can- gulum, quo uerus virginalis templum De- sacra- rium Spiritus sancti, circumamictus erat.* hæc ibi.

De Vitta beatissimæ Virginis pars quædam apud Brugeses fuit, ex munere cujuidam Episcopi in Syria nomine Moyfis, qui cùm esset Constantinopoli, Lamberto beatæ Vir- ginis Brugenfis Præposito dono eam dedit anno 1232. idque ipsemet Episcopus suis liti- ris testatur.

Chirotheca Deiparæ cum ejusdem capi- è transmarinis partibus Audomarpolim in beati Bertini Monasterium opera Simonis Abbatis S. Bertini delata est, ut videre licet in Chronico Bertinenfi manu scripto.

Soccus Deiparæ ante quingentos cir- citer annos Sueffione Galliarum Urbe re- conditur, teste Hugone Fasfio Canoni- co Laudunensi, qui anno 1123 vixit, & librum edidit miraculorum B. Virginis Sueffionen- sis, quorum aliqua nos ex Vincentio Belua- censi breuiter perstrinximus in tract. de vita Deiparæ.

ANNULI Deiparæ tribus in locis piè asser- vantur, unus Perusij in summo templo, Ecce a ubi

Velum B. Virginis. Nicephorus

Onuphr.

Callistus 3. Pont.

Vitta

Chirotheca

Soccus.

Ex Hugo- no Fasfio.

Tr. Fasfio de miraculis.

Annuli Deiparæ.

Genebrardus. ubi magna celebritate ab Urbis Magistratu ostendi solet: alter in Burgundia in Prioratu Semimurensi apud Mandubios, teste Genebrardo libro. 4. Chronic. ad annum 870. ubi cum de eo Prioratu à Gerardo de Ruffillone Comite condito, aut dotato ageret: *Ab hoc, inquit, Gerardo, & Annulum Pronubum beatae Virginis à transmarinis partibus habent.* Tertius in Monasterio Aquicinctino forma exigua in palla ornatus, de quo vide Molanum in Martyrologio Sanctorum Belgij 16. Octobris: ejus opem sentiunt mulieres, quæ parus difficultate laborant.

Mantica. Invenio etiam Manticam Deiparæ, hoc est Perulam Vistoriam, qua fortè usa est in itinere, seu fuga in Ægyptum: lego enim apud Cluñicenses recoli festum inventionis Mantice B. Virginis, cuius officium idem est, quod Nativitatis.

Fasciæ sepulchrales. Fasciæ sepulchrales, quibus sacrum Dei genitricis corpus post animæ ipsius in caelum migrationem brevi tempore (nimirum usque dum corpore, & anima in caelum eum assumpta) inuolutum fuit, à Juvenali Episcopo Hierosolymitano Constantinopolim missæ sunt ad Pulcheriam Augustam; quæ, teste Nicephoro libro 15. cap. 14. in insigne Templum in Blachernis à se constructum, (de quo nos Tractatu de Templis) eas ritè intulit.

DOMUS, LECTVS, PECTEN, FVSVS,
& glomus Deiparæ.

Domus B. Virg. ⁵⁵ **D**OMUS Virginis eius ortu, & Christi Jesu conceptu maximè nobilis è Nazareth Lauretum in Piceno ab Angelis translata, miraculorum gloria, & omnium gentium peregrinatione celebratur, de qua fusè supra in hoc capite.

Leitus C. Onuphris. Ex Lecto Deiparæ extat aliquid Romæ in S. Mariae majore in marmoreo eo seculo; quod Reliquiarum dicitur, auctore Onuphris de septem Ecclesiis.

P. A. n. Pecten Virginis, nona cum eiusdem Pello, seu velo ex dono S. Helenæ Constantini matris Treuenti conservatur, auctore Jacobo Midendorpio lib. 5. Academiarum in Treviri.

Fusus. Fusus Deiparæ à Pulcheria Augusta in secundo templo Constantinopoli à se excitato, quod dictum est τὸν ἰδὸν ἄνθρωπον repositus est. Auctore Nicephoro lib. 15. qui cum græcè illum

appellat ἄρρακόν, quod propriè Fusum significat; Nicephori tamen Interpres maluit transferre penum, fortasse propter affinitatem quod Penum in fila deductum fuso agglomeretur.

Huc spectat Glomus Deiparæ, qui in Aduaticis in Brabantia oppido Huo, quod est prope Mosam sito sacris eiusdem Genitricis manibus deducto, pectilloque inclitus servari dicitur.

SEPVLCHRVM FONS IN ÆGYPTO,
Arbor, & Columna Cæsariaugusta.

SEPULCHRUM Deiparæ, si Nicephorum loco citato consulamus. Constantinopolim translatum, & in templo Deiparæ Blachernis à Pulcheria Augusta repositum est. Quod tamen Baronius tom. 1. Annal. ad annum Christi 48. mentè demiratur, cum Brocardus in descriptione terræ sanctæ part. 1. cap. 7 §. 47. in Valle Josaphat illud esse affirmet: & qui nostris temporibus Hierosolyman adiecit, in petra excidium esse testentur, atque iostat sepulchri Domini nativi lapidis cohærentia loco immobiliter inhaerere. Accedit & Beda, qui 200. propemodum annis post Pulcheriam floruit, & in libro de locis sanctis monet, sepulchrum Dei genitricis suis temporibus in dicto loco vacuum cerni. Nisi fortè dicamus partem aliquam lapidis ejus tumuli Hierosolyman Constantinopolim transmissam: nam Romæ etiam, tum in templo S. Crucis in Ierusalem, tum etiam in templo S. Laurentij extra muros, de lapide sepulchri Dei genitricis inter reliquias asservati; testatur Onuphris loco citato.

57 Huc etiam spectat Fons ille in Ægypto, Heliopolim inter, ac Babyloniam medio ferme loco situs: *In quo fama est,* inquit Brocardus in descriptione terræ sanctæ part. 2. cap. 4. B. *Virginem Iesum parvulum sapè lavisse panniculoque ejusdem, atque linteola tum deorsum, cum esset in Ægypto, & metu Herodis exulari.* Prope illum verò fontem lapis est, super quem Christi panniculos, & linteola, quæ laeva beata mater exiccanda extendebat: & ex eo fonte ab ipsis Saracenis irrigatur balsami hortus, ac maximè fecundatur. Ejus quidem meminit Iacobus de Vitriaco in histor. Orientali cap. 86. Iansenius verò refert habitationem illam, ubi Deipara cum Christo permansit.

permanfit decem millibus passuum à Cairo distare; celebrem verò esse Saracenis, qui lampadem ibi ardentem perpetuò conseruant, ibique pretiosas balsami arbutulas Iesu beneficio increuisse, quæ sola aqua putei, quo ad obsequia Domini Virgo mater vsu fuerat irrigata, vegetare, pullulare, ac perdurare valebant. sic Ianfenius: consule etiam Baronium tomo 1. Annalium.

Ianfenius.
Baronius.

Arbor,
quam
transseu-
tem Des-
par. vno
rata vsu
miraculis
clarat.

Apud Hermopolim quoque in Thebaide arborem esse memrant PARSEN dictam, quæ, vbi Dei genitrix cum Christo filio, & S. Iosepho ipso Herodem fugiens peruenit Hermopolim, ad solum vsque se flexit, & Christum Dominum adorauit. Eius arboris, siue fructus siue folium, siue quælibet corticis particula ægrotis admota morbos à compiunibus depulit. Ita Sozomenus lib. 5. hist. c. 20.

Columna,
ubi stetit
Deipara.

Neque prætereunda silentio est columna ex iaspide, super quam D. Iacobo Apostolo adhuc superstiti, Deipara Cæsaraugustæ in Hispania te videndam præbuit, eumque est allocuta. Ea in templo ibidem excitato religioso afferuatur, de quo nos vberius supra in hoc capite.

SEDES, AC LAPIS, VBI DEIPARA Toleti constructa, eiusdem Epistola, & oleum S. Thomæ Cantuariensis datur.

Lapis super quem stetit Deipara. Mariana.

Huc referre possumus sedem, ac lapidem illum, ex quo S. Ildesontum Deipara post suam disputationem, ac libro ab eo scripto defeciam virginitatem Toleti est allocuta, simulque vestem ei sacrificandum dedit; eorum Mariana lib. 6. de reb. Hispaniæ capit. 10. meminit his verbis: Cum Ildesontus ad aram progressus, nixus de more genitricis preces funderet, in Cathedra, unde se ad populum concionari erat solitus, aspectum B. Virginem vidit, quæ eum allocuta vestem ad celebrandum suis manibus capit inseruit; Lapis, ubi B. Virgo vestigio constructa, in ipso templo Toletano aditu monstratur elatis ferreis inclusis tanta rei monumentum, quæstus de caelo allata in Maurorum incurfione, Oneti seruatur in obserata arca ab oculis subdita mortalibus, eoque maiori religione culta. hæc ex Mariana.

Vestis quæ S. Ildesontum super Archiepiscopo Toletano datur. Planeta

His attexenda est tum Planeta, quam S. Bonito Aluernensi Episcopo, eadem Deipara ad celebrandum missæ sacrificium est elargi-

ta, quod nos hoc eodem capite ex Vincentio Beluacensi lib. 7. speculi histor. cap. 97. retulimus: tum etiam alia casula purpurea illa quidem, ac pulcherrima inclusa in parua, & elegantî pyxide; quam ad amoris significationem dedisse narratur S. Thomæ Cantuariensi, cum adhuc adolescens corporis sui castitatem eadem Deiparæ vouisset: res gesta narratur in Speculo exempli. dist. 9. nu. 12.

His adde, quas scripsit Deipara dicitur epistolas; vnam quidem icupfir ad S. Ignatium, quam licet Baronius tom. 1. ad annum Christi 48. minimè recipiat: eam tamen agnoscit S. Bernardus sermone 7. in psal. 90. Carthusianus in commentarijs super Dionysium Areopagitam de diuinis nominibus, Sixtus Senensis in Biblioth. Sancti. lib. 2. in Maria, qui citat Marcum Michaellem Presbyterum Cortonensem lib. de vitis illustre & Canisius lib. 5. de B. Virgine cap. 1. Franciscus Arias de imitat. virg. cap. 20. & alij apud Canisium, qui etiam testatur Florentinos, & Melianentes gloriari se à Deipara Epistolas accepisse: & Epistolam quidem ad Florentinos refert totidem verbis, quæ sic habet: Florentia Deo, & Domino Iesu Christo filio meo, & mihi dilectæ, tene fidem, iusta orationibus, roborare patientia, his enim sempiternam salutem apud Deum, & apud homines gloriam conseruatis hæc apud Canisium.

quam S. Bonito Aluernensi Episcopo dedit.

Beluacensi

Casula purpurea quam S. Thomæ Cantuariensi eadem Deipara est elargita. Spec. Excep. flor.

Epistola ad Deipara scripta. Baronius Bernard. Charithusianus Biblioth. Sanctior.

Marcus Mich Cortonenfis. Canisio Francisc. Arias. Floridus Messanensis Epistola Deipara gloriatur. Oleum quod B. Virg. So. Thomæ Cantuariensi aseruandum deducitur. Thomæ Valsinghami

60 præscriptum Christo Domini.

Huc reuocari potest oleum, quod teste Thoma Valsingham in historia Anglicana, & in Ypodigmate Neultrix ad annum 1359. S. Thomæ Cantuariensi dum esset in exilio conseruandum Deipara dedit, e quæ prædixit, Reges Angelos, qui hoc vnguento vngentur, pugnes Ecclesiæ futuros, quod vnguentum in Aquila aurea, & olla lapidea conseruatum diu latuit, nimirum vsque ad annum 21. Richardi. II. Regis prædecessoris Henrici IV. qui eo inunctus est ab Archiepiscopo Cantuariensi.

CHRISTI PRÆSEPIVM. Fascia, Cuhabula, Velum, ac Vestis inconiuncta.

His attexere possumus & ea, quæ Deipara ad Christi obsequium suis manibus, vel tractauit, vel coofecit: huiusmodi est actatissimum Præsepium, in quo ipsa puerperatum natum reclinat, quod Romæ sub altare

Ecc 3

præ-

Onuphr. presepii in nobilissimo Sacello à Sixto V. extructo apud S. Mariam Maiorem est reconditum: de quo Onuphrius libro de septem Ecclesijs.

Cunabula ac fascia. Huiusmodi est cunabulum, & aliquid ex Fascijs, ac pannis infantis Saluatoris, quæ omnia ritè conseruantur in eodem templo S. Mariæ Maioris in ferulo marmoreo reliquiarum, auctore Onuphrio loco citato.

Nicephor. Fasciæ verò Saluatoris ex Nicephoro locis citatis ab Eudocia Augusta ex Ierosolyma Constantinopolim transmissæ ad pulcherrimam Augustam, ab ea in templo magnificentissimo cum Deiparæ Zona collocatæ sunt.

In Ecclesia quoque Lateranensi habetur de **CYNABVLIS** Domini, vt videre est apud Ioannem Diaconum cap. 4. libri, quem de Basilica Lateranensi conscripsit ante 450. circiter annos. Idem legimus in tabula reliquiarum huius templi, quæ in abside est posita, auctore Onuphrio de septem Ecclesijs.

Ioan. Diaconus. Romæ etiam in templo Lateranensi, auctore Onuphrio loco citato, inter alias reliquias, quæ in ferulo marmoreo super altare S. Mariæ Magdalene asservantur, recentioribus & Christi Domini indusium. his verbis: *in*

Indusium *in* *linna Domini nostri Iesu Christi, quam et B. Virgo fecit, in capsula argentea: sic ille, qui aibi in eodem libro est vocari in quadam tabula reliquiarum, purpura Camisiam Saluatoris.*

Filius Christi in cruce pendentis. 61. Ad hæc Velum, quo prætextum fuit Christi Saluatoris corpus in cruce pendentis, Sancti meditantur fuisse Deiparæ, ab eaque Christo ante crucifixionem aptatum: nam S. Anselmus in Dialogo de Passione Domini inducit Deiparam sic loquentem: *Cum venissem ad locum Caluarie nudauerunt Iesum unicum filium meum totaliter vestibus suis: ego tamen velamen capiti meo circumdavi lumbus meus.* Et S. Bonaventura in meditationibus vite Christi cap. 78. Mater, inquit, *conspicit filium suum totaliter nudum, & tristatur. nam quæ nec femoralia distulerunt. accelerat ergo, & appropinquat filio, & complexatur. & cingit eum cap. 15. sui velo.* sic ille. Hoc porro Velum Romæ in S. Ioanne Lateranensi reuerenter asservatur in ferulo marmoreo super altare S. Mariæ Magdalene, auctore Onuphrio loco citato: cum enim plures reliquias commemoret, ibi Velum esse, quo velatum est corpus Saluatoris in cruce pendentis; & alibi istud vocat

Anselmus *Velum, quo prætextum fuit Christi Saluatoris corpus in cruce pendentis, Sancti meditantur fuisse Deiparæ, ab eaque Christo ante crucifixionem aptatum: nam S. Anselmus in Dialogo de Passione Domini inducit Deiparam sic loquentem: Cum venissem ad locum Caluarie nudauerunt Iesum unicum filium meum totaliter vestibus suis: ego tamen velamen capiti meo circumdavi lumbus meus.* Et S. Bonaventura in meditationibus vite Christi cap. 78. Mater, inquit, *conspicit filium suum totaliter nudum, & tristatur. nam quæ nec femoralia distulerunt. accelerat ergo, & appropinquat filio, & complexatur. & cingit eum cap. 15. sui velo.* sic ille. Hoc porro Velum Romæ in S. Ioanne Lateranensi reuerenter asservatur in ferulo marmoreo super altare S. Mariæ Magdalene, auctore Onuphrio loco citato: cum enim plures reliquias commemoret, ibi Velum esse, quo velatum est corpus Saluatoris in cruce pendentis; & alibi istud vocat

Bonaventura *Velum, quo prætextum fuit Christi Saluatoris corpus in cruce pendentis, Sancti meditantur fuisse Deiparæ, ab eaque Christo ante crucifixionem aptatum: nam S. Anselmus in Dialogo de Passione Domini inducit Deiparam sic loquentem: Cum venissem ad locum Caluarie nudauerunt Iesum unicum filium meum totaliter vestibus suis: ego tamen velamen capiti meo circumdavi lumbus meus.* Et S. Bonaventura in meditationibus vite Christi cap. 78. Mater, inquit, *conspicit filium suum totaliter nudum, & tristatur. nam quæ nec femoralia distulerunt. accelerat ergo, & appropinquat filio, & complexatur. & cingit eum cap. 15. sui velo.* sic ille. Hoc porro Velum Romæ in S. Ioanne Lateranensi reuerenter asservatur in ferulo marmoreo super altare S. Mariæ Magdalene, auctore Onuphrio loco citato: cum enim plures reliquias commemoret, ibi Velum esse, quo velatum est corpus Saluatoris in cruce pendentis; & alibi istud vocat

Onuphr. *Velum, quo prætextum fuit Christi Saluatoris corpus in cruce pendentis, Sancti meditantur fuisse Deiparæ, ab eaque Christo ante crucifixionem aptatum: nam S. Anselmus in Dialogo de Passione Domini inducit Deiparam sic loquentem: Cum venissem ad locum Caluarie nudauerunt Iesum unicum filium meum totaliter vestibus suis: ego tamen velamen capiti meo circumdavi lumbus meus.* Et S. Bonaventura in meditationibus vite Christi cap. 78. Mater, inquit, *conspicit filium suum totaliter nudum, & tristatur. nam quæ nec femoralia distulerunt. accelerat ergo, & appropinquat filio, & complexatur. & cingit eum cap. 15. sui velo.* sic ille. Hoc porro Velum Romæ in S. Ioanne Lateranensi reuerenter asservatur in ferulo marmoreo super altare S. Mariæ Magdalene, auctore Onuphrio loco citato: cum enim plures reliquias commemoret, ibi Velum esse, quo velatum est corpus Saluatoris in cruce pendentis; & alibi istud vocat

Onuphr. *Velum, quo prætextum fuit Christi Saluatoris corpus in cruce pendentis, Sancti meditantur fuisse Deiparæ, ab eaque Christo ante crucifixionem aptatum: nam S. Anselmus in Dialogo de Passione Domini inducit Deiparam sic loquentem: Cum venissem ad locum Caluarie nudauerunt Iesum unicum filium meum totaliter vestibus suis: ego tamen velamen capiti meo circumdavi lumbus meus.* Et S. Bonaventura in meditationibus vite Christi cap. 78. Mater, inquit, *conspicit filium suum totaliter nudum, & tristatur. nam quæ nec femoralia distulerunt. accelerat ergo, & appropinquat filio, & complexatur. & cingit eum cap. 15. sui velo.* sic ille. Hoc porro Velum Romæ in S. Ioanne Lateranensi reuerenter asservatur in ferulo marmoreo super altare S. Mariæ Magdalene, auctore Onuphrio loco citato: cum enim plures reliquias commemoret, ibi Velum esse, quo velatum est corpus Saluatoris in cruce pendentis; & alibi istud vocat

velum femoralium Christi Crucifixi.

Tunica quoque Christi in conuulsi defu- per contexta per rotula, quæ Ecclesiam significat, quam Dominus à militibus diuidentiquam est passus, ex Gregorio Turonensi de gloria martirum cap. 8. suis quidem temporibus in Galatia erat reposita: nunc vetò quamuis Middendorpius afferat Treueri ex dono S. Helenæ repositam, tamen ex Onuphrio lib. de septem Ecclesijs. Romæ in templo S. Ioannis Lateranensis continetur in ferulo marmoreo super altare S. Mariæ Magdalene, quam Ioannes Diaconus antiquissimus in libro de Basilica Lateranensi loco citato cum reliquis huius Basilicæ commemorat ponit his verbis: *Tunica inconsutilis, quam fecit sancta Maria Virgo filio suo Iesu Christo. Sand hanc tunicam (inquit Baronius tom. 1. Annaliū ad annum Christi 34.) conuictam fuisse à B. Virgine par est credere, nam in oriente nominum veites à læminis confici solitas testatur Zerobabel 3. Ezech. 4. um de muliere 3. Ezech. 4. fortitudine dixerit. Ipse, inquit, *faciam stolas omnium hominum, & Proverb. 31. de muliere illa forte dicitur: Confiat in ea cor viri sui. & stolis non indigebit; & mox: Omnes domus eius vestiti sunt auplicibus.* hæc ex Baronio. Atque hæc de reliquis Deiparæ, quas piè veneratur Ecclesia.*

VIRGINEM DEIPARAM humani generis esse Aduocatam, Sanctorumque omnium in terris degentium preces peculia ri ratione apud filium promouere.

CAP. XXX.

SVMMARIVM.

Deipara est mater nostra ad intercedendum.

Deipara patrocinium apud Christum esse efficacissimum.

NONVM quod in Apocalypsi de Throno Dei commemoratur, est illud quod S. Ioannes cap. 8. cum aperitum esse: signum septimum, narrat his verbis: *Et ait, inquit, Angelus venit, & stetit à dextera*